

Ändring i lagen om folkpensionering, m. m.

tion om 6 procent på det taxerade beloppet upp till 15 000 kronor och därtill lägga ytterligare $\frac{1}{2}$ procent för de höjda familjepensionskostnaderna.

Jag har under det sista året medan denna pensionsdebatt pågått funderat rätt mycket på hur det kan bli för de här 15 000-kronorsfamiljerna, särskilt de unga människor som har livet framför sig. En familj med 15 000 kronors inkomst betalar cirka 3 000 kronor i stats- och kommunalskatt — det varierar naturligtvis något — och ungefär 1 000 kronor i indirekta skatter, vilket också varierar en del. Härtill kommer drygt 1 000 kronor i socialvårdsavgifter, om vi tar denna höga pensionsavgift och lägger till litet för sjukvården. Det betyder att av de 15 000 kronorna 5 000 måste reserveras för skatter och socialvårdsavgifter.

För bostaden kan en familj knappast räkna lägre kostnad — om man skall betala vad den kostar — än 3 000 kronor, och då återstår 8 000 kronor av de 15 000 kronorna. Vidare står, som jag nämnde, bilen högt på många unga människors önskelista. De unga människor med litet energi, som vill överleva 1960-talet utan att skaffa sig åtminstone en gammal kärra, är väl snart räknade. Men då tar väl bilen och semestern bortåt 2 000 kronor.

Nu är det klart, att de som har mindre än 15 000 kronors inkomst betalar lägre socialvårdsavgifter och skatter, men det blir naturligtvis inte bättre för det utan i stället värre.

Denna mycket stora folkgrupp har det, såvitt jag kan förstå, inte så enkelt. Jag känner många ungdomar i det läget, och det är inte så lätt för dem att få det hela att klaffa. Skattereserverna på den kanten är sålunda inte så stora. Och var är skattereserverna stora? Jag har redan nämnt vinterns skattebeslut. Det var inte så förfärligt lätt.

I anslutning till vad jag här sagt om den ekonomiska situationen skulle jag

vilja erinra om något som stod i Stockholms-Tidningen den 6 december i fjol. Där heter det: »Politikerna har bäddat för en ny inflation — — —. Det är», säger tidningen, »LO-ekonomen och långtidsutredaren Per Holmberg som — — kommit till det bedrövliga resultatet vid en granskning av vad statsmakterna har åtagit sig under de tre närmaste åren.» Sedan tidningen kommenterat detta, heter det vidare: »Politikerna har staplat reformer och utgiftsökningar på ett sätt, som skapar stor risk för att vi rutschar utför i en ny inflation.» Härefter riktar herr Holmberg den utmanande frågan till riksdagsmännen: »Skall de, medvetna om allvaret som de är, våga säga sin innersta mening och handla därefter?» I artikeln heter det vidare: »Men för framtida beslut om nya utgiftskrävande reformer måste man ha klart för sig var pengarna skall tas. Det gäller även försvaret. — — — Det praktiserade låt-gå-systemet, där vi glatt beslutar om statsutgifter och påfrestningar för samhälls-ekonomi bara de inte drabbar oss i dag, kan inte fortsätta.»

Ja, så lät det då i detta sammanhang. Nu har utskottet, när det gäller folkpensionerna, för det första rekommenderat en höjning till 3 600 kronor för ensamstående och 5 400 kronor för pensionsberättigade makar 1968, för det andra avrätt — det tror jag var klokt — från att ta det där stora steget på 700 kronor redan 1960, som pensionsutredningen hade rekommenderat. Men vad säger man då för det tredje? Jo, herr talman, man säger att vid varje ytterligare höjning av pensionsnivån utöver den som föreslås under innevarande år, bör möjlighet föreligga för statsmakterna, att bestämma höjningens storlek med hänsyn till den statsfinansiella och samhällsekonomiska situationen.

Detta tycker jag är bra. Jag vill stryka under det. Det är bara ett litet frågetecken man kan sätta inför denna skrivning, och det är, att om man skall höja till 3 600 kronor i fem trappsteg och om

Ändring i lagen om folkpensionering, m. m.

man skall bestämma trappstegens höjd undan för undan med hänsyn till den ekonomiska situationen, hur vet man då vart man har kommit 1968, såvida vi inte vill ha de 700 kronorna kvar till dess i stället för att ta dem 1960. Vi hoppas naturligtvis att det skall bli möjligt att genomföra den tänkta höjningen under tioårsperioden. Men nog förefaller det mig, som om vi hade tillräckligt att göra, herr Hedlund, med att klara detta 10-årsprogram, innan vi börjar ropa på vad det skall bli sedan. Det blir väl alltid någon råd med det. Jag har ingenting emot en folkpension på 20 000 kronor, herr Hedlund — *när det ekonomiska läget tillåter det!*

Jag har ett par gånger tidigare här i kammaren antytt en tankegång. Den är för mig väsentlig. Det vi kallar Social-Sverige, allt det som ligger i modern socialpolitik hör till det bästa som vi har åstadkommit i svenskt samhällsarbete. Men vi får inte gå för långt, så att den ekonomiska, moraliska, folkpsykologiska grunden rubbas av en socialpolitisk reaktion. Det vore nog den största katastrof som kan drabba Social-Sverige. Faran härför minskas om man nyanserar en smula.

Men, herr talman, sådant som läget nu är tänker jag med hänvisning till här framförda reflexioner rösta både för de höjda folkpensionerna och för folkpartiets alternativ beträffande tilläggs-pensionering.

I detta anförande instämde herr *Ståhl* (fp).

Herr ANDREASSON (s):

Herr talman! En av gårdagens talare framhöll, att anledningen till att han inte har velat vara med på regeringspropositionens förslag om obligatorisk tilläggs-pension stadgad i lag, var att han tyckte, att man skulle kunna tänka sig att lösa frågan på samma sätt som de statsanställda har gjort. Han angav också, att de statsanställda har fått sina

pensioner genom avtal. Det är riktigt. Men för att kammaren inte skall få den uppfattningen, att man årligen träder i förhandlingar om statstjänarpensionerna skall jag referera litet av hur det har gått till. Man har träffat avtal 1937 och 1947 om statstjänarpensionerna. 1947 års avtal gäller fortfarande. Man har förhandlat om ett nytt avtal från den 1 juli 1958, och resultatet härav föreligger nu i en proposition.

Vidare har avtal träffats om det s. k. rörliga tillägget. Det utgår för närvarande med 80 procent på de pensioner, som man träffade avtal om 1947. Detta får väl anses motsvara värdebeständigheten i regeringspropositionen. Det anknyter också till de indextillägg, som folkpensionärerna har fått.

Den siste ärade talaren var i sitt anförande inne på frågan hur tryggt fördelningssystemet kan anses vara. Statstjänarna har ju sina pensioner ordnade enligt fördelningssystemet. Låt mig bara trötta med en enda siffra. Den största statstjänargruppen, nämligen den som tidigare var placerad i lönegrad Ca 11, har enligt 1947 års pensionsavtal en pension på 4 008 kronor. Med det rörliga tillägget utgår för närvarande 7 214 kronor, d. v. s. mer än vad den som pensionerades den 1 juli 1947 då hade i lön. Jag behöver väl inte ange mera för att visa, hur tryggt det här systemet är i fråga om värdebeständigheten. Det visar den nyss angivna siffran tydligt.

En av gårdagens talare sade även, att i det system som folkpartiet föreslår vet man vad man betalar. Ja, det vet vi statsanställda också. Vi vet mycket väl vad vi betalar — vi betalar inte ett enda öre och ändå har vi pensioner av den storlek som jag nyss angav. Betalar gör nämligen arbetsgivaren, d. v. s. staten, precis som enligt förslaget i den kungl. propositionen. Och jag inbjuder härmed alla kammarens ledamöter att medverka till att dylika avtal kan träffas, ty vi statsanställda har inte haft den ring-

Ändring i lagen om folkpensionering, m. m.

aste nackdel av systemet och inte på något sätt betraktat pensioneringen som ett tvång.

I propositionen har man dessutom klarat de samordningsbestämmelser, som är nödvändiga för redan nu gällande pensioner. Detta medger de statsanställda, som har någon sysselsättning bredvid sin ordinarie tjänst, att också få räkna sig till godo inkomsten av den extra sysselsättningen. Något sådant är inte möjligt enligt det av folkpartiet föreslagna alternativet med premiere-serv.

Alldeles givet kommer de statsanställda, som inte kan tänka sig något annat alternativ för tilläggs-pensioner, att ansluta sig till regeringsförslaget. De gör det desto hellre, som det nyligen träffade men ännu inte ikraftträdde pensionsavtalet kommer att tillförsäkra dem ytterligare förbättrade pensioner. Med den inställning som den borgerliga majoriteten har till tilläggs-pensioner kan man ju befara, att det nu ingångna avtalet aldrig kommer i tillämpning.

Låt mig sluta med att påpeka, att en av de andra statstjänarorganisationerna, nämligen SACO, har låtit en av sina jurister granska de båda alternativen för tilläggs-pensioner. Utredaren framhåller, att propositionens förslag i varje punkt är vida överlägset de andra förslagen, alltså även folkpartiets. När en organisation, vars medlemmar haft sina pensionsförmåner ordnade sedan 1947, gör sådana bedömningar, står de säkert på fast mark.

Herr talman! Jag ber att få yrka bifall till regeringsförslaget.

Herr FREDRIKSSON (s):

Herr talman! Vid denna tidpunkt i debatten tvingas ju alla talare att försöka fatta sig kort. Jag skall heller inte tala så länge utan bara ta upp *en* detalj i det stora problemkomplex som nu diskuteras. Jag vill säga några ord om gruvarbetarnas gamla krav på sänkt pen-

sionsålder. Även om detta bara är en detalj i den stora pensionsreformen är frågan mycket betydelsefull för de grupper den berör. Jämte några kamrater i denna kammare har jag väckt en motion, vari hemställes om en översyn av hithörande spörsmål i samband med den fortsatta utformningen av en allmän tjänstepensionering. Utskottet har ställt sig positivt till de framförda synpunkterna och understrukit behovet av en utredning. Jag uttrycker min tacksamhet mot utskottet för detta.

Jag utgår från att pensionsfrågan snart nog, även om det inte kan ske i dag, skall få en förnuftig lösning, och med en förnuftig lösning menar jag då en lösning enligt propositionens linjer.

Som jag nämnde, begärde jag ordet närmast för att understryka allvaret i gruvarbetarnas gamla krav. Naturligtvis räknar jag då också med att gruvarbetarnas pensionsfråga skall tas upp till behandling vid den fortsatta utformningen av pensionsreformen. Helst bör väl en sådan utredning anförtros åt en parlamentarisk kommitté, där de närmast berörda parterna kan göra sin stämma hörd. Det finns ju också andra grupper än gruvarbetarna som har samma och kanske lika berättigade krav, bl. a. skogsarbetarna, som liksom gruvarbetarna har ett tungt och krävande arbete.

De problem som hänger samman med gruvarbetet har för övrigt redan noggrant penetrerats av tidigare utredningar. Jag vill i detta sammanhang påminna om att 1942 års semesterkommitté och 1947 års arbetstidsutredning föreslog, dels att gruvarbetarna skulle få tre veckors semester tidigare än andra, dels att de skulle få en förkortad arbetsvecka. De sakligt mycket starka skäl, som dessa utredningar anför för längre semester och kortare arbetstid åt gruvarbetarna, gäller även vad pensionsåldern beträffar, allra helst som treveckorssemestern nu är allmän och det försprång, som gruvarbetarna hade här

Ändring i lagen om folkpensionering, m. m.

nu är inhämtat. Vad arbetstiden beträffar sker ju en successiv inhämtning genom det beslut, som fattats om förkortning av arbetstiden.

Åtskilligt skulle vara att anföra till stöd för gruvarbetarnas gamla krav om pension vid 60 års ålder, vilket krav framförts vid otaliga konferenser och kongresser. Jag skall emellertid med hänsyn till tidsnöden inte göra detta. Jag vill bara hänvisa till de uppgifter som lämnats i motionen. I de flesta länder — jag undantar England och Västtyskland — varierar pensionsåldern mellan 55 och 60 år. Vid AB Statsgruvor är pensionsåldern satt till 60 år. Pensionsbeloppen är dock blygsamma även där.

Även om det kanske inte är ett så starkt argument att åberopa förhållandena i andra länder, måste det väl ändå finnas någon orsak till att man på så många håll har satt pensionsåldern för gruvarbetare så pass lågt som till 55 år. En så genomgripande reform genomföres säkerligen inte i något land utan synnerligen starka skäl. Även om förhållandena i våra gruvor inte till alla delar är jämförbara med förhållandena i andra länders gruvor, finns det ändå vissa saker som hela världens gruvarbetare har gemensamt. De är hänvisade till en arbetsplats med dimma, damm, mörker och dynamitgaser, där tillförseln av frisk luft ofta är ett svåröst problem, dit dagsljuset aldrig når och där solen aldrig skiner.

Herr talman! Under folkomröstningskampanjen figurerade en gruvarbetare i Kiruna i Expressens spalter. Han hade en del kufiska uppfattningar i pensionsfrågan, och naturligtvis tyckte han, att linje 3 var det bästa förslaget. Han fick agera exempel för att bortförklara bristerna i trean. Nu har ju trean liksom på sin tid länsman i Delsbo kommit bort, men troligtvis lever gruvarbetaren ännu, och han kommer kanske att stå upp på nytt under en kommande valkampanj. Säkerligen har han också

följt med i svängen, så att han kommer att ge det nya folkpartiförslaget sin sympati. Jag tror emellertid, att han kommer att känna sig ganska isolerad; han finner ingen sympati bland sina kolleger inom kåren. Ensam får han traska omkring i Expressens spalter och annorstädes.

Det skall villigt erkännas, att vi inte har de sämsta trotjänarpensionerna inom gruvindustrien. Men längre än till blygsamma belopp har vi inte kommit trots många och ofta intensiva förhandlingar.

Vad innebär nu folkpartiförslaget? Jo, ingenting annat än att man för den nu aktiva generationen skall lagfästa dessa trotjänarpensioner. Vad tror ni de skulle säga, som i dag står långt under jordytan vid sina bormaskiner och lastvagnar, om Sveriges riksdag skulle besluta i enlighet med det förslaget? Ja, gruvarbetarna är ett hårdfört släkte liksom den materia de brottas med är hård och svårbehandlad, och kanske har deras språkbruk utformats i anslutning därtill. Jag skall därför inte försöka referera vad jag tror att de skulle säga, men säkerligen skulle de känna mycket stor indignation. Därför finns inga delade meningar inom gruvarbetarkåren liksom inte heller bland det övriga fackföreningsfolket om vilket alternativ som är att föredra.

Vi har särskilda önskemål inom gruvindustrien, som jag har försökt påvisa här, men vi är fullt övertygade om att endast regeringsförslaget, grundat på fördelningssystemets principer, som för övrigt alltmer börjat tillämpas inom andra länder, bland annat i USA, kan lösa pensionsfrågan relativt snabbt, enkelt och radikalt på en gång. Det är det enda förslag, som skapar verklig trygghet och rättvisa i detta land.

Det har talats mycket om tvång i dessa dagar, tvång och likriktning, och det har sagts, att regeringsförslaget skulle inkräkta på den personliga friheten, men jag säger att i och med att trygg-

Ändring i lagen om folkpensionering, m. m.

heten ökar så ökar också friheten för människorna. Någon vis man — jag har glömt namnet — har sagt: Att vara fattig och fri är i det närmaste en omöjlighet. Det är så sant som det är sagt, och jag tror de orden har relevans även när det gäller pensionsfrågan. Inget tal om tvångspensioner och annat trams kan bortförklara faktum härvidlag. Det är väl ingen i denna kammare — och antagligen ingen utanför kammaren heller — som tror att en person, när han av åldersskäl tvingas lämna arbetslivet och får bekymmer för den ekonomiska försörjningen, kan känna den stora, underbara frihet som det här har talats så vackert om. Den som har garanti för en god pension, när han lämnar arbetslivet, känner säkerligen ett oerhört mycket större mått av frihet än den som får gå med ett tack, en blomma och skjuts hem efter slutad livsinsats.

Gruvarbetarna har, som jag redan sagt, bestämda krav på lägre pensionsålder än den som nu föreslås bli normgivande. Men denna lägre pensionsålder får ju inte genomföras på bekostnad av pensionsbeloppet. Vi tror att man kan lösa frågan t. ex. så, att varje års arbete under jord ger bättre pensionspoäng än arbete ovan jord. Om man säger att 30 års underjordsarbete ger rätt till full pension vid 60 års ålder, kan man ju på så sätt bestämma pensionsåldern med hänsyn till antalet arbetsår under jord.

Vi tror inte på folkpartiets förslag och dess utlovade frihet när det gäller pensionsåldern. Vi är övertygade om att våra synpunkter kommer att beaktas inom regeringsförslaget. Jag tror vi har belägg för att vilja till detta finns, och tekniken skall man naturligtvis också finna. Regeringsförslaget är inte alls så stelbent som man vill göra gällande.

Gruvarbetarkåren här i landet är liten men betydelsefull. Våra malmer är rika och konkurrenskraftiga. Tekniken inom vår gruvindustri är högt utveck-

lad. Ekonomiskt bör det ju därför inte inge alltför stora betänkligheter att tillmötesgå oss. Förhandlingar har ju prövats vid otaliga tillfällen, som jag sagt, men vi har inte kommit särdeles långt, utan resultaten är blygsamma. Fröken Höjer och andra har talat så vackert om möjligheten att förhandla sig till sådana här saker, men det är inte så lätt. Jag talar av erfarenhet när jag säger detta. Vi har hållit på i minst 30 år inom gruvindustrien med att försöka lösa pensionsfrågan för de där anställda på ett hyggligt sätt, men vi har inte lyckats. Därför är det ingen överdrift när jag säger, att det inte är så lätt att genom förhandlingar få pensionsåldern fastställd på det sätt, som är ändamålsenligt med hänsyn till yrkets karaktär och krav. Nu är gruvarbetarna otaliga och oroliga, och jag förstår deras oro. De är kanske inte minst oroliga för att denna fråga, som nu ändå är så nära sin lösning, inte skall kunna lösas i dag.

Jag vill med dessa ord, herr talman, yrka bifall till det förslag, som under-tecknats av de socialdemokratiska ledamöterna i utskottet.

Herrar *Lassinantti* (s) och *Bark* (s) instämde i detta anförande.

Herr *CHRISTENSON* i Malmö (fp):

Herr talman! Det är av stor vikt att så många som möjligt av kammarens ledamöter ger sin åsikt till känna innan voteringsklockorna klämtar.

Pensionsfrågan har fått en dramatisk tillspetsning genom upplösningshotet. Vad man närmast har att invända och till och med protestera emot är frågans behandling i riksdagen. När så viktiga problem förelägges Sveriges riksdag, borde ledamöterna ha givits grundlig tid att studera akterna. Det har sagts från regeringsbänken, att pensionsfrågan för de privatanställda har utretts i 20 år. Men när frågan kommer upp på riksdagens bord, får kamma-

Ändring i lagen om folkpensionering, m. m.

rens ledamöter endast ett par dagar på sig att under pågående arbetsplenium läsa och granska utskottets utlåtande. Att utarbeta nya yrkanden till voteringsarna är knappast tänkbart.

Pensionsexperten och ledamoten i särskilda utskottet, herr Ahlberg, förklarade i onsdags här i kammaren, att han inte helt behärskade pensionskomplexet trots mångårig erfarenhet på detta område. Jag skulle, herr talman, under sådana omständigheter i riksdagen helst vilja ha en återremiss av hela frågan till utskottet. Riksdagens ledamöter, som inte direkt sysslar med pensionsfrågan, hinner knappast på den tid som står till buds sätta sig in i ett så komplicerat betänkande på 214 sidor, varav 22 reservationer på 72 sidor. Det är, herr talman, en stor ekonomisk fråga och ett mycket invecklat försäkringstekniskt problem som framförts.

I det särskilda utskottets utlåtande har behandlats en av mig väckt motion beträffande de beroende uppdragstagarna och det civilrättsliga arbetstagarbegreppet. De beroende uppdragstagarna finns inom en del yrken, bl. a. inom handel och försäkringsväsende och bland servicepersonal. I lagen om förenings- och förhandlingsrätt har stipulerats, att beroende uppdragstagare skall jämföras med arbetstagare. I semester-, sjukförsäkrings- och yrkeskadeförsäkringslagstiftningen stadgas, att man skall vara arbetstagare för att få sociallagarnas stöd. Frågan huruvida en person är att anse som arbetstagare berördes i förra veckan här av socialministern, som förklarade att man skall beakta samtliga omständigheter i samband med avtalet och anställningen. Det har emellertid klagats över att arbetstagarbegreppet inte är enhetligt utan att tolkningen skiftar från det ena rättsområdet till det andra. De allmänna domstolarna har utformat ett arbetstagarbegrepp, arbetsdomstolen ett annat och försäkringsrådet ett tredje,

och nu är det risk för att Kungl. Maj:t i statsrådet skapar ytterligare ett fjärde arbetstagarbegrepp.

Landshövding Eckerberg yttrade till mig en gång, när han var statssekreterare i socialdepartementet när vi berörde spörsmålet, att han i likhet med mig ansåg, att socialbegreppet borde vidgas i lagarna men han kunde, som han uttryckte sig, inte få juristerna med sig. Jag hoppas, att socialminister Torsten Nilsson inte är »fånge» hos byråkraterna. Det är emellertid anmärkningsvärt, att man inte i kanslihuset har kunnat komma till rätta med denna krångellagstiftning i fråga om socialförsäkringen. Vi vet att den Fehrska kommittén på 1930-talet föreslog en utredning av arbetsrättslagstiftningen. I riksdagen har framförts motioner och interpellationer i saken, och riksdagen har begärt en utredning därav men Kungl. Maj:t har visat en förvånansvärd passivitet då det gällt att lösa problemet. I pensionspropositionen har departementschefen gjort vissa uttalanden som utskottet tagit fasta på med anledning av väckta motioner. Utskottet skriver med anledning av min motion att »det synes naturligt att s. k. beroende uppdragstagare jämföras med löntagare». Under de tio år jag tillhört riksdagen och verkat för denna sak har jag ansett en sådan likställdhet inte bara vara naturlig, utan också innefatta ett rättsproblem som för länge sedan borde ha klarats upp i socialförsäkringslagstiftningen.

Herr talman! För den händelse hotet om upplösning av andra kammaren verkställes, kommer 1958 att bli ett politiskt minnesår i vår parlamentariska historia. Det är i kraft av grundlagen av år 1809, stiftad när den kungliga makten var stor, som statsministern eventuellt 150 år senare tillämpar denna bestämmelse om upplösning av andra kammaren. Denna rätt har som bekant utnyttjats två gånger tidigare, 1887 och 1914. Sedan folkomröstningsinstitutets

Ändring i lagen om folkpensionering, m. m.

tillkomst år 1922 har inte någon statsminister påyrkat en riksdagsupplösning. Inte ens under arbetslöshetskrisen i början av 1930-talet gjorde Per Albin Hansson den minsta antydning om en kammarupplösning.

Enligt min åsikt borde en särskild debatt om upplösningsfrågan ha ägt rum här i riksdagen, varvid man borde ha redovisat de svårigheter som tillämpandet av riksdagens arbetsordning kommer att möta vid en eventuell riksdagsupplösning. Hur skall grundlagen och riksdagens arbetsordning tolkas när det gäller förslag som redan förelagts eller kommer att föreläggas riksdagen? Enligt regeringsformen skall riksstaten ju vara klar före den 1 juli.

Till sist vill jag, herr talman, endast säga att i stället för att etablera strid i pensionsfrågan borde man ha slutit borgfred.

Herr SVENSSON i Stenkyrka (cp):

Herr talman! Jag skall gärna instämma i vad den föregående talaren sade om önskvärdheten av borgfred.

Med hänsyn till den tredagarsdebatt, som här förts och varunder ju pensionsfrågan blivit grundligt ventilerad, har jag lovat herr talmannen att avstå från att hålla det anförande jag ursprungligen avsett, och jag skall nu nöja mig med ett par korta reflexioner.

När det gäller de olika förslag som här föreligger finns det inte bara en gradskillnad, utan också en principskillnad i vad gäller statsmakternas skyldighet att sörja för den enskilde medborgaren, d. v. s. vad vi med ett vedertaget begrepp benämner social omvårdnad. Jag lyssnade med särskilt intresse till vad LO-ordföranden Geijer yttrade i sitt anförande under pensionsdebatten i första kammaren — det tycks ju vara LO-ordföranden som spelar första fiolen i den socialdemokratiska pensionsorkestrern. På en framställd fråga, huruvida inte arbetsmark-

nadens parter själva borde träffa överenskommelse om en tilläggs pensionering, undvek herr Geijer att lämna något svar, under den motiveringen att de sociala angelägenheterna utgjorde ett område som arbetsmarknadens parter inte befattade sig med.

Detta var, såsom jag bedömer det, i viss mån en undanflykt från herr Geijers sida. Samtidigt som jag är angelägen att betona att förbättringen av folkpensionen, varom samtliga partier dess bättre är överens, utgör den verkligt stora sociala reformen i detta sammanhang, så vill jag framhålla att frågan om tilläggs pensioneringen hör hemma på avtalsidan. Den är en ren arbetsmarknadsfråga. Jag vill ha gett uttryck för denna min principiella inställning med anledning av det sätt, varpå man be-tecknat vissa av de framförda förslagen såsom reaktionära.

Jag vill emellertid tillägga ytterligare en sak, delvis i anledning av vad den föregående talaren sade när han var inne på frågan om en riksdagsupplösning. Det är självfallet regeringen som helt bestämmer därom; riksdagen har inte något inflytande på den frågan. Jag vill dock erinra om att under den tid sedan 1867 som vi haft den nuvarande representationsordningen har det bara skett en riksdagsupplösning vid två tillfällen: 1887 då det gällde tullfrågan och 1914 då det gällde försvarsfrågan. Men det förelåg inte, såvitt jag vet, vid dessa tillfällen en situation av det slag som vi i dag har att ta ställning till.

Jag vill, herr talman, slutligen beklaga att denna fråga blivit så tillspetsad genom den behandling den har fått. Man kan befara att nationen skall delas upp på olika läger, vilket för framtiden måste anses olyckligt, då det är nödvändigt att sträva efter samarbete inte minst när det gäller de ekonomiska frågorna. Det är väl närmast herr finansministern som för de kommande åren har att ta ställning till dessa spörsmål, därest riksdagen nu beslutar om

Ändring i lagen om folkpensionering, m. m.

ytterligare bördor på samhället och näringslivet.

Herr ÅHMAN (fp):

Herr talman! Jag skall försöka göra mitt anförande så kort som möjligt, men jag anser att jag bör säga några ord i denna för vårt samhälle så betydelsefulla fråga. Av den stora gruppen inom folkpartiet från jordbruket och dess binnärningar är det ju rätt få som här framfört sina synpunkter.

Jag kan uttrycka min tillfredsställelse över enigheten om att förbättra folkpensionen och familjepensionen. Den senare höjningen har ju blivit möjlig genom det förslag, som folkpartiet tidigare har framfört. Denna förbättring anser jag även lämna nödigt rådrum för att genomföra ett gott förslag beträffande tilläggs-pensioneringen. Jag vill endast uttala mitt ogillande av att regeringen trots ideliga påstötningar har försummat att åstadkomma utredningar och komma med förslag, som skulle ha möjliggjort en förbättring av invalidernas pensioner. Dessa människor har ju en trist tillvaro, och enligt min mening bör samhället vidta åtgärder för att ge dem större och bättre möjligheter under deras yngre år att liksom de aktivt arbetsföra tillfredsställa sina önskemål och behov.

När det gäller jordbrukarnas och småföretagarnas inställning till tilläggs-pensionen kan jag säga, att de liberala jordbrukare som jag har talat med är ense om att tiden är mogen för åtminstone ett principbeslut om att skaffa tilläggs-pensioner åt de grupper, som ännu inte har fått en sådan. Sedan länge har ju många av löntagarna haft sin pension ordnad. Varför skulle inte de kroppsarbetande få tillfälle att erhålla samma förmån? Givetvis får de, liksom statstjänarna måst göra vid avtalsförhandlingarna, förutsätta att en betydande del av den inkomst de eljest skulle haft räknas som avgift till deras tjänste-

pension, men det måste sägas vara en riktig väg att genomföra en tilläggs-pension även för dessa grupper.

Jag är förvånad när man ifrån jordbrukarhåll och småföretagarhåll ställer sig avvisande till ett förslag om tilläggs-pensioner för de grupper som här är berörda. Jag kan förstå om de är betänksamma inför regeringsförslaget, som ju innebär inte bara en lagfäst rätt utan även ett lagbundet tvång och som givetvis för dem skulle skapa stora svårigheter. Jag kan även förstå småböndernas och över huvud taget jordbrukarnas betänksamhet mot en dyrbar tilläggs-pensionering, när man ju vet att jordbruket för sina inkomstmöjligheter är beroende inte endast av väder och vind utan även av hur statsmakterna håller de överenskommelser som är träffade mellan dem och jordbrukets organisationer. Jag anser det nödvändigt att påpeka detta med anledning av vad som förevarit i frågan om avsättningsmöjligheterna för det svenska smöret. Regeringen kan knappast mena att man härvidlag har följt de bestämmelser, som finns i överenskommelsen mellan jordbruket och statsmakterna.

Jag vill även liksom en del tidigare talare fästa uppmärksamheten på det ansvar som regeringen har för att man inte kunnat få en överenskommelse till stånd om ett principbeslut. Den som har läst propositionen, utredningarna och utskottsutlåtandet måste ju vara på det klara med att det förslag som här framläggs av utskottet ingalunda är en färdig produkt utan måste bli föremål för utredning och överväganden i skilda stycken.

Jag är övertygad om att om regeringen, i stället för att använda denna fråga som ättestupa i syfte att få möjlighet till ett nyval, där den tror sig kunna vinna fördelar, hade inriktat sig på att samla så många som möjligt av de olika politiska partierna kring en kompromiss, hade en sådan varit möjlig. Regeringen måste här bära sitt ansvar.

Ändring i lagen om folkpensionering, m. m.

Strax före mig talade i denna talarstol en ledamot om tilläggspensioneringen för många grupper och sade, att vad man tidigare hade haft varit en »trotjänarpension». Han uttalade önskemålet att vi skulle få varierande ålder för inträde i pensionssystemet för sådana grupper som blir utslitna långt tidigare än vid 67 års ålder. Jag vill till honom och andra som är inne på samma tankegång säga att av de alternativ som i dag föreligger är folkpartiets förslag det enda som ger möjlighet härtill. Regeringens förslag ger ingen möjlighet i detta avseende.

Varför har för övrigt inte LO gjort något för att föra denna fråga fram till ett avgörande i positiv riktning? Arbetsgivar sidan har dock emellanåt framfört erbjudanden om att ta upp denna fråga till diskussion. Jag förstår att man inte förr, när inkomsterna var små, ville dela på lönen och avstå en del till tilläggspensionen, men sedan flera år tillbaka har det funnits möjligheter att avstå en del av löneökningen till tilläggspensionen.

Herr talman! Med dessa ord ber jag att få yrka bifall till de reservationer som är framförda från folkpartihåll.

Herr HJALMARSON (h):

Herr talman! Inom kort stundar votering i denna fråga. På högerpartiets vägnar slår jag fast: Vi kommer att då det gäller tilläggspensioneringen, i den avgörande omröstningen rösta för det borgerliga alternativ som då står kvar, oavsett om detta kommer från centerpartiet, folkpartiet eller högerpartiet. För oss är det avgörande att människorna inte binds fast vid en lag, som ålägger dem att placera sitt sparande på äldre dagar i en jättelik statlig pensionsanstalt och som förhindrar dem att i rimlig utsträckning själva förfoga över sina arbetsförtjänster. Vi vill inte medverka till en avgiftsplikt som tillsammans med myndigheternas alla and-

ra anspråk gör det i praktiken omöjligt för de många att lösa sin bostadsfråga i det egna hemmets form. Det vi vill ha är en ekonomisk politik och en skattepolitik som medverkar till snabba produktionsstegringar och därmed till snabbt växande arbetsförtjänster för människorna i detta land.

Herr HEDLUND (cp):

Herr talman! Endast några få ord.

Först om den ekonomiska situationen! Jag skall här inte tillåta mig det beskrivningssätt som herr Hjalmarsen brukar använda när han läser upp en del av vad som står på ena sidan i kassaboken för att ange ställningen för staten. Det ger inte någon riktig bild vare sig man läser tillgångssidan eller ägnar sig åt att läsa skuldsidan. Man behöver studera båda sidorna på en gång.

Talet om att den ekonomiska ställningen i vårt land är förtvivlad är en överdrift, minst sagt. Man vinner inte mycket på att söka inbilla svenska folket något sådant. Alla kan av siffermässiga framställningar bilda sig en uppfattning om hur det verkligen ligger till. Driftbudgetsiffrorna från senare år, från och med budgetåret 1951/52 och fram till det sista budgetår, för vilket vi har en sammanställning, alltså budgetåret 1956/57, visar att inkomsterna har överstigit utgifterna med två miljarder. En annan sak är att det i dag ser bekymmersamt ut. Innevarande års budget kommer säkerligen att uppvisa ett underskott, kanske på 200—300 miljoner kronor — beloppet vet vi inte något bestämt om — och det finns anledning att anta att även det kommande årets budget skall visa upp underskott. Vi bör alltså vara varssamma med ökade statsutgifter.

Det är två slag av statsutgifter som vi i dag skall ta ställning till. Det är folkpensioneringen, som drar med sig direkta statsutgifter. Det är tilläggspensio-

Ändring i lagen om folkpensionering, m. m.

neringen, som förorsakar statsutgifter så till vida som den kommer att innebära minskade inkomster för staten, eftersom premierna blir avdragsgilla för arbetsgivarna. Vi har anledning att allvarligt fråga oss om vi orkar med allt detta på en gång. Är det inte klokt att ta en sak i taget? Kanske då några säger: Låt folkpensionen vara nu! Till dem hör inte vi. Vi menar att folkpensionen är allas pension, en pension för alla svenska medborgare. Det är en rättvis pension, det är jämlikhetens pension. Den måste vi ta. Men att ovanpå den åta oss andra utgifter nu, det tycker vi är oklokt.

Debatten här har, förefaller det mig, varit saklig. Vissa hugg har skiftats, och säkerligen kommer det i den valrörelse som nu synes stå för dörren att bli hård strid. Det skulle vara olyckligt om den valrörelsen och därmed denna fråga finge bli upptakten till större meningsmotsättningar i samhället i ett skede, då vi behöver hålla ihop, då ekonomin kräver samlade åtgärder, då jordbruket kräver samlade åtgärder, då arbetsmarknadsförhållandena inger oro o. s. v.

Vid den röstning som nu stundar här i kammaren kommer vi i cp att rösta mot propositionen. Det har vi meddelat tidigare. Men det kan hända att vi då kommer i ett sådant läge att vi måste rösta på något annat förslag, som vi inte gillar. Jag har velat tala om detta, att den omständigheten att vi röstar för ett förslag, för att på det sättet gå mot propositionen, icke får betraktas som ett tecken på att vi under alla förhållanden anser oss kunna godkänna det förslag, som vi då kan bli nödsakade att rösta för.

Herr **OHLIN** (fp):

Herr talman! Jag skall inte fortsätta denna debatt, vilken har varit innehållsrik och man kan väl säga lång tillräckligt.

Med anledning av uttalanden som gjorts i kammaren skall jag avge en kort deklARATION för den meningensriktning jag företräder. För att kunna fortsätta att verka för en lösning av pensionsfrågan, som uppbares av förtroende inom det stora flertalet av Sveriges folk, är det självklart att vi kommer att rösta emot det av socialdemokraterna och kommunisterna stödda förslaget. Endast genom att detta förkastas får vi nya möjligheter att arbeta för en bättre lösning enligt våra linjer. Med den egenomliga voteringsordning som gäller i den svenska riksdagen kan vi i dag inte räkna med att kunna rösta mot regeringsförslaget utan att samtidigt rösta för vilket som helst motförslag som kommer upp i huvudvoteringen. Detta betyder inte att vi därmed deklarerar vår anslutning till motförslaget, om det inte är vårt eget. Det innebär att vi röstar på det enda sätt som ger oss tillfälle att arbeta vidare för bättre trygghet, större rättvisa, frihet och samförstånd.

Låt oss som i denna kammare företräder Sveriges folk gå ut ur denna sal efter dagens votering fast beslutna att hävda våra egna åsikter men att också respektera våra motståndares åsikter och deras vilja att efter sin uppfattning arbeta för vad de anser vara bäst för land och folk. Endast då får frågan i fortsättningen en behandling som är svensk demokrati värdig.

Herr **HAGBERG** (k):

Herr talman! Jag vill, eftersom det anses vara nödvändigt att ännu en gång markera var de olika partierna står i det högtidliga avgörande vi nu står inför, understryka vad både jag och mina åsiktsfränder framhållit i denna diskussion: Vi har dragit tillbaka våra egna förslag för att därmed markera solidaritet med den lösning av tjänstepensionsfrågan som regeringen och utskottet har förordat. Efter de deklARATIONER

Ändring i lagen om folkpensionering, m. m.

som nu har avgivits utgår jag ifrån att den borgerliga fronten kommer att hålla och att vi följaktligen får riksdagsupp- lösning och nyval. Det kommer att bli en hård kamp om de svenska väljarna. Vi är övertygade om att den disciplin, som herrar Hjalmarson, Ohlin och Hedlund tror sig om att kunna upprätt- hålla bland sina anhängare i denna kammare, inte kommer att motsvaras av en liknande disciplin bland de många väljare i vårt land, vilka hittills av den ena eller andra anledningen har stött dessa partier. Ty det gäller här en fråga, där intressena är så påtagliga hos den överväldigande massan av det svenska folket, att när man på valdagen avger sin röst vet man vad en röst på de borgerliga partierna innebär: Det är en röst för att begrava denna stora reform under lång tid framåt, och det är en röst för en reaktionär regim i vårt land. De borgerliga partierna har sått vind, de kommer att skörda storm.

I ett replikskifte i går talades om de s. k. arbetarliberalernas ståndpunkt. Folkpartiledaren opponerade sig mot den socialdemokratiska talaren herr Kristenson från Göteborg. Herr Kristenson hade framhållit att den arbetarliberal som här stöder Arbetstgivarföreningens linje ställer sig utanför den fackliga gemenskapen. Jag vill solidarisera mig med herr Kristensons uttalande. Jag vill samtidigt markera att det aldrig kan vara fråga om att fackföreningsrörelsen skall som villkor ställa en bestämd politisk eller religiös uppfattning hos sina medlemmar. Den måste stå öppen för alla som befinner sig i en ensartad social och facklig position, men det betyder inte detsamma som att det finns en gemenskap med dem som öppet uppträder mot den fackliga rörelsens intressen. Det här är en så utpräglad facklig fråga, ett så klart ekonomiskt och socialt intresse, en så uppenbar rättfärdighetsfråga för det svenska fackföreningsfolket, att det kommer att betrakta dem som i dag understöder Ar-

betsgivarföreningens linje såsom politiska strejkbrytare. Denna tankegång kommer också att bäras ut till det svenska folket, och jag beklagar verkligen de s. k. arbetarliberaler som fortsätter att försvara en sådan politik.

Herr talman! Vi kommer att i alla dessa voteringar stödja utskottet, där dess förslag sammanfaller med regeringens. Vi kommer följaktligen också att stödja den enda reservation av socialdemokraterna som föreligger, och vi kommer att låta de borgerliga partierna själva komma överens om vilken propositionsordning de vill föra fram till det slutliga avgörandet.

Hans excellens herr statsministern
ERLANDER:

Herr talman! Den långa debatten närmar sig sitt slut. Inom några minuter skall var och en av oss, som i denna kammare representerar Sveriges folk, ge sitt votum efter den uppfattning och den övertygelse han har om vad som är det mest gagneliga för landet och för folket. Det må tillåtas mig att här göra en mycket kort sammanfattning på samma sätt som de övriga partiledarna har gjort.

Vi har under hela efterkrigstiden kunnat glädja oss åt att nästan alla de stora frågorna har kunnat lösas i samverkans och samförståndets tecken. Vi kan även i dessa dagar glädja oss åt att enigheten har hållit när det gällt den post som innebär de stora utgiftsökningarna för vårt samhälle, nämligen när det gällt folkpensionshöjningen. De medborgare, som är pensionerade eller inom den närmaste framtiden blir det, har att inom de närmaste åren se fram emot en väsentlig förbättring av sin åldersförsörjning.

Däremot har icke enighet kunnat nås när det gällt att röja undan en av de få klassgränser, som alltjämt existerar i vårt samhälle. Jag har svårt att föreställa mig att de borgerliga partierna

Ändring i lagen om folkpensionering, m. m.

har insett med vilken intensitet och med vilken iver den som saknar tjänstepension har gått in för denna frågas lösning. Hade de gjort sig mödan att lyssna till dessa röster, så har jag svårt att tro att ställningstagandet skulle ha blivit det som det nu tycks bli.

Den reform som regeringen har förelagt Sveriges riksdag är inget försök att locka riksdagen att beträda äventyrliga vägar. Vi har föreslagit att efter en ganska lång övergångstid alla svenska medborgare på ålderdomens dagar blir behandlade på samma sätt som staten nu anser det vara rimligt att behandla sina anställda och som kommunerna anser det vara självfallet att behandla sina anställda. Våra pensioner skall, vilken plats i samhället vi har, tas ur det samfälliga produktionsresultatet. Det har vi alla varit med om att skapa. Då är det också rimligt att vi alla får vara med om att dra fördel av det när våra krafter tryter.

Får man döma efter partiledarnas nyss gjorda deklARATIONER och efter röstningen i första kammaren i går så kommer den borgerliga majoriteten i denna kammare att utnyttja sin ställning så, att regeringsförslaget avvisas. Med andra kammarens nuvarande sammansättning betyder det att inga vägar står öppna för en positiv lösning av pensionsfrågan. De borgerliga partierna har, som kammarens ledamöter nyss hörde, kunnat enas om en negativ linje, nämligen avslag på propositionen. De har däremot misslyckats med att förena sig om ett eget program, vilket ju också framgick av de borgerliga partiledarnas deklARATIONER nyss. När folkpartiet försöker framställa sitt förslag som ett allvarligt alternativ bör märkas att bakom detta förslag står något mer än en femtedel av ledamöterna i Sveriges riksdag. Regeringen skulle svika både sina idéer och sin skyldighet mot de många hundratusenden, vilkas förhoppningar om att få sin trygghetsfråga både på ålderdomen och för sina

familjer löst knutits till förslaget om en tilläggspension, om den inte begagnade sig av varje möjlighet för att främja en positiv lösning.

Jag har nyss sagt att med andra kammarens nuvarande sammansättning är alla vägar stängda. Regeringen har därför för avsikt att, om andra kammaren avvisar utskottsförslaget, hos Konungen hemställa om andra kammarens upplösning för att ge folket i val tillfälle att ge sin mening till känna.

Herr OHLIN (fp):

Hans excellens statsministern har på grund av sjukdom varit förhindrad att tidigare delta i större delen av denna debatt, och det är väl förklaringen till att hans yttrande här fick en sådan polemisk utformning, att jag är nödsakad att säga några ord.

Statsministern ville göra gällande, att regeringsförslaget är det enda som visar vägen till en positiv lösning och att alla andra förslag är negativa. Men det är just därför att vi i folkpartiet är medvetna om att ett stort steg måste tagas fram emot en positiv lösning av denna viktiga sociala fråga, som vi arbetar för en sådan lösning, inte bara när det gäller folkpensioneringen utan även när det gäller tilläggspensioneringen. Vi är övertygade om att en verkligt positiv samförståndslösning, som vinner tillräcklig förankring hos Sveriges folk, måste för att i längden kunna hålla, bli en lösning åt mitten. Folkpartiets förslag är därvidlag det enda som kan läggas till grund för ett sådant samförstånd, det enda positiva förslag som förenar trygghet med frihet.

Herr HJALMARSON (h):

Herr talman! För att inga onödiga missförstånd skall behöva kvarstå efter det polemiska inlägg, varmed statsministern ville avsluta denna debatt, vill jag understryka följande: Jag delar herr

Ändring i lagen om folkpensionering, m. m.

statsministerns uppfattning om att vi alla är med om att skapa produktionsresultatet i vårt land. Det är ur detta produktionsresultat som vi skall hämta allt det som skall ställas till förfogande såväl för staten och kommunerna som för företagen och de enskilda hushållen. Den stora skiljelinjen som vi ser den i den här debatten är icke en teknisk fråga om huruvida man skall försäkra sig för gamla dagar på det ena eller det andra sättet, utan den stora skiljelinjen gäller i vilken utsträckning människorna själva eller myndigheterna skall få bestämma över produktionsresultatets användning.

Om man från regeringens sida menar, att ett alternativ till den socialdemokratiska politiken endast skulle bestå i ett annat sätt för regeringen att taga hand om mer och mer av människornas arbetsförtjänster, ja, herr talman, då erkänner jag gärna att något sådant alternativ har vi inte och vi kommer heller inte att lägga fram något. Vårt alternativ är att det skall bli möjligt för människor med vanliga inkomster att kunna exempelvis åt sig själva bygga upp ett eget hem. Vårt alternativ är att människorna i växande utsträckning personligen skall få förfoga över sina arbetsförtjänster. Vi vill inte medverka till att vi skall bli införda i ett samhälle, där inemot hälften av människornas arbetsförtjänster skall överlämnas till det allmänna.

Och till sist, herr talman: Genom att gå emot det dyra och orättvisa obligatoriet tror vi att vi skapar större trygghet för att vi verkligen skall kunna rå med den stora folkpensionsreformen, det förstärkta skyddet för änkor och barn och för människor, som genom lång sjukdom har förlorat sin arbetsförmåga.

Överläggningen var härmed slutad.

Punkterna A) och B)

Vad utskottet hemställt bifölls.

*Punkten C) 1) Folkpensioneringen i övrigt**Utskottets motivering:***Allmänna synpunkter**

Godkändes.

Ålderspensionens storlek

Herr talmannen gav till en början propositioner på godkännande dels av det i protokollet i detta ärende för den 23 innevarande månad upptagna, med I) betecknade stycket i utskottets yttrande dels ock det förslag, som i denna del framlagts i reservationen 1) av herr Ewerlöf m. fl.; och fann herr talmannen den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Herr Cassel begärde emellertid votering, i anledning varav efter given varsel följande voteringsproposition upplästes och godkändes:

Den, som vill, att kammaren godkänner särskilda utskottets yttrande beträffande ålderspensionens storlek i det stycke på sid. 100, som börjar med orden »Utskottet vill» och slutar med orden »behöva eftersättas», röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren godkänt det förslag, som i denna del framlagts i reservationen nr 1) av herr Ewerlöf m. fl.

Sedan kammarens ledamöter härefter intagit sina platser och voteringspropositionen blivit ännu en gång uppläst, skedde omröstning genom uppresning. Herr talmannen tillkännagav, att han funne flertalet av kammarens ledamöter hava röstat för ja-propositionen. Herr Cassel begärde emellertid röst-räkning, vadan votering medelst omröstningsapparat verkställdes. Därvid avgåvos 184 ja och 43 nej, varjämte en av kammarens ledamöter förklarade sig avstå från att rösta.

Ändring i lagen om folkpensionering, m. m.

Kammaren hade alltså godkänt utskottets förevarande yttrande.

Härefter framställde herr talmannen propositioner på godkännande av 1:o) det med II) betecknade stycket av utskottets ovannämnda yttrande; 2:o) det förslag, som innefattades i reservationen 2) av herr Sundelin m. fl.; samt 3:o) det av herr Wahlund m. fl. i reservationen 3) framlagda förslaget; och fann herr talmannen den förstnämnda propositionen vara med övervägande ja besvarad. Herr Wedén begärde emellertid votering, i anledning varav herr talmannen för bestämmande av kontraposition i huvudvoteringen upptog de båda återstående propositionerna, av vilka herr talmannen nu fann den med 2:o) betecknade hava flertalets mening för sig. I fråga om kontrapositionen begärde herr Hansson i Skegrie dock votering, i anledning varav efter given varsel följande voteringsproposition upplästes och godkändes:

Den, som vill, att kammaren till kontraposition i huvudvoteringen angående särskilda utskottets motivering beträffande ålderspensionens storlek i det stycke i utskottets yttrande på sid. 101, som börjar med orden »Beträffande frågan» och slutar med orden »så medger», antager det förslag, som innefattas i den av herr Sundelin m. fl. avgivna, med 2) betecknade reservationen, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren till kontraposition i nämnda votering antagit den reservation, nr 3), som avgivits av herr Wahlund m. fl.

Sedan kammarens ledamöter härefter intagit sina platser och voteringspropositionen blivit ännu en gång uppläst, verkställdes omröstning genom uppresning. Herr talmannen tillkännagav, att

han funne flertalet av kammarens ledamöter hava röstat för ja-propositionen. Herr Hansson i Skegrie begärde emellertid rösträkning, vadan votering medelst omröstningsapparat anställdes. Därvid avgåvos 55 ja och 19 nej, varjämte 152 av kammarens ledamöter förklarade sig avstå från att rösta.

Kammaren hade alltså till kontraposition i huvudvoteringen antagit den under 2:o) angivna propositionen.

I enlighet härmed blev efter given varsel följande voteringsproposition uppläst och godkänd:

Den, som vill, att kammaren godkänner särskilda utskottets yttrande beträffande ålderspensionens storlek i det stycke på sid. 101, som börjar med orden »Beträffande frågan» och slutar med orden »så medger», röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren godkänt det förslag i denna del, som framlagts i reservationen nr 2) av herr Sundelin m. fl.

Sedan kammarens ledamöter härefter ånyo intagit sina platser och sistnämnda voteringsproposition blivit ännu en gång uppläst, verkställdes omröstning genom uppresning. Herr talmannen tillkännagav, att han funne flertalet av kammarens ledamöter hava röstat för ja-propositionen. Herr Wedén begärde likväl rösträkning, vadan votering medelst omröstningsapparat anställdes. Därvid avgåvos 151 ja och 71 nej, varjämte 6 av kammarens ledamöter förklarade sig avstå från att rösta.

Kammaren hade alltså godkänt utskottets nu förevarande yttrande.

Utskottets motivering i övrigt beträffande ålderspensionens storlek

Godkändes.

Ändring i lagen om folkpensionering, m. m.**De kommunala bostadstillägen och inkomstprövningen**

Herr talmannen gav först propositioner på godkännande av 1:o) de med III) betecknade styckena i utskottets yttrande; 2:o) det förslag, som innefattades i den av herr Wahlund m. fl. avgivna reservationen 4); samt 3:o) det i reservationen 5) av herr Ewerlöf m. fl. föreslagna yttrandet; och fann herr talmannen den förstnämnda propositionen vara med övervägande ja besvarad. Herr Cassel begärde emellertid votering, i anledning varav herr talmannen för bestämmande av kontraposition i huvudvoteringen upptog de båda återstående propositionerna, av vilka herr talmannen nu fann den med 3:o) betecknade hava flertalets mening för sig. I fråga om kontrapositionen begärde herr Hansson i Skegrie dock votering, i anledning varav efter given varsel följande voteringsproposition upplästes och godkändes:

Den, som vill, att kammaren till kontraposition i huvudvoteringen angående särskilda utskottets motivering beträffande de kommunala bostadstillägen och inkomstprövningen i de två sista styckena under denna rubrik på sid. 103, som börja med orden »De inkomstprövade bostadstillägen» resp. »Utskottet anser sig», antager det förslag, som innefattas i den av herr Ewerlöf m. fl. avgivna, med 5) betecknade reservationen, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren till kontraposition i nämnda votering antagit den reservation, nr 4), som avgivits av herr Wahlund m. fl.

Sedan kammarens ledamöter härefter intagit sina platser och voteringspropositionen blivit ännu en gång uppläst, verkställdes omröstning genom uppres-

ning. Herr talmannen tillkännagav, att han funne flertalet av kammarens ledamöter hava röstat för ja-propositionen. Herr Hansson i Skegrie begärde emellertid rösträkning, vadan votering medelst omröstningsapparat anställdes. Därvid avgåvos 42 ja och 19 nej, varjämte 166 av kammarens ledamöter förklarade sig avstå från att rösta.

Kammaren hade alltså till kontraposition i huvudvoteringen antagit den under 3:o) angivna propositionen.

I enlighet härmed blev efter given varsel följande voteringsproposition uppläst och godkänd:

Den, som vill att kammaren godkänner särskilda utskottets yttrande beträffande de kommunala bostadstillägen och inkomstprövningen i de två sista styckena under denna rubrik på sid. 103, som börja med orden »De inkomstprövade kommunala bostadstillägen» resp. »Utskottet anser sig», röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren godkänt det förslag, som i denna del framlagts i reservationen nr 5) av herr Ewerlöf m. fl.

Sedan kammarens ledamöter härefter ånyo intagit sina platser och sistnämnda voteringsproposition blivit ännu en gång uppläst, verkställdes omröstning genom uppresning. Herr talmannen tillkännagav, att han funne flertalet av kammarens ledamöter hava röstat för ja-propositionen. Herr Cassel begärde likväl rösträkning, vadan votering medelst omröstningsapparat anställdes. Därvid avgåvos 171 ja och 46 nej, varjämte 11 av kammarens ledamöter förklarade sig avstå från att rösta.

Utskottets nu förevarande yttrande hade alltså godkänts av kammaren.

Ändring i lagen om folkpensionering, m. m.

Utskottets motivering i övrigt beträffande de kommunala bostadstilläggen och inkomstprövningen

Godkändes.

Finansieringsfrågor

Till en början gav herr talmannen propositioner på godkännande av 1:o) utskottets uttalande i det med IV) betecknade stycket av dess yttrande; 2:o) det förslag, som innefattades i den av herr Sundelin m. fl. avgivna reservationen 6); samt 3:o) den i reservationen 7) av herr Ewerlöf m. fl. föreslagna lydelsen; och fann herr talmannen den förstnämnda propositionen vara med övertvägande ja besvarad. Herr Wedén begärde emellertid votering, i anledning varav herr talmannen för bestämmande av kontraposition i huvudvoteringen upptog de båda återstående propositionerna, av vilka herr talmannen nu fann den med 2:o) betecknade hava flertalets mening för sig. I fråga om kontrapositionen begärde herr Cassel dock votering, i anledning varav efter given varsel följande voteringsproposition upplästes och godkändes:

Den, som vill, att kammaren till kontraposition i huvudvoteringen angående särskilda utskottets motivering beträffande finansieringsfrågor i det stycke i utskottets yttrande på sid. 104, som börjar med orden »Utskottet delar» och slutar med orden »förevarande sammanhang», antager det förslag, som innefattas i den av herr Sundelin m. fl. avgivna reservationen nr 6, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren till kontraposition i nämnda votering antagit den reservation, nr 7), som avgivits av herr Ewerlöf m. fl.

Sedan kammarens ledamöter härefter intagit sina platser och voteringspropo-

sitionen blivit ännu en gång uppläst, verkställdes omröstning genom uppresning. Herr talmannen tillkännagav, att han funne flertalet av kammarens ledamöter hava röstat för ja-propositionen. Herr Cassel begärde emellertid rösträkning, vadan votering medelst omröstningsapparat anställdes. Därvid avgåvos 57 ja och 42 nej, varjämte 129 av kammarens ledamöter förklarade sig avstå från att rösta.

Kammaren hade alltså till kontraposition i huvudvoteringen antagit den under 2:o) angivna propositionen.

I enlighet härmed blev efter given varsel följande voteringsproposition uppläst och godkänd:

Den, som vill, att kammaren godkänner särskilda utskottets yttrande beträffande finansieringsfrågor såvitt angår det stycke på sid. 104, som börjar med orden »Utskottet delar» och slutar med orden »förevarande sammanhang», röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren godkänt det förslag, som i denna del framlagts i reservationen nr 6) av herr Sundelin m. fl.

Sedan kammarens ledamöter härefter ånyo intagit sina platser och sistnämnda voteringsproposition blivit ännu en gång uppläst, verkställdes omröstning genom uppresning. Herr talmannen tillkännagav, att han funne tvekan kunna råda angående omröstningens resultat, vadan votering medelst omröstningsapparat verkställdes. Därvid avgåvos 116 ja och 98 nej, varjämte 14 av kammarens ledamöter förklarade sig avstå från att rösta.

Kammaren hade alltså godkänt utskottets yttrande i nu förevarande del.

Ändring i lagen om folkpensionering, m. m.*Utskottets motivering i övrigt under rubriken Finansieringsfrågor*

Godkändes.

Pensionsåldern

Godkändes.

Invalidpensioneringen

Godkändes.

Familjepensioneringen

Herr talmannen gav till en början propositioner på godkännande av 1:o) utskottets uttalande i det med VI) betecknade avsnittet av dess yttrande; 2:o) det förslag, som innefattades i den av herr Wahlund m. fl. avgivna reservationen 10); samt 3:o) det av herr Ewerlöf m. fl. i reservationen 11) framlagda förslaget; och fann herr talmannen den förstnämnda propositionen vara med övervägande ja besvarad. Herr Cassel begärde emellertid votering, i anledning varav herr talmannen för bestämmande av kontraposition i huvudvoteringen upptog de båda återstående propositionerna, av vilka herr talmannen nu fann den med 2:o) betecknade hava flertalets mening för sig. I fråga om kontrapositionen begärde herr Cassel dock votering, i anledning varav efter given varsel följande voteringsproposition upplästes och godkändes:

Den, som vill, att kammaren till kontraposition i huvudvoteringen angående särskilda utskottets motivering beträffande familjepensioneringen såvitt angår de sju sista raderna på sid. 110, som börja med orden »Full änkepension» och sluta med orden »utan inkomstprövning», antager det förslag, som innefattas i den av herr Wahlund m. fl. avgivna reservationen nr 10), röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren till kontraposition i nämnda votering antagit det förslag, som innefattas i den av herr Ewerlöf m. fl. avgivna reservationen nr 11).

Sedan kammarens ledamöter härefter intagit sina platser och voteringspropositionen blivit ännu en gång uppläst, verkställdes omröstning genom uppresning. Därvid befanns, att flertalet av kammarens ledamöter röstat för nej-propositionen. Kammaren hade alltså till kontraposition i huvudvoteringen antagit den under 3:o) angivna propositionen. I enlighet härmed blev nu efter given varsel följande voteringsproposition uppläst och godkänd:

Den, som vill, att kammaren godkänner särskilda utskottets yttrande beträffande familjepensioneringen såvitt angår de sju sista raderna på sid. 110, som börja med orden »Full änkepension» och sluta med orden »utan inkomstprövning», röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren godkänt det förslag, som i denna del framlagts i reservationen nr 11) av herr Ewerlöf m. fl.

Sedan kammarens ledamöter härefter ånyo intagit sina platser och voteringspropositionen ännu en gång uppläst, verkställdes omröstning genom uppresning. Herr talmannen tillkännagav, att han funne flertalet av kammarens ledamöter hava röstat för ja-propositionen. Herr Cassel begärde emellertid rösträkning, vadan votering medelst omröstningsapparat anställdes. Därvid avgavs 166 ja och 58 nej, varjämte 4 av kammarens ledamöter förklarade sig avstå från att rösta.

Kammaren hade alltså godkänt utskottets motivering i denna del.

Ändring i lagen om folkpensionering, m. m.

Härefter framställde herr talmannen propositioner på godkännande av 1:o) utskottets uttalande i det med VII) betecknade stycket av dess yttrande; 2:o) det förslag, som i motsvarande del framlagts i den av herr Wahlund m. fl. avgivna reservationen 12); samt 3:o) den i reservationen 13) av herr Ewerlöf m. fl. föreslagna lydelsen av motiveringen; och fann herr talmannen den förstnämnda propositionen vara med övervägande ja besvarad. Herr Cassel begärde emellertid votering, i anledning varav herr talmannen för bestämmande av kontraposition i huvudvoteringen upptog de båda återstående propositionerna, av vilka herr talmannen nu fann den med 3:o) betecknade hava flertalets mening för sig. I fråga om kontrapositionen begärde herr Hansson i Skegrie dock votering, i anledning varav efter given varsel följande voteringsproposition upplästes och godkändes:

Den, som vill, att kammaren till kontraposition i huvudvoteringen angående särskilda utskottets motivering beträffande familjepensioneringen i det stycke av motiveringen på sid. 113, som börjar med orden »Utskottet tillstyrker» och slutar med orden »utan inkomstprövning», antager det förslag, som innefattas i den av herr Ewerlöf m. fl. avgivna reservationen nr 13), röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren till kontraposition i nämnda votering antagit det förslag, som innefattas i den av herr Wahlund m. fl. avgivna reservationen nr 12).

Sedan kammarens ledamöter härefter intagit sina platser och voteringspropositionen blivit ännu en gång uppläst, verkställdes omröstning genom uppresning. Därvid befanns, att flertalet av kammarens ledamöter röstat för ja-pro-

positionen. Kammaren hade alltså till kontraposition i huvudvoteringen antagit den med 3:o) betecknade propositionen. I enlighet härmed blev nu efter given varsel följande voteringsproposition uppläst och godkänd:

Den, som vill, att kammaren godkänner det stycke i särskilda utskottets yttrande beträffande familjepensioneringen på sid. 113, som börjar med orden »Utskottet tillstyrker» och slutar med orden »utan inkomstprövning», röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren godkänt det förslag, som framlagts i reservationen nr 13) av herr Ewerlöf m. fl.

Sedan kammarens ledamöter härefter ånyo intagit sina platser och voteringspropositionen ännu en gång uppläst, verkställdes omröstning genom uppresning. Herr talmannen tillkännagav, att han funne flertalet av kammarens ledamöter hava röstat för ja-propositionen. Herr Cassel begärde emellertid rösträkning, vadan votering medelst omröstningsapparat anställdes. Därvid avgåvos 169 ja och 57 nej, varjämte 2 av kammarens ledamöter förklarade sig avstå från att rösta.

Kammaren hade alltså godkänt utskottets nu förevarande yttrande.

Herr talmannen gav härefter propositioner dels på godkännande av det med VIII) betecknade stycket i utskottets yttrande dels ock på godkännande av det förslag, som i motsvarande avseende framställdes i reservationen 14) av herr Sundelin m. fl.; och fann herr talmannen den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Herr Wedén begärde emellertid votering, i anledning varav efter given varsel följande voteringsproposition upplästes och godkändes:

Ändring i lagen om folkpensionering, m. m.

Den, som vill, att kammaren godkänner det stycke i särskilda utskottets yttrande beträffande familjepensioneringen på sid. 113, som börjar med orden »Frågan huruvida» och slutar med orden »i fråga», röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren godkänt det förslag, som framlagts i reservationen nr 14) av herr Sundelin m. fl.

Sedan kammarens ledamöter härefter intagit sina platser och voteringspropositionen blivit ännu en gång uppläst, skedde omröstning genom uppresning. Herr talmannen tillkännagav, att han funne flertalet av kammarens ledamöter hava röstat för ja-propositionen. Herr Wedén begärde emellertid rösträkning, vadan votering medelst omröstningsapparat verkställdes. Därvid avgåvos 169 ja och 56 nej, varjämte 3 av kammarens ledamöter förklarade sig avstå från att rösta.

Kammaren hade alltså godkänt utskottets förevarande yttrande.

Slutligen gav herr talmannen propositioner på godkännande dels av det med IX) betecknade stycket i utskottets yttrande dels ock av det förslag till yttrande, som herr Wahlund m. fl. framlagt i reservationen 15); och fann herr talmannen den förra propositionen vara med övertvägande ja besvarad. Herr Hansson i Skegrie begärde emellertid votering, i anledning varav efter given varsel följande voteringsproposition upplästes och godkändes:

Den, som vill, att kammaren godkänner det stycke i särskilda utskottets yttrande beträffande familjepensioneringen på sid. 113, som börjar med orden »Utskottet, som» och slutar med orden »yrkande härom», röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren godkänt det förslag, som framlagts i reservationen nr 15) av herr Wahlund m. fl.

Sedan kammarens ledamöter härefter intagit sina platser och voteringspropositionen blivit ännu en gång uppläst, skedde omröstning genom uppresning. Herr talmannen tillkännagav, att han funne flertalet av kammarens ledamöter hava röstat för ja-propositionen. Herr Hansson i Skegrie begärde emellertid rösträkning, vadan votering medelst omröstningsapparat verkställdes. Därvid avgåvos 207 ja och 18 nej, varjämte 3 av kammarens ledamöter förklarade sig avstå från att rösta.

Kammaren hade alltså godkänt utskottets motivering i denna del.

Motiveringen i övrigt under rubriken Familjepensioneringen

Godkändes.

Samordningsfrågor

Utskottets förslag godkändes.

Utskottets hemställan i punkten C) 1)

Bifölls.

Punkten C) 2)

Tilläggs pensioneringen

Herr talmannen gav propositioner på 1:o) godkännande av utskottets motivering och bifall till dess hemställan i fråga om denna punkt; 2:o) bifall till den av herr Sundelin m. fl. avgivna reservationen 16); 3:o) bifall till reservationen 17) av herr Wahlund m. fl.; samt 4:o) bifall till den med 18) betecknade reservation, som avgivits av herr Ewerlöf m. fl.; och fann herr talmannen den förstnämnda propositionen vara med övertvägande ja besvarad. Herrar Cas- sel och Wedén begärde emellertid votering, i anledning varav herr talman-

Ändring i lagen om folkpensionering, m. m.

nen för bestämmande av kontrapropo- sition i huvudvoteringen upptog de tre återstående propositionerna, av vilka herr talmannen nu fann den med 2:o) betecknade hava flertalets mening för sig. I fråga om kontrapropositionen begärde herr Cassel dock votering, i anledning varav herr talmannen för utseende av kontraproposition i votering- en om kontraproposition i huvudvotering- en upptog de båda återstående propo- sitionerna, av vilka herr talmannen fann den med 4:o) betecknade hava flertalets mening för sig. I fråga om denna kontraproposition begärde herr Hansson i Skegrie dock votering, i anledning varav efter given varsel föl- jande voteringsproposition upplästes och godkändes:

Den, som vill, att kammaren till kon- traproposition i voteringen om kontra- proposition i huvudvoteringen angående särskilda utskottets motivering och hemställan under punkten C) 2) be- träffande tilläggs pensioneringen anta- ger det förslag, som innefattas i den av herr Ewerlöf m. fl. angivna reservatio- nen nr 18), röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren till kon- traproposition i nämnda votering anta- git den reservation, nr 17), som i den- na del avgivits av herr Wahlund m. fl.

Sedan kammarens ledamöter härefter intagit sina platser och voteringspropo- sitionen blivit ännu en gång uppläst, verkställdes omröstning genom uppres- ning. Herr talmannen tillkännagav, att han funne flertalet av kammarens le- damöter hava röstat för ja-propositio- nen. Herr Hansson i Skegrie begärde emellertid rösträkning, vadan votering medelst omröstningsapparat anställdes. Därvid avgåvos 43 ja och 19 nej, var- jämte 165 av kammarens ledamöter för- klarade sig avstå från att rösta.

Kammaren hade alltså till kontrapro- position i voteringen om kontrapropo- sition i huvudvoteringen antagit den under 4:o) angivna propositionen.

I enlighet härmed blev efter given varsel följande voteringsproposition uppläst och godkänd:

Den, som vill, att kammaren till kon- traproposition i huvudvoteringen angå- ende särskilda utskottets motivering och hemställan under punkten C) 2) beträffande tilläggs pensioneringen an- tager det förslag, som innefattas i den av herr Sundelin m. fl. angivna reserva- tionen nr 16), röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren till kon- traproposition i nämnda votering an- tagit den reservation, nr 18), som i denna del avgivits av herr Ewerlöf m. fl.

Sedan kammarens ledamöter härefter ånyo intagit sina platser och sistnämnda voteringsproposition blivit ännu en gång uppläst, verkställdes omröstning genom uppresning. Herr talmannen till- kännagav, att han funne tvekan kunna råda angående omröstningens resultat, vadan votering medelst omröstningsap- parat verkställdes. Därvid avgåvos 56 ja och 60 nej, varjämte 112 av kamma- rens ledamöter förklarade sig avstå från att rösta.

Kammaren hade alltså till kontra- proposition i huvudvoteringen antagit den under 4:o) angivna propositionen.

I enlighet härmed blev efter given varsel följande voteringsproposition uppläst och godkänd:

Den, som vill, att kammaren godkän- ner särskilda utskottets motivering och hemställan i punkten C) 2) beträffande tilläggs pensioneringen, röstar

Ja;

Ändring i lagen om folkpensionering, m. m.

Den, det ej vill, röstar
Nej;

Vinner Nej, har kammaren godkänt det förslag, som framlagts i den reservation, nr 18), som avgivits av herr Ewerlöf m. fl.

Sedan kammarens ledamöter härefter ånyo intagit sina platser och sistnämnda voteringsproposition blivit ännu en gång uppläst, verkställdes omröstning genom uppresning. Herr talmannen tillkännagav, att han funne tvekan kunna råda angående omröstningens resultat, vadan votering medelst omröstningsapparat anställdes. Därvid avgåvos 111 ja och 117 nej.

Kammaren hade alltså antagit det i reservationen nr 18) av herr Ewerlöf m. fl. framlagda förslaget.

Punkterna C) 3) och D)

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkterna E) och F).**Sparfrämjande- och värdesäkringsåtgärder**

Herr talmannen gav propositioner på godkännande av dels vad utskottet härunder anfört och hemställt dels ock det förslag, som framlagts i den med 19) betecknade reservationen av herr Strand m. fl.; och fann herr talmannen den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Herr Sehlstedt begärde emellertid votering, i anledning varav efter given varsel följande voteringsproposition upplästes och godkändes:

Den, som vill, att kammaren godkänner särskilda utskottets motivering och hemställan under punkterna E) och F) om sparfrämjande- och värdesäkringsåtgärder, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren godkänt det förslag, som framlagts i reservationen nr 19) av herr Strand m. fl.

Sedan kammarens ledamöter härefter intagit sina platser och voteringspropositionen blivit ännu en gång uppläst, skedde omröstning genom uppresning. Herr talmannen tillkännagav, att han ansåge tvekan kunna råda angående omröstningens utgång, varför votering medelst omröstningsapparat verkställdes. Därvid avgåvos 116 ja och 111 nej, varjämte en av kammarens ledamöter förklarade sig avstå från att rösta.

Kammaren hade alltså godkänt utskottets motivering och bifallit dess hemställan i punkterna E) och F).

Punkten G), mom. 1 och 2

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten G), mom. 3**Anslag till förberedelser för pensionsreformen**

Herr talmannen gav propositioner på godkännande av dels utskottets motivering och hemställan i detta moment dels ock det förslag, som framlagts i den av herr Wahlund m. fl. avgivna reservationen 22); och fann herr talmannen den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Herr Hansson i Skegrie begärde emellertid votering, i anledning varav efter given varsel följande voteringsproposition upplästes och godkändes:

Den, som vill, att kammaren godkänner särskilda utskottets motivering och hemställan i punkten G), mom. 3), om anslag till förberedelser för pensionsreformen, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren godkänt det förslag, som framlagts i reservationen nr 22) av herr Wahlund m. fl.

Restitution av skatt å bensin, som förbrukas vid användning av motorredskap i skogsbruket

Sedan kammarens ledamöter härefter intagit sina platser och voteringspropositionen blivit ännu en gång uppläst, skedde omröstning genom uppresning. Herr talmannen tillkännagav, att han funne flertalet av kammarens ledamöter hava röstat för ja-propositionen. Herr Hansson i Skegrie begärde emellertid rösträkning, vadan votering medelst omröstningsapparat verkställdes. Därvid avgåvos 165 ja och 57 nej, varjämte 4 av kammarens ledamöter förklarade sig avstå från att rösta.

Kammaren hade alltså bifallit utskottets hemställan och godkänt dess motivering i denna del.

Punkten H)

Utskottets hemställan bifölls.

Punkten I)

Återstående motionsyrkanden

Herr talmannen gav propositioner dels på godkännande av utskottets motive-ring och hemställan i denna punkt dels ock på godkännande av utskottets berörda förslag med den ändring däri, som föranleddes av bifall till reservationen 20) av herr Wahlund m. fl.; och fann herr talmannen den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Herr Hansson i Skegrie begärde emellertid votering, i anledning varav efter given varsel följande voteringsproposition upplästes och godkändes:

Den, som vill, att kammaren godkänner särskilda utskottets motivering och hemställan i punkten I), röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren godkänt utskottets förslag med den ändring som föranleddes av bifall till reservationen nr 20) av herr Wahlund m. fl.

Sedan kammarens ledamöter härefter intagit sina platser och voteringspropositionen blivit ännu en gång uppläst, skedde omröstning genom uppresning. Herr talmannen tillkännagav, att han funne flertalet av kammarens ledamöter hava röstat för ja-propositionen. Herr Hansson i Skegrie begärde emellertid rösträkning, vadan votering medelst omröstningsapparat verkställdes. Därvid avgåvos 178 ja och 46 nej, varjämte 4 av kammarens ledamöter förklarade sig avstå från att rösta.

Kammaren hade alltså bifallit utskottets hemställan och godkänt dess motivering i nu förevarande del.

Herr förste vice talmannen övertog nu ledningen av förhandlingarna.

§ 6

Restitution av skatt å bensin, som förbrukas vid användning av motorredskap i skogsbruket

Föredrogs sammansatta bevillnings- och jordbruksutskottets utlåtande nr 1, i anledning av väckta motioner angående restitution av skatt å bensin, som förbrukas vid användning av motorredskap i skogsbruket.

Till jordbruksutskottet hade hänvisats följande inom riksdagen väckta motioner, nämligen

1) de likalydande motionerna I:14 av herr *Sundin m. fl.* och II:13 av herr *Larsson* i Hedenäset *m. fl.*, vari hemställdes att riksdagen måtte

I. i princip besluta kollektiv restitution från och med den 1 juli 1957 genom särskilt anslag å nionde huvudtiteln av skatt å bensin, som förbrukas av motorsågar och andra jämförbara motorer och redskap i skogsbruket, att avräknas mot bensinskattemedel;

besluta, att ifrågavarande restituerade bensinskattemedel skulle tillföras en för ändamålet bildad fond, skogsbrukets

Restitution av skatt å bensin, som förbrukas vid användning av motorredskap i skogsbruket

bensinskattfond, att disponeras i huvudsaklig överensstämmelse med vad i motionerna anförts; samt

hos Kungl. Maj:t anhålla om utfärdande av de närmare tillämpningsföreskrifter, som i anledning härav kunde befinnas erforderliga;

II. till grundval för nämnda restitutionsförfarande hos Kungl. Maj:t anhålla om närmare utredning rörande förekomsten av motorsågar och andra jämförbara motorer och redskap i skogsbruket och den häremot svarande bensinförbrukningen; samt

III. i avvaktan på frågans definitiva lösning för omedelbar disposition anvisa ett belopp av 300 000 kronor för vartdera av budgetåren 1957/58 och 1958/59 till förenämnda fond till fördelning i enlighet med motionernas syfte, att senare avräknas mot de anslag, som definitivt fastställdes; ävensom

2) de likalydande motionerna I: 71 av herr *Einar Persson* och II: 119 av herr *Persson* i Tandö, vari hemställdes att riksdagen måtte besluta

att kollektiv restitution genom särskilt anslag å nionde huvudtiteln skulle ske av skatt å bensin, som förbrukades av motorsågar i skogsbruket genom återbetalning årligen fr. o. m. budgetåret 1958/59, att avräknas mot bilskattemedel;

att restituerade medel måtte få disponeras av den utsedda styrelsen;

att restituerade medel måtte få, om styrelsen funne lämpligt, fonderas från ett år till ett annat;

att skogsstyrelsen måtte få i uppdrag att ytterligare utreda förekomsten av motorsågar i skogsbruket och den häremot svarande bensinförbrukningen; samt

att ett förskott å förslagsvis 400 000 kronor måtte utgå under budgetåret 1957/58, att avräknas mot de i det föregående föreslagna medlen.

Till bevillningsutskottet hade hänvisats följande inom riksdagen väckta motioner, nämligen

1) de likalydande motionerna I: 17 av herr *Sundin m. fl.* och II: 20 av herr *Larsson* i Hedenäset *m. fl.*, vari — under åberopande av vad i motionen II: 13 anförts — hemställdes, att riksdagen måtte antaga ett av motionärerna framlagt förslag till förordning angående ändrad lydelse av 5 § förordningen den 3 maj 1929 (nr 62) om särskild skatt å bensin och motorsprit;

2) motionen I: 72 av herr *Einar Persson*, vari hemställdes att riksdagen i anledning av det förslag, som framlagts i motionen I: 71, måtte besluta vidtaga därav betingade kompletteringar i förordningen den 3 maj 1929 (nr 62) om särskild skatt å bensin och motorsprit samt i kungörelsen den 26 maj 1948 (nr 370) med tillämpningsföreskrifter till nämnda förordning; samt

3) motionen II: 120 av herr *Persson* i Tandö, vari under hänvisning till motionen II: 119 framförts samma yrkande som i motionen I: 72.

Enligt överenskommelse mellan bevillningsutskottet och jordbruksutskottet hade förenämnda motioner hänskjutits till behandling av sammansatt bevillnings- och jordbruksutskott.

Utskottet hemställde att motionerna I: 14 och II: 13, I: 71 och II: 119, I: 17 och II: 20 ävensom I: 72 samt II: 120 icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Reservation hade avgivits av herrar *Pettersson* i Dahl, *Gustaf Elofsson*, *Bengtson* och *Oscar Carlsson*, vilka ansett att utskottet bort hemställa, att riksdagen måtte i anledning av motionerna I: 14 och II: 13, I: 71 och II: 119, I: 17 och II: 20 ävensom I: 72 samt II: 120 besluta,

1) att medgiva skogsnäringen gottgörelse för skatt å bensin, som förbrukades vid användning av motorredskap

Restitution av skatt å bensin, som förbrukas vid användning av motorredskap i skogsbruket

inom näringen, från och med den 1 juli 1957 i överensstämmelse med de grunder som reservanterna förordnat,

2) att föreskriva, att till näringen återburna bensinskattemedel skulle tillföras en särskild fond, benämnd skogsbrukets bensinskattfond, att avräknas mot automobilskattemedlen,

3) att antaga ett av reservanterna framlagt förslag till förordning angående ändrad lydelse av 5 § förordningen den 3 maj 1929 (nr 62) om särskild skatt å bensin och motorsprit,

4) att mot senare avräkning mot det restitutionsbelopp, som kunde komma att bestämmas för budgetåret 1957/58, till Gottgörelse till skogsnäringen för av dess utövare erlagd bensinskatt å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1957/58 anvisa ett anslag av 300 000 kronor, att avräknas mot automobilskattemedlen,

5) att mot senare avräkning mot det restitutionsbelopp, som kunde komma att bestämmas för budgetåret 1958/59, till Gottgörelse till skogsnäringen för av dess utövare erlagd bensinskatt å riksstaten för budgetåret 1958/59 under nionde huvudtiteln anvisa ett anslag av 300 000 kronor, att avräknas mot automobilskattemedlen, samt

6) att i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till känna vad reservanterna i övrigt anfört.

Utskottets hemställan föredrogs. Därvid yttrade:

Herr **PETTERSSON** i Dahl (cp):

Herr talman! Det kanske kan vara välgörande att komma ifrån pensionsdebatten och tala om andra saker än dem vi har pratat om i tre dagar.

Denna fråga gäller restitution av skatt på bensin till s. k. motorsågar. Man behöver väl inte upprepa vad som ligger bakom detta krav. Meningen med bensinskatten var ju en gång i tiden att skatt skulle utgå på bensin, som på ett

eller annat sätt användes i vägtrafiken, och att denna skatt skulle gå till vägunderhållet. På bensin som går till annat ändamål, som inte sliter vägarna, skulle skatt inte behöva uttas.

Bestämmelserna om bensinskatten har ändrats gång efter annan. Först lyckades man genomdriva restitution av skatten på fiskets bensinkonsumtion. Det är självfallet inte berättigat att på den bensin som användes till fiske lägga avgifter som då skall gå till vägunderhåll. Senare har man också kommit fram till att den bensin som går till traktorer och andra redskap inom jordbruket inte heller skall betungas med vägskatt. Man har kompletterat bestämmelserna med en bestämmelse om individuellt schablonavdrag, för närvarande 325 kronor, och slutligen fått med skördetröskorna i denna kategori. Det sista som har hänt på detta område är att trädgårdsnäringen har fått skatterestitution, men det satt hårt inne, lotten avgjorde frågan i utskottet. Vid voteringen blev det så i alla fall, att skatterestitution skulle utgå även till trädgårdsnäringen. Det har alltså varit en mödans för att inte säga smärtans väg för dem som nu får denna restitution.

Det som nu är aktuellt är som sagt restitution av skatten på den bensin som går till motorsågarna. Det har väckts motioner om detta. Motionerna har varit ute på remiss och faktiskt blivit tillstyrkta av remissinstanserna med bara två undantag, fastän remissinstanserna är ganska många. De som hade gått emot detta krav var Svenska vägföreningen och givetvis statskontoret. Det är helt naturligt att ett arbetarförbund som Skogs- och flottningsarbetareförbundet mycket livligt har förordnat denna restitution.

Om riksdagen, herr talman, har knäsat principen att det för den bensin, som användes för ändamål som inte sliter vägarna, inte skall betalas vägskatt, så bör restitution utgå också i detta

Restitution av skatt å bensin, som förbrukas vid användning av motorredskap i skogsbruket

fall. Restitutionen är lika berättigad när det gäller motorsågar, som när det gäller fiskets, jordbrukets och trädgårdsnärings motorredskap. Vill man inte gå med på restitution när det gäller motorsågar, vore det riktiga att ogilla kravet på restitution i de andra fallen också. Utskottet skriver: »Vid sin prövning av detta yrkande har utskottet funnit övervägande skäl tala för att icke nu genom separata beslut utvidga det kollektiva restitutionsförfarandet till ytterligare grupper bensinförbrukare.» Med detta förmodar jag att utskottet menar att man inte kan godkänna detta krav därför att det, om än det vore rättvist, leder till en ny utvidgning av restitutionens område. Men så säger utskottet på sista sidan: »Avsärskilt sistnämnda skäl» — behovet av utbyggnaden inom skogsvården m. m. — »finner utskottet rimligt om vid behandling av anslag till vägbyggnader å skogar i enskild ägo hänsyn även toges till den bensinförbrukning som sker vid användning av motorsågar på andra icke väggående motorredskap. Därest i samband med prövning av anslagsäskande till sagda ändamål för kommande budgetår en undersökning skulle visa, att skogsbruket ej under berörda anslag i rimlig utsträckning erhåller åter vad det utbetalat i bensinskatt hänförlig till annat än motortrafik å allmänningen befarna vägar, synes det enligt utskottet kunna ifrågasättas om ej en anslagshöjning bör komma till stånd.» Utskottets klimax är konstig. Såvitt jag begriper, erkänner utskottet med denna formulering det berättigade i restitution av skatt på bensin till motorsågar. I varje fall finns det en tydlig motsägelse mellan utskottets hemställan om avslag och detta åtminstone halva tillstyrkande.

Herr talman! Jag skall inte göra detta anförande längre än som är nödvändigt. Jag ber med detta att få yrka bifall till den reservation som är fogad vid utskottsutlåtandet.

Herr LOTHIGIUS (h):

Herr talman! I likhet med herr Petersson i Dahl hoppas jag kammaren håller mig räkning för att jag inte nämner ett enda ord om pension i detta lilla anförande.

Det är med en viss besvikelse jag ser att utskottet har varit kallsinnigt mot de motioner som har lagts fram i detta ärende. Jag frågar mig om i det sammansatta bevillnings- och jordbruksutskottet, som behandlat ärendet, bevillningsutskottets ledamöter haft sådant inflytande på flertalet av jordbruksutskottets ledamöter, att dessa har ställt sig kallsinniga. Jag har vid remissdebatter och i andra sammanhang i denna kammare ställt samma fråga som både reservanterna och de flesta av remissinstanserna: Vad är det för logik i att sådan restitution skall ges fiske, trädgårdsnäring och jordbruk men icke skogsnärings och vårt industriella näringsliv, där bensin används på många områden till maskiner, som inte utövar något slitage på våra vägar? Utskottet menar att man inte kan hålla på att ge restitution på det ena området efter det andra, ty då skulle det inte ta någon ände. Det kan jag nog hålla med om, men det där skulle man ha tänkt på redan när man satte i gång restitutionsförfarandet, och då borde man ha bestämt sig för de avvägningar som är nödvändiga för att rättvisa skall skapas på de olika områdena.

Nu gömmer sig utskottet bakom 1953 års trafikutredning. I så gott som varje fråga av ekonomisk art som berör trafiken i detta land, faller man tillbaka på denna utredning. — Så har man t. ex. gjort varje gång högerpartiet har försökt skapa bättre förhållanden för den tunga trafiken. Nu vill utskottet som försvar för sitt handlande också åberopa att anslaget till skogsbilvägar ökat kraftigt, men, herr talman, denna ökning motsvarar bara någon promille av vad skogsbruket och den tunga trafiken

Restitution av skatt å bensin, som förbrukas vid användning av motorredskap i skogsbruket

på skogsbrukets område har betalat i vägskatte. Att åberopa detta som skäl för att inte ge restitution på bensinskatt tycker jag är långsökt.

Längre ned på föredragningslistan står en motion vari begäres utredning om restitution av skatt på bensin som används till truckar och liknande i sågverksdrift. Jag kommer att stödja den motionen, eftersom jag tycker det är en logisk följd av riksdagens handlande tidigare. Jag vill också påminna om att första kammaren har bifallit den föreliggande reservationen.

I likhet med skogsstyrelsen, Sveriges skogsägareföreningars riksförbund, Sveriges skogsägareförbund och Skogs- och flottningsarbetareförbundet ber jag att få tillstyrka de motioner och den reservation som är framlagda i detta ärende.

Häri instämde herr *Hedin* (h).

Herr **PERSSON** i Tandö (s):

Herr talman! Eftersom jag är motionär i denna fråga ber jag att få säga några ord.

Motorsågens hastiga frammarsch inom skogsbruket har betytt något av en revolution särskilt inom huggningsarbetet. Det har, som en skogsarbetare en gång sade till mig, nästan blivit ett helt annat arbete genom att vi kunnat utnyttja motorsågar. Jag och min medmotionär i första kammaren har angivit, att omkring 50 000 motorsågar skulle vara i arbete inom det svenska skogsbruket, och jag har sett en uppgift att antalet numera skulle vara bortåt 70 000. Om man räknar med att varje motorsåg kostar omkring 1 500 kronor, står det utan vidare klart att det är ett ansenligt kapital som investerats i dessa maskiner. Då dessutom största delen av dessa sågar har inköpts av enskilda skogsarbetare, kan man väl våga påstå att det knappast finns någon arbetargrupp som består sig med en så dyrbar verktygs-

uppsättning. I många fall innebär detta att den enskilde skogsarbetaren fått ta ganska stora ekonomiska risker, risker som i andra yrken får bäras av företagen. Det är inom dessa arbetargrupper man funnit det orättmätigt att staten skall tillgodogöra sig skatten på den bensin som används såsom drivmedel för motorsågarna.

Vid Skogs- och flottningsarbetareförbundets kongress 1957 förelåg flera motioner i vilka krävdes åtgärder från förbundets sida i syfte att få till stånd en ändring i detta förhållande. Motionärerna var främst från södra och mellersta Sverige. Det anfördes i dessa motioner att lika väl som återbäring sker av skatt som erlagts för bensin som användes inom fisket, jordbruket och trädgårdsnäringen, borde skatten återbäras å den bensin som användes för motorsågar inom skogsbruket. De sålunda erhållna medlen borde lämpligen, anförde man, kunna användas till en ordnad serviceverksamhet ute i skogarna, vilken skulle kunna vara skogsarbetarna till stort gagn för skötseln av deras sågar och övriga motorredskap.

Detta är något av bakgrunden till motionerna I: 71 och II: 119. Vi motionärer anser, att sedan riksdagen fattat principbeslut om återbäring av skatt å bensin som användes inom fisket, jordbruket och trädgårdsnäringen, är det endast en rättvisefråga att återbäringen utsträcker till skogsnäringen.

Jag hänvisar i detta fall till vad 1956 års sammansatta bevillnings- och jordbruksutskott anförde i sitt yttrande om restitution av bensinskatt för trädgårdsnäring. Utskottet yttrade: »Med hänsyn till att de genom bensinbeskattningen inflytande skattemedlen är avsedda att bidra till kostnaderna för vägväsendet anser utskottet att kompensation bör lämnas trädgårdsnäringen för de särskilda kostnader, som uppkommer till följd av beskattningen av bensin, nyttjad som drivmedel för nä-

Restitution av skatt å bensin, som förbrukas vid användning av motorredskap i skogsbruket

ringsgrenens maskiner och redskap. Utskottet förordar sålunda, att sådan ändring vidtages i 5 § i 1929 års förordning om särskild skatt å bensin och motorsprit, att restitution må åtnjutas jämväl för bensin och motorsprit, som användes för framdrivande av inom trädgårdsnäringen nyttjade jordfräsar.» Det är detta utskottsutlåtande som gjort att vi har trott, att det skulle finnas möjligheter att få våra motioner bifallna av riksdagen.

Innevarande års riksdags sammansatta bevillnings- och jordbruksutskott har dock icke velat se frågan på detta sätt utan synes vilja göra en klar gränsdragning mellan å ena sidan jordbruks-, fiskeri- och trädgårdsnäringen och å andra sidan skogsbruket. På annat sätt kan man väl icke tolka utskottets utlåtande. Jag skulle nog för min del vilja påstå att skogsbruket och dess folk har en lika stor betydelse för det svenska samhället som de övriga tre näringarna, men tyvärr tycks inte utskottet dela denna min uppfattning. Jag har svårt att förstå att principen för återbäring av bensinskattemedel till jordbruket och dess utövare skall vara mer restriktiv än den som gäller för återbäring av bensinskatt till andra här nämnda grupper av näringar. Motionerna har av utskottet remitterats till ett antal myndigheter, förbund och föreningar, bland andra till skogsstyrelsen, Skogs- och flottningsarbetareförbundet, Sveriges skogsägareföreningars riksförbund och en hel del inom skogsbruket verksamma arbetsgivarorganisationer. Samtliga hörda remissinstanser tillstyrker motionerna, utom statskontoret och Svenska vägföreningen.

Skogs- och flottningsarbetareförbundet tillstyrker helt naturligt motionen och anför att »med hänsyn till önskvärdheten av att återbäring kan ske utan att en omfattande administrativ apparat nödvändiggöres, ansluter sig förbundet till tanken att någon form för

kollektiv återbäring synes böra övervägas».

I fortsättningen av sitt yttrande anser förbundet att förvaltningen av medlen bör kunna ske av skogsstyrelsen. Som lämpliga åtgärder nämner förbundet anordningar för en bättre serviceverksamhet med avseende på motorsågar och reservdelar samt en ökad instruktion om motorsågens användning och skötsel. Därjämte borde av de återburna medlen medel kunna utgå till arbetarskyddsåtgärder, skyddsombudsorganisationen och forskning på området.

Svenska vägföreningen motiverar sitt avslagsyrkande med att föreningen icke anser den här begärda restitutionen jämförbar med restitutionen till jordbruk, fiske och trädgårdsnäringen och anför bl. a.:

»Användningen av motorredskap inom skogsbruket blir emellertid aldrig stationär på samma sätt. Skogsbrukets arbetskraft och redskap flyttas till olika tillfälliga arbetsplatser och dessa förflyttningar, som ofta är ganska långväga, framgår över allmänna och enskilda vägar, skogsbilvägar och basvägar. Den ifrågasatta restitutionen bör därför bedömas med hänsyn till samhällets åtgärder för att vara behjälpligt med att tillgodose skogsbrukets vägbehov. Det är nämligen ofrånkomligt att skogsbrukets motorredskap, barkningsmaskiner, motorsågar m. m. i stor utsträckning måste vägtransporteras.»

Till detta vill jag endast anföra att såvitt jag känner till brukar barkmaskiner bli stationära i mycket större utsträckning än många av jordbrukets maskiner, sedan de väl transporterats till en arbetsplats, och transporten av dem sker väl i de flesta fall med lastbilar, för vilka både bilskatt och skatt å bränsle betalas. Transporter av motorsågar sker väl av skogsarbetaren själv, antingen med sågen instoppad i en rygsäck eller i baksätet eller i bagagerummet på en bil. Att en motorsåg på om-

Restitution av skatt å bensin, som förbrukas vid användning av motorredskap i skogsbruket

kring 12 kilo skulle vara så belastande på vägen, att särskild skatt på omkring 50 öre per dag skulle behövas för densamma, kan åtminstone jag aldrig lära mig att förstå.

Att sedan statsbidrag i någon form skulle ha utgått till vad man i dagligt tal inom skogen kallar basvägar, känner jag inte till, och troligen har Svenska vägföreningen blott liten kännedom om detta också. För den händelse utskottet känner till att så är fallet vore jag tacksam för en upplysning, och jag lovar att vidarebefordra den till tusentals skogskörare inom landet.

Utskottet anför att enligt dess mening »bör skogsnäringsens restitutionsfråga liksom övriga spörsmål av samma innehåll övervägas i ett sammanhang vid den fortsatta utredningen rörande restitution av bensinskatt, som anknyter till 1953 års trafikutredning». På denna grund avstyrker sålunda utskottet.

Utskottet hänvisar till att skogsbruket för närvarande erhåller viss återbäring genom bidrag över nionde huvudtiteln till skogsvägar i enskild ägo. Jag vill icke vara den som underskattar betydelsen av dessa bidrag, men återbäringen av bensinskatten för av motorsågarna förbrukad bensin bör enligt min mening på något sätt återgå till dem som förbrukat bensinen och betalat skatten. Jag är medveten om — och det är anförts i motionen — att det här måste bli en fråga om kollektiv återbäring till något för skogsarbetarkåren gemensamt ändamål. Något annat är icke möjligt på grund av det stora antal enheter det här gäller. I vår motion har vi givit exempel på områden där behov finnes av medel för olika ändamål. Alla är sådana, för vilka anslag icke erhålles i riksstaten.

Frågan om bidrag till vägarna bör vara en fråga som får avgöras mellan skogsägarna och samhället. För skogsarbetarna, av vilka många helt saknar egen skog, kan det icke vara något sär-

skilt intresse att av dem inbetalade bensinskattemedel går till skogsbilvägar och att de sålunda betalar ett extra bidrag, utöver vad andra medborgare gör, för att få beträda dessa vägar.

Herr talman! Jag finner icke att utskottet anförts skäl som motiverar ett avslag på vår motion utan hemställer om bifall till den vid utskottets utlåtan- de fogade reservationen.

Herr JONSSON i Strömsund (s):

Herr talman! De olika restitutionerna av erlagd bensinskatt föranleder ofta besvärligheter, som är svåra att överblicka vid de tillfällen, då riksdagen i välvilja fattar beslut om restitutionerna. Det är bland annat därför utskottets majoritet har ansett, att vi inte kan försätta med det gamla förfarandet.

Som redan framhållits har vi litet senare på dagordningen ytterligare ett ärende av detta slag, nämligen beträffande truckarna i industrien. Man torde också kunna leta fram åtskilliga andra ändamål, för vilka man använder bensin och för vilka man kan motionera om restitution av bensinskatten. Framför allt kan man väl göra det, när det gäller de många motorbåtar som nu inte användes för fiske och som därför inte får någon glädje av de kollektiva åtgärder, som vidtages för fiskets del genom restitution av erlagd bensinskatt. Dessa motorbåtar får ju också betala bensinskatt utan att alls slita på våra vägar.

Vi kan över huvud taget inte fortsätta med att plocka ut den ena gruppen efter den andra och säga, att här kräver rättvisan att man beviljar restitution. Då hamnar vi slutligen i ett system med millimeterrättvisa, där själva administrationen blir dyrare än hela den återbäring som man vill ha.

Jag är väl medveten om den väldiga ökning som under senare år noterats i antalet motorsågar i skogen. Jag är

Restitution av skatt å bensin, som förbrukas vid användning av motorredskap i skogsbruket

också medveten om att många timmerhuggare säger en del väl valda ord, när de tvingas betala bensin till sågarna och vet hur pass stor del av bensinpriset som går till en speciellt för vägunderhållet avsedd skatt. Men jag är inte övertygad om att de skulle vara så mycket mera belåtna, om de fick betala samma pris för bensinen men visste att skattepengarna gick till vissa kollektiva åtgärder. De vill troligen helst få några tiotus tillbaka kontant — och om det hade varit möjligt att ordna rent administrativt, så hade inte jag vågat motsätta mig krav härpå. Men här föreslås att skogsbruket i sin helhet skall ha restitutionspengarna för vissa kollektiva åtgärder. Skogsbruket är dock ett något diffust begrepp, och en del av verksamheten i skogen har redan nu anslag från staten, nämligen anslag för forskningsändamål, yrkesundervisning o. d., som går ut över nionde huvudtiteln.

Här har också nämnts arbetarskyddet, men såvitt jag förstår är det väl arbetsgivarnas uppgift att sköta den saken. Vidare har det talats om upprättande av vissa servicestationer för motorsågarna, men det förefaller mig som om även det borde vara en uppgift för arbetsgivarna. I varje fall kan det inte vara en statens angelägenhet att ordna med det.

Här har sedan åberopats att majoriteten av remissinstanserna har yttrat sig positivt över motionen. Jag vill då erinra därom, att det ju är de skogligen organen som avgivit remissyttrandena. Det är väl helt naturligt att det är ett intresse för dessa organ att skaffa mera pengar till gemensamma skogligen uppgifter. Det råder heller ingen tvekan om att deras yttranden är besjälade av ett allvarligt intresse för arbetsuppgifterna, och att de vill göra mesta möjliga nytta för det svenska skogsbruket. Men å andra sidan måste det väl leda till vissa konsekvenser, om staten vid

sidan om de ordinarie anslagen skall betala ut pengar till skogsstyrelsen för dels särskilda ändamål, till vilka även utgår ordinarie anslag, dels ändamål som normalt inte åtnjuter statsbidrag.

Motionärerna har sedan också anmärkt på vår skrivning, i vilken vi har erinrat om den stora kollektiva återbäring av bensinskattemedel, som skogsbruket erhåller genom det anslag på 7,5 miljoner kronor som riksdagen beviljat för nästa budgetår för anläggande av skogsbilvägar. Men är det så felaktigt att se ett visst samband mellan de båda sakerna? Det är ju ändå något av det allra viktigaste för skogsbruket att få sådana skogsbilvägar anlagda. De har stor betydelse även för den enskilde skogsarbetaren, som därigenom får möjlighet att så att säga leva ett normalt liv, d. v. s. att komma hem till sin bostad om kvällen och slippa förläggning i kojor och dylikt. Är det då någon anledning att vi i denna situation skall splittra oss och börja föra fram en mängd låt vara i och för sig behjärtansvärda ändamål? Isen har brutits. Vi har fått anslag av dessa bensinskattemedel till ett för skogsbruket i dess helhet väsentligt ändamål. Det är såvitt jag förstår mycket som talar för vad utskottet har anfört, nämligen att om det visar sig, att skogsbrukets insatser när det gäller bensinskatten är så stora, att de motiverar ökad återbäring, då skall den ges på det område, där man redan börjat ge anslag, i stället för att man skall finna ut nya anslagsformer.

Jag vill dessutom erinra om det svar, som finansministern lämnade på en interpellation i denna vecka, ett svar som väl ändå tyder på att samtliga dessa frågor skall tas upp i ett större sammanhang. Under sådana förhållanden är det väl ännu mindre lämpligt, att man nu tar ytterligare ett steg på denna restitutionernas väg, som medför

Restitution av skatt å bensin, som förbrukas vid användning av motorredskap i skogsbruket

en hel del besvärligheter, som vi i dag inte kan överblicka.

Jag ber med detta, herr talman, att få yrka bifall till utskottets förslag.

Herr LARSSON i Hedenäset (cp):

Herr talman! Jag skall inte upptaga tiden med att framföra de motiv, som ligger till grund för den motion, som några kamrater och jag har väckt i denna kammare. Jag skall inte heller i någon större utsträckning åberopa de remissyttranden som anförts.

Låt mig dock få konstatera, att när tillstyrkanden har gjorts av Skogs- och flottningsarbetareförbundet, av Sveriges skogsägareföreningars riksförbund och av Sveriges skogsägareförbund, innebär det att skogsarbetarnas, bondeskogsbrukets och storskogsbrukets organisationer samfällt har givit sin anslutning till det förslag som här föreligger. Att även skogsstyrelsen och domänstyrelsen anslutit sig till dessa tankegångar, måste vara ett uttryck för att skogsbruket står enigt bakom förslaget.

Herr Jonsson i Strömsund anförde som utskottets talesman en del synpunkter, som enligt hans förmenande skulle göra det motiverat att följa utskottets avslagsyrkande. Han nämnde motorbåtarna och ville draga en parallell mellan bensinförbrukningen vid driften av dessa och vid driften av motorsågarna. Det kan inte vara riktigt att göra den jämförelsen, eftersom ju i bensinförbrukningen till motorbåtarna även ingår nöjesåkning, som i och för sig kan vara vällovlig men som inte ger samma tyngd åt kravet på restitution som när det gäller arbetet i skogen.

Uttrycket millimeterrättvisa nämndes också av herr Jonsson i Strömsund. Låt mig bara erinra om att skogsstyrelsen har beräknat, att den bensinskatt det här rör sig om uppgår till i runt tal 2,5 miljoner kronor per år. Det

synes mig vara att använda litet för kraftiga ord att hänföra sådana belopp under begreppet millimeterrättvisa.

Herr Jonsson i Strömsund hänvisade vidare till att det utgår pengar i form av anslag till skogsbilvägar och att det kan betraktas som en restitution till skogsbruket. Det är så riktigt att skogsbruket får en del pengar där, och det är angeläget och önskvärt, att det skall få dessa pengar i fortsättningen också. Men i det anslaget synes det mig inte finnas något utrymme för att räkna in den bensin, som bland annat motorsågarna fordrar för sin drift. Jag vill i det sammanhanget hänvisa till att en enhällig utredningskommitté har beräknat, att 12,5 miljoner kronor årligen bör avräknas mot automobilskattemedel, därest skogsbruket skulle få restitution för den bensinskatt, som utgår till följd av bensinskatten på våra fordon. Därutöver kommer de ungefär 2,5 miljoner kronor, som beräknas åtgå till bl. a. motorsågarna.

Det är naturligtvis bra med anslag till skogsbilvägarna, men skogsbruket får inte anslag som på långt när motsvarar vad som kan beräknas komma på den bensin som förbrukas enbart för fordonen. Det synes mig därför vara fullt konsekvent, att andra kammaren följer det beslut, som första kammaren fattade för några dagar sedan, och beviljar den framställning som här föreligger genom att rösta och besluta i enlighet med reservationen, till vilken jag ber att få yrka bifall.

Herr ANDERSSON i Långviksmon (fp):

Herr talman! Det har redan talats så mycket positivt för den vid detta utlåtande fogade reservationen, att jag kan fatta mig mycket kort. Jag är inte motionär i denna fråga och har heller inte deltagit i utskottsbehandlingen, varför jag inte har något förflutet eller någon

Restitution av skatt å bensin, som förbrukas vid användning av motorredskap i skogsbruket

prestige att försvara. Jag anser emellertid att här föreligger helt enkelt ett rättfärdighetskrav. Det gäller här enligt min mening ingen partifråga och inte heller någon principfråga. Av frågans behandling i första kammaren har vi också sett, att meningarna skurit rakt igenom partigränserna.

Skogsarbetet är väl ett det hårdaste utomhusarbete vi har. Jag har själv arbetat flera vintrar i skogarna, och jag vet därför hur det är. Det finns naturligtvis även en hel del andra arbeten som är tunga och hårda, men jag tror att skogsarbetet vintertid hör till de mera hälsovådliga. Arbetet i skogen utförs under vilka väderleksförhållanden som helst: i regn, snö och rusk, och det tar på hälsan. Vi skall därför vara glada för att skogsarbetarna har fått ett effektivt hjälpmedel i sin hand. Det är som vi redan hört många tusen motorsågar i arbete i våra skogar, och då det utgår bensinskatterestitution på så många andra områden, där det användes brännolja — inom jordbruket, trädgårdsnäringen och fisket — anser jag det bara vara på sin plats att även skogsarbetarna får denna förmån.

Jag skulle ha känt mig ännu mera tillfredsställd om det varit möjligt att utforma motionen så, att det blivit en individuell återbäring, som t. ex. för traktorägarna inom jordbruket, men då det av tekniska och andra skäl inte går att genomföra, utan det blir fråga om kollektiv återbäring, hälsar jag även detta med tillfredsställelse, ty jag vet att de pengar som kommer tillbaka till skogsnäringen blir till nytta.

Jag ber att med det anförda få yrka bifall till den vid utlåtande fogade reservationen av herr Petterson i Dahl m. fl.

Herr JONSSON i Strömsund (s) kort genmäle:

Herr talman! Att skogsarbetet är ett hårt och tung yrke torde väl de flesta

av kammarens ledamöter ha en föreställning om, och att det blivit lättare genom motorsågarnas intåg, känner vi också till. Jag tror därför att skogsarbetaren gärna betalar skatten på motorsågsbränslet och ändå anser sig göra en god vinst, när han får byta ut de gamla metoderna mot dessa nya. Detta är emellertid intet argument för att det inte skall utgå någon restitution.

För den enskilde skogsarbetaren blir det dock ingen nämnvärd förändring, om man beviljar kollektiv restitution; han har ingen personlig fördel av detta. Det är möjligt att det kan vara riktigt att man här gör jämförelse med trädgårdsnäringen. Det är dock inte alldeles jämförliga förhållanden inom dessa båda näringar. Trädgårdsnäringen bygger ju helt på småföretag, medan däremot skogsbruket i regel har företag av helt annan storleksordning.

Jag vill vara konsekvent. Jag ansåg och anser alljämt, att det var ett misstag av riksdagen att besluta denna restitution för jordfräsarna inom trädgårdsnäringen. Jag ville icke vara med om den åtgärden, och jag vill icke heller vara med om den nu föreslagna åtgärden. Vi kan inte fortsätta i det oändliga med dessa restitutioner.

Herr WACHTMEISTER (h):

Herr talman! Det förefaller mig som om de som åberopar 1955 års skogsvårdsutredning förbiser en liten sak. Man stirrar sig blind på att det står, att skogsvägnätets utbyggnad är en av de angelägnaste uppgifterna inom svenskt skogsbruk. Det står »en av de angelägnaste». En annan ytterst angelägen uppgift är att få folk till skogen.

Motorsågarna har, som herr Persson i Tandö nyss sade, inneburit en revolution, och det har blivit en dyrbar revolution för dem som skall skaffa redskapen. Om en skogsarbetare själv äger ett redskap, sköter han det i allmänhet

Restitution av skatt å bensin, som förbrukas vid användning av motorredskap i skogsbruket

bättre än om han får låna det från företaget. Företagen uppmuntrar därför sina anställda genom lån eller genom andra slag av bidrag att skaffa egna sågar, men huvuddelen av kostnaderna måste arbetarna själva stå för. Det blir dyra lärpengar innan man kommer underfund med en massa detaljer, som hänger samman med motorsågen, inte bara i fråga om själva trädfällningen utan också i fråga om hela avverkningsens organisation. Det kan bli så avskräckande dyrt, att det blir ännu svårare än nu få folk till skogsbruket, som ändå är vår allra viktigaste näringsgren, samtidigt som arbetet inom det samma, om vi inte begagnar alla teknikens landvinningar, är det allra hårdaste som finns. De arbetsstudier, som vi behöver göra för att komma underfund med hur man på det mest rationella sättet skall utnyttja motorsågarna, är inte — det vill jag säga till herr Jonsson i Strömsund — enbart en det privata näringslivets angelägenhet; även staten har stor nytta därav, eftersom staten är den största skogsägaren här i landet. Skall vi föra resonemanget ännu vidare, så ger ökade inkomster för arbetarna ökade skatteintäkter för staten. Den saken erkänner också staten genom att den redan nu via domänstyrelsen och SDA hjälper till med de arbetsstudier som bedrivs, men den hjälp vi fått därifrån är dock relativt obetydlig. Arbetsforskningen bekostas så gott som uteslutande av det enskilda näringslivet. Vi har också fått hjälp med arbetsstudierna från den s. k. femmiljonerfonden, men denna fond är nu snart slut.

Det hade enligt min åsikt kanske varit bäst om vi inte föreslagit någon särskild fondstyrelse för de restituerade bensinskattemedlen utan endast kopplat på den befintliga femmiljonerfonden, eftersom den redan har en styrelse och står under det allmännas insyn genom domänstyrelsen. Det enklaste hade

väl varit om denna fond fått ta hand om de nu aktuella medlen. Detta är emellertid en liten detalj som inte får skymma det goda i reservationen.

Denna restitution av bensinskattemedel gäller inte bara någon viss landsända. Problemet är gemensamt för hela landet även om motiveringarna kan variera. I södra Sverige har vi t. ex. ovärderlig nytta av motorsågar på grund av att dimensionerna på skogen är sådana, att vi snart inte kan få folk till att ta ikull de grova träden. Att för hand ge sig på en stor bok är inte så förfärligt enkelt. Det är oändligt mycket enklare med en motorsåg. I norra Sverige behövs också denna restitution. Det är rättare sagt inte befogat att ta ut bensinskatten, eftersom det är ganska litet av bensinskattemedlen som går till vägbyggnader eller, om jag får uttrycka det så, eftersom det är mycket stora vägbyggen, till vilka några bidrag av statsmedel inte utgår. Herr Persson i Tandö nämnde nyss basvägarna. Jag skulle vilja tillägga cykelvägarna, som betyder mycket där uppe. Det är något vi inte har i södra Sverige.

Tillåt mig endast att göra ett litet tillägg beträffande motorbåtarna. Även nöjesmotorbåtarna får faktiskt en viss bensinskatteåterbäring. Den är kollektiv och går till vissa större organisationer och användes till hamnanläggningar, som kommer inte bara nöjesmotorbåtarna utan även de yrkesmässigt använda båtarna till godo. Å andra sidan kommer det bidrag, som nu utgår till yrkesfisket, även nöjesmotorbåtarna till nytta på motsvarande sätt.

Jag ber, herr talman, att få yrka bifall till reservationen.

Herr PERSSON i Tandö (s) kort genmäle:

Herr talman! Utskottets talesman sade att det ur skogsarbetarnas synpunkt vore bättre om de kunde få en indivi-

Restitution av skatt å bensin, som förbrukas vid användning av motorredskap i skogsbruket

duell återbäring. Vi skogsmänniskor är merendels praktiskt folk, och vi har gjort klart för oss att det inte går att ordna en sådan individuell återbäring. Frågan diskuterades på förbundskongressen i fjol, och när jag talade om att det inte fanns möjlighet att erhålla individuell återbäring, var det icke någon som gjorde anmärkning på detta. Alla motioner i denna kongress syftade till en kollektiv återbäring, som man ansåg skulle ge förutsättningar att åstadkomma framför allt en bättre serviceverksamhet för motorsågarna. Som förhållandena nu är på många håll i skogarna får man faktiskt skicka sågarna till verkstäder som ligger långt bort från arbetsplatserna, och det tar kanske en hel vecka att få en såg reparerad. Detta betyder ett väsentligt inkomstbortfall. Om man kan få medel att ordna en god serviceverksamhet, så är det mycket betydelsefullt, och då tror jag att den individuella återbäringen inte är behövlig.

Herr ANDERSSON i Långviksmon (fp) kort genmäle:

Herr talman! Jag skulle vilja rikta en replik till herr Jonsson i Strömsund, vars argumentering jag fann litet underlig. Om jag fattade hans yttrande rätt menade han, att de enskilda skogsarbetarna inte skulle få någon del av denna restitution, utan medlen skulle gå till helt främmande områden. Jag skall endast läsa några ord ur den vid utskottsutlåtandet fogade reservationen: »Såvitt möjligt bör de ändamål som främjas med medlen ha samband med maskintekniken. Främst åsyftar utskottet härvid åtgärder av skilda slag till gagn för den skogliga yrkeskunskapen, särskilt i fråga om motorsågar eller andra smärre maskiner. Härutöver bör restitutionsmedel kunna tagas i anspråk för att stödja det skogliga arbetarskyddet, vissa försöks- och forskningsupp-

gifter samt rationaliserings- och samordningssträvanden till gagn för dem som till väsentlig del direkt söker sin utkomst av den svenska skogen. Andra ändamål, som bör kunna befordras genom anlitan av ifrågavarande medel, är instruktions- och serviceverksamhet ute på arbetsplatserna och förläggningarna i skogen samt utrustning av fasta och rörliga servicestationer för motorredskap.»

Jag anser att dessa restitutionsmedel härigenom kommer till mycket god användning och får betydelse även för de enskilda arbetarna och skogsägarna.

Herr JOHANSON i Västervik (s):

Herr talman! Bland de motiveringar, som här framförts för att även de som använder motorsågar skall — visserligen kollektivt — få återbäring av bensinskattemedel, är det två skäl som varit dominerande. Det ena är att man tidigare beviljat återbäring till jordbruket, fisket och trädgårdsnäringen. Det andra skälet är att de motorsågar och barkningsmaskiner, som användes i skogsbruket, icke sliter på vägarna. Det finns emellertid även andra som så använder bensin. Skulle inte alla dessa med precis samma motivering kunna kräva att få återbäring av den bensinskatt de erlagt? Jag vet inte vart det skulle bära hän, om riksdagen fattade beslut om återbäring eller restitution av bensinskattemedel till alla dem som använder bensin utan att därvid slita på vägarna. Jag kan nämna tryckeriindustrien, som använder bensin, om också inte i någon större utsträckning, och ägarna av bensindrivna motorbåtar. Dessa skulle på precis samma skäl kunna begära att få restitution. Vart skulle det leda om riksdagen i varje sådant fall beslutade om restitution. Jag kan instämma i att det kanske inte var så lyckligt att bevilja restitution på bensin till de jordfräsar som användes

Restitution av skatt å bensin, som förbrukas vid användning av motorredskap i skogsbruket

inom trädgårdsnäringen. Men om man har uppfattningen att riksdagen redan har gått för långt när det gäller restitutionsförfarandet, skall man väl inte utsträcka detta ännu längre, framför allt när man i dag inte kan se var man så småningom skall sätta punkt. Med detta vill jag inte göra gällande att det skulle vara oberättigat om även skogsnäringen fick återbäring, men med hänsyn till vad jag nyss anfört och de konsekvenser som en dylik återbäring kan föra med sig kan jag icke biträda ett dylikt restitutionsförfarande.

En sak reagerar jag dock emot, och det är att man både i motionen och reservationen har satt arbetarskyddet i viss relation till denna restitution av bensinskattemedel. Det är väl orimligt att driva den frågan in på en sådan linje att man t. ex. skulle säga, att eftersom inte tryckeribranschen får återbäring på bensinskattemedel, behöver man i denna bransch inte vidta åtgärder för arbetarskydd. Jag kan alltså inte acceptera det resonemang som motionärerna och reservanterna därvidlag har fört.

Herr talman! Med dessa ord ber jag få yrka bifall till utskottets förslag.

Herr WAHRENDORFF (cp):

Herr talman! Den här frågan har redan föranlett rätt lång debatt, och jag skall därför försöka fatta mig kort.

Här har sagts, att vi kan inte fortsätta längre med restitution till olika näringsgrenar. Det är dock ett faktum, att vi redan slagit in på den vägen. För övrigt är det, såvitt jag kan förstå, ett mycket berättigat önskemål, som man velat tillmötesgå i reservationen.

Herr Jonsson i Strömsund sade, att de flesta yttranden beträffande denna motion kommit från olika områden inom skogsnäringen. Man uttalar sig också allmänt för motionen. Endast i

ett par fall har man gått emot densamma. Jag fäste mig emellertid vid att herr Jonsson i Strömsund delvis ville bagatellisera yttrandet från Skogs- och flottningsarbetareförbundet. Detta förbund säger: »Bland dessa arbetare finner man det därför orättmätigt att staten skall tillgodogöra sig inkomster på den bensen, som användes som drivmedel av motorsågarna genom en bensinskatt avsedd att låta motorfordonstrafiken bära sin andel av uppkommande vägkostnader.»

Det hade motionerats till förbundskongressen om denna sak, men detta vill herr Jonsson dra ett streck över genom att säga, att dessa motionärer räknade med att restitutionen skulle ske individuellt. Men enligt vad jag kan förstå har just den saken varit föremål för diskussion på kongressen, och resultatet av denna diskussion blev, att restitutionen inte ansågs kunna utbetalas till var och en för sig utan att återbetalningen borde ske kollektivt. Jag citerar: »Förbundet finner det därför angeläget framhålla, att de motioner som nu förelagts riksdagen har ett starkt stöd bland skogsarbetarna. Med hänsyn till önskvärdheten av att återbäring kan ske utan att en omfattande administrativ apparat nödvändiggöres, ansluter sig förbundet till tanken på att någon form för kollektiv återbäring synes böra övervägas.»

I reservationen uttalas också, att återbäring av de bensinskattemedel, som betalas in för motorsågar, bör ske kollektivt.

Jag ber därför, herr talman, att få yrka bifall till reservationen av herr Pettersson i Dahl m. fl.

Efter härmed slutad överläggning gav herr förste vice talmannen propositioner dels på bifall till utskottets hemställan dels ock på bifall till den vid utlåtandet fogade reservationen; och fann herr förste vice talmannen den förra

Följdfrågor i anledning av skolstyrelsereformen m. m.

propositionen vara med övervägande ja besvarad. Herr Pettersson i Dahl begärde emellertid votering, i anledning varav efter given varsel följande voteringsproposition upplästes och godkändes:

Den, som vill, att kammaren bifaller sammansatta bevillnings- och jordbruksutskottets hemställan i utskottets utlåtande nr 1, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren bifallit den vid utlåtandet fogade reservationen.

Sedan kammarens ledamöter härefter intagit sina platser och voteringspropositionen blivit ännu en gång uppläst, skedde omröstning genom uppresning. Herr förste vice talmannen tillkännagav, att han funne flertalet av kammarens ledamöter hava röstat för ja-propositionen. Herr Pettersson i Dahl begärde emellertid rösträkning, vadan votering medelst omröstningapparat verkställdes. Därvid avgåvos 113 ja och 78 nej, varjämte 17 av kammarens ledamöter förklarade sig avstå från att rösta.

Kammaren hade alltså bifallit utskottets hemställan.

§ 7

Föredrogs statsutskottets utlåtande nr 88, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ändrade grunder för den ekonomiska förvaltningen av de allmänna läroverken m. m. jämte i ämnet väckta motioner.

Vad utskottet hemställt bifölls.

§ 8

Följdfrågor i anledning av skolstyrelsereformen m. m.

Föredrogs statsutskottets utlåtande nr 89, i anledning av Kungl. Maj:ts pro-

position angående vissa följdfrågor i anledning av skolstyrelsereformen m. m., jämte i ämnet väckta motioner.

Sedan utskottets hemställan föredragits, anförde:

Herr ELIASSON i Stockholm (fp):

Herr talman! I motionen II: 453 har jag framhållit, att så viktiga bestämmelser som reglerna om skolplikt inte bör lämnas i administrativ ordning utan i av Konung och riksdag stiftad lag. Dessa bestämmelser kan ju vara av för den enskilde mycket ingripande art. Ett exempel är 17 § i bestämmelserna om allmän skolplikt m. m., där det talas om hämtning av elev genom polismyndighets försorg utan hinder av besvär, och det finns flera andra exempel som motiverar, att sådana bestämmelser bör lämnas i lag.

Ytterligare ett skäl är, att det finns liknande områden, där regleringen sker i lag. Jag kan hänvisa till lag om särskild skolplikt för psykiskt efterblivna.

Utskottet har ställt sig välvilligt men såsom motskäl anført bland annat, att det finns vissa bestämmelser som mera lämpar sig för att regleras i administrativ ordning. Detta är ju inget sakligt skäl, ty sådana bestämmelser kan ju mycket väl skiljas ut och lämnas i administrativ ordning, medan övriga bestämmelser lämnas i lag.

Vidare framhåller utskottet, att lagstiftningen på skolområdet bör stabiliseras, innan man kommer med en lag. Jag anser det mycket tveksamt, om detta är riktigt, ty just det förhållandet att området så att säga flyter gör det väl viktigt, att riksdagen redan i detta läge är inkopplad, så att det inte i administrativ ordning utfärdas författningar, som måhända hårt binder framtida ställningstaganden.

För övrigt kan jag inte se, att statsutskottet är behörigt att yttra sig i dessa frågor, i vart fall inte ensamt, utan

Följdfrågor i anledning av skolstyrelsereformen m. m.

motionen borde rätteligen ha behandlats av lagutskott eller av ett sammansatt utskott.

Herr talman! Med hänsyn till den välvilliga inställning statsutskottet intagit och då det är nödvändigt att omedelbart få bestämmelser, som reglerar förfarandet, har jag intet yrkande utan vill bara sluta med att understryka önskemålet, att en lag rörande dessa ting kommer så snart som möjligt.

Herr BARK (s):

Herr talman! I föreliggande lagförslag har man gjort ett utbyte av ord. Man har bytt ut ordet målsman mot vårdnadshavare. Detta namnbyte har väckt en så stark reaktion i första kammaren, att en majoritet där har beslutat, att det gamla inarbetade uttrycket målsman skall bibehållas. Jag vill därför yrka bifall till utskottets förslag med den ändringen, att ordet målsman bibehålles i lagen. Mitt förslag är exakt detsamma som det som har bifallits av första kammaren.

Fröken VINGE (fp):

Herr talman! Med den blanka reservation som har fogats till detta utskottsutlåtande har reservanterna velat markera, att de delar den principiella uppfattning, som kommit till uttryck i den motion som herr Eliasson i Stockholm gjort sig till talesman för, nämligen att bestämmelser som ingriper så mycket i den enskildes liv som dessa bestämmelser om skolplikt bör ingå, icke i en i administrativ ordning utfärdad stadga utan i en av Konungen och riksdagen gemensamt stiftad lag. Utskottet är egentligen av samma uppfattning, vilket också herr Eliasson framhöll. Utskottet har ju inte heller avstyrkt motionen, men utskottets skrivning är så vag och nedtonad, att vi ville markera vår ståndpunkt genom denna blanka reservation.

Utskottet förutsätter, att Kungl. Maj:t sedermera skall lägga fram förslag om en allmän skollag. Vad som nu har skett är, att de bestämmelser om skolpliktens fullgörande, som redan finns enligt en i administrativ ordning utfärdad skolstadga, har i hög grad modifierats, reviderats och gjorts mindre odiösa. Den översyn av vissa delar av folkskolestadgan som nu gjorts har varit mycket efterlängtd, och det är nödvändigt att stadgan kan träda i kraft den 1 juli. Eftersom det nu inte är fråga om att i administrativ ordning införa nya eller skärpta bestämmelser om skolplikt, vill jag för min del, herr talman, föreslå kammaren att för dagen godta utskottets förslag. Jag utgår då från att Kungl. Maj:t tar hänsyn till riksdagens genom utlåtandet framställda önskemål om att så snart som möjligt få en allmän skollag.

Beträffande skolhälsovården vill jag säga, att jag givetvis delar motionärernas uppfattning att kvalitativa förbättringar av skolhälsovården behövs. Också därvidlag har ju utskottet intagit en mycket positiv hållning och förväntar förslag till 1959 års riksdag.

Jag vill också säga ett par ord om zigenarbarnen. Givetvis delar utskottet zigenarutredningens uppfattning, att dessa barn liksom alla andra, som rätteligen bör kyrkobokföras inom riket, skall vara underkastade skolplikt. Men den frågan bör inte regleras på ett sådant sätt, att denna befolkningsgrupp utpekas särskilt. Om det brister i folkbokföringen, så är det folkbokföringen som bör reformeras.

Slutligen vill jag beträffande herr Barks yttrande säga, att det i och för sig är utskottet och Kungl. Maj:t som har rätt. Men eftersom nu första kammaren har fattat ett beslut, enligt vilket man föreslår ett annat uttryck, och eftersom det nu såvitt jag förstår är så att Kungl. Maj:t har möjligheter att göra som Kungl. Maj:t vill oberoende av vil-

Ändring i förordningen ang. byggnadsforskningsavgift, m. m.

ket beslut riksdagen fattar, vill jag föreslå kammaren att på den punkten följa herr Barks yrkande för att inte kamrarna skall stanna vid olika beslut.

Jag ber följaktligen, herr talman, att få yrka bifall till utskottets förslag med den ändring, som har föreslagits av herr Bark.

Efter härmed slutad överläggning biföll kammaren vad utskottet hemställt, dock att ordet »vårdnadshavare» i föreslagna författningar skulle utbytas mot »målsman».

§ 9

Föredrogs statsutskottets utlåtande nr 91, i anledning av Kungl. Maj:ts framställningar angående anslag å kapitalbudgeten för budgetåret 1958/59, i vad avser finansdepartementets verksamhetsområde.

Vad utskottet hemställt bifölls.

§ 10

Föredrogs och lades till handlingarna statsutskottets memorial nr 92, i anledning av kamrarnas skiljaktiga beslut i fråga om motionsvis väckt förslag om höjning av avgiften för kompetensprov för körkort.

§ 11

Föredrogs vart för sig

tredje lagutskottets utlåtande nr 19, i anledning av motioner om införande av ett rättsinstitut innebärande äganderätt till lägenheter; och

jordbruksutskottets utlåtande nr 17, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående riktlinjer för upprustning av landsbygdens elektriska distributionsnät, m. m.

Kammaren biföll vad utskotten i dessa utlåtanden hemställt.

§ 12**Ändring i förordningen ang. byggnadsforskningsavgift, m. m.**

Föredrogs sammansatta stats- och tredje lagutskottets utlåtande nr 1, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ändring i förordningen den 22 maj 1953 angående byggnadsforskningsavgift, m. m. dels ock i ämnet väckta motioner.

Genom en den 21 februari 1958 dagtecknad proposition, nr 75, hade Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över socialärenden, föreslagit riksdagen att

dels antaga ett vid propositionen fogat förslag till förordning om ändring i förordningen den 22 maj 1953 (nr 269) angående byggnadsforskningsavgift,

dels ock bifalla det förslag i övrigt, om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

I Kungl. Maj:ts förslag till ändringar i förordningen angående byggnadsforskningsavgift ingick att avgiftsplikten skulle utsträckas till näringsgrenen schaktning och grundläggning, såvitt anginge verksamhet, för vilken avgiftsplikt eljest föreläge enligt förordningen, samt att avgiftsskyldigheten skulle grundas på varje fullt antal av 2 000 arbetstimmar om året, som arbetstagare utfört i avgiftspliktig verksamhet, i stället för såsom nu 300 dagsverken, samt en höjning av byggnadsforskningsavgiften från 20 till 25 kronor samt en motsvarande ökning av statens tillskott till forskningsverksamheten genom uppräknings av anslaget till byggnadsforskning.

I anledning av propositionen hade i riksdagen väckts två lika lydande motioner, nämligen inom första kammaren nr 343 av herrar *Lindblom* och *Johansson, Anders*, samt inom andra kammaren av herr *Gustafsson* i Skellefteå m. fl. Däri hemställdes att riksdagen vid propositionens behandling måtte besluta

Ändring i förordningen ang. byggnadsforskningsavgift, m. m.

»a) att avslå Kungl. Maj:ts förslag till förordning om ändring i förordningen den 22 maj 1953 (nr 269) ang. byggnadsforskningsavgift,

b) att till Byggnadsforskning för budgetåret 1958/59 yrka ett reservationsanslag på 265 000 kronor, vilket i förhållande till Kungl. Maj:ts förslag innebär en minskning med 50 000 kronor, samt

c) att i skrivelse till Kungl. Maj:t, dels hemställa att den av departementschefen efter propositionens avgivande tillsatta utredningen måtte särskilt beakta de ovan anförda synpunkterna på forskningsnämndens uppgift som samordnande och stödjande organ för den fria forskningsverksamheten vid högskolor och andra institutioner, enskilda företag etc.,

dels ock framhålla vikten av ökat samarbete och utbyte av forskningserfarenheter mellan de nordiska länderna, vilket ävenledes bör beaktas i utredningsarbetet».

Propositionen nr 75 samt motionerna I: 343 och II: 440 hade, såvitt anginge anslag under femte huvudtiteln, hänvisats till statsutskottet och i övrigt tilldelats tredje lagutskottet. Efter överenskommelse mellan dessa utskott hade samtliga frågor hänskjutits till behandling av sammansatt stats- och tredje lagutskott.

Utskottet hemställde

A. att riksdagen, med avslag å motionerna I: 343 och II: 440 i punkterna a) och b), måtte bifalla propositionen;

B. att motionerna I: 343 och II: 440 i övrigt, i den mån de icke besvarats med vad utskottet anför, ej måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Reservation hade avgivits av herrar *Jacobsson, Osvald, Gustafsson* i Skellefteå och *von Seth*, som ansett att utskottet bort under punkten A. hemställa, att riksdagen måtte, med bifall till motionerna I: 343 och II: 440 i vad avsåge

punkterna a) och b), avslå förevarande proposition.

Utskottets hemställan föredrogs; och yttrade därvid:

Herr **GUSTAFSSON** i Skellefteå (fp):

Herr talman! Till detta utskottsutlåtande är fogad en reservation, och det är väl ganska onödigt att försäkra att reservationen inte bottnar i någon ovilja mot att ge denna forskning ökade resurser. Att det behövs forskning på detta område är vi alla överens om.

Statens nämnd för byggnadsforskning, som frågan gäller, har emellertid varit föremål för en viss kritik från deras håll, som i första hand skall utnyttja resultatet av nämndens arbete. Huruvida den kritiken varit berättigad eller inte har jag för min del ingen bestämd uppfattning om. Socialministern tycks emellertid vara på det klara med att allt inte är bra som det är beträffande nämndens arbetsätt och organisation. Han säger nämligen i propositionen, att han för sin del anser att det kan »ifrågasättas, om nämndens nuvarande organisation är i allo ägnad att erbjuda de gynnsammaste betingelserna för forskningsresursernas rationella utnyttjande». Han har också tillsatt en utredning för att göra en översyn av nämndens organisation och arbetsformer.

Här har emellertid inträffat det ovanliga, att samtidigt som socialministern tillsätter en utredning beträffande nämndens verksamhet, föreslår han att nämnden skall få kraftigt ökade resurser. Nämnden har begärt att få ändra beräkningsgrunderna för företagens avgifter så, att avgift skall utgå för varje fullt antal av 2 000 arbetstimmar eller 250 dagsverken mot för närvarande 300, samt att även schaktning och grundläggning skall avgiftsbeläggas. Dessa förändringar beräknas ge statens nämnd för byggnadsforskning en inkomstökning på 400 000 kronor per år.

Ändring i förordningen ang. byggnadsforskningsavgift, m. m.

Nämnden anför vidare, att en ytterligare ökning av inkomsterna genom en höjning av själva byggnadsforskningsavgiften för årsarbetare kunde vara motiverad med hänsyn till behovet att finansiera mycket angelägna forskningsuppgifter. Nämnden har dock, heter det vidare, velat skaffa sig ytterligare erfarenheter innan en höjning av byggnadsforskningsavgiften begäres.

Socialministern föreslår i dag trots detta, att byggnadsforskningsavgiften höjes från 20 till 25 kronor per årsarbetare, alltså med en fjärdedel. Detta ger en ytterligare ökad inkomst åt nämnden på cirka 600 000 kronor. Alltså, samtidigt som man tillsätter en utredning om nämndens organisation och arbetsuppgifter får nämnden sina inkomster höjda med ungefär 50 procent. Det är verkligen icke så det brukar gå till. Tvärtom brukar utredningar tas till intäkt för att låta anslag bli vid det gamla. Nu är det emellertid så, att statsverket skall betala endast en mindre del av den inkomstökning som nämnden får, och den ovanliga frikostigheten kan alltså bero på att finansdepartementet haft ett mycket måttligt intresse att bevaka när det har gällt denna ökning.

Vi har för vår del i en motion föreslagit, att avgifterna skall bli vid det gamla, intill dess utredningen är färdig, vilket beräknas bli så tidigt att beslut kan fattas redan vid nästa års riksdag. Samma yrkande har framställts av en del remissorgan, som inte gärna kan misstänkas vara avogt inställda till denna forskning. Svenska riksbyggen exempelvis säger, att nämnden saknar en fast linje i sin verksamhet och ej med tillräcklig auktoritet kunnat ta ledning av forskningsarbetet. Dessa brister bör avhjälpas innan nämndens resurser ökas, menar Svenska riksbyggen. Byggnadsfackförbundet anser, att hela frågan om avgiftsberäkningen bör anstå i avvaktan på att enighet nås om forskningens framtida inriktning.

I vår motion har vi föreslagit, att utredningen skall ägna särskild uppmärksamhet åt nämndens uppgift som samordnande och stödjande organ för den fria forskningsverksamheten vid högskolor och andra institutioner. Utskottsmajoriteten har i sitt yttrande anknutit till detta, som enligt vår mening utgör ytterligare ett skäl för att låta anslagsfrågan anstå tills utredningen är färdig.

Vi har också menat, att utredningen bör ta upp till behandling frågan om nämndens möjligheter till ett intensivare samarbete med motsvarande organ i de övriga nordiska länderna. Också i det avseendet har utskottet följt motionärerna. Även den saken kan sägas utgöra ett skäl att vänta med en utökning av resurserna.

Enligt reservanternas mening föreligger det mycket starka skäl för att vänta med beslutet om ökade avgifter och ändrade beräkningsgrunder tills utredningen är klar, särskilt som det inte behöver bli längre uppskov än till nästa års riksdag. Att nu besluta om höjda avgifter, samtidigt som man genom att tillsätta en utredning erkänner, att det ligger någonting i kritiken mot nämndens arbetssätt, måste enligt vår mening vara ett utmärkt sätt att göra nämndens verksamhet impopulär bland byggnadsföretagarna. Detta är, såvitt vi förstår, en större nackdel än att låta frågan om anslagshöjningen anstå tills utredningen är klar.

Med denna motivering ber jag, herr talman, att få yrka bifall till reservationen av herr Jacobsson m. fl.

Herr BENGTTSSON i Halmstad (s):

Herr talman! De invändningar som anförts i reservationen och i herr Gustafssons i Skellefteå anförande, är närmast av formell natur. I sak anser även reservanterna att nämnden bör finnas kvar. Man har inte heller funnit någon anledning erinra mot att nämnden får tillräckliga resurser för att kunna full-

Småföretagens och jordbrukets kapitalproblem m. m.

göra sina uppgifter. Vad reservanterna egentligen opponerar sig emot är att nämnden får sina ekonomiska resurser utökade, innan dess framtida organisation och arbetsformer blivit fullt klart utstakade.

Det är klart, att detta är i viss mån en vägande invändning, men det hör till saken, att statens nämnd för byggnadsforskning aldrig fått de ekonomiska resurser som man från början räknat med. Låt mig också i detta sammanhang framhålla, inte några formella utan rent praktiska synpunkter.

Först och främst innebär denna byggnadsforskningsavgift för den allmänhet, som kommer att bebo eller på annat sätt bruka de byggnadsobjekt, som byggnadsfirmorna framställer, en höjning av ytterligt blygsam karaktär. För en modern bostad tror jag att det på sin höjd och i sämsta fall kan röra sig om några ören i månaden. Emellertid väntar vi inte bara utgifter av denna verksamhet utan också något resultat, och därför tror vi, att en intensifierad forskning kommer att ge dessa ören igen några gånger om.

Situationen är brådskande på det sättet, att byggnadsbranschen väl aldrig har upplevat en sådan omvälvning i form av nya material som nu. Det kvittar vad det är fråga om — takbeläggning, väggbeklädnad, målning eller vad som helst. Överallt kommer en fullkomlig flod av nya material. Förhållandet är helt enkelt, att nämndens behov av medel för den verksamhet, som nu är påkallad, överstiger de ekonomiska resurser, som den har till sitt förfogande. Jag vill i detta sammanhang understryka, att när man riktar kritik mot det arbete, som nämnden utför, är det just mot att den inte gör allt som man tycker att den borde göra.

Härtill kan läggas, att det dröjer relativt lång tid från riksdagens beslut till den dag, då de ökade avgifterna kommer att inflyta i form av pengar till nämnden.

Av dessa skäl har vi inom utskotts-majoriteten låtit de principiella betänkligheterna vika för de rent praktiska behoven. Utskottsmajoriteten tror således, att det redan nu är välbetänkt att här satsa något mera på en forskning, som vi alla åtminstone i princip ger vår anslutning till.

Herr talman! Med detta ber jag att få yrka bifall till utskottets förslag.

Överläggningen var härmed slutad. Herr förste vice talmannen gav propositioner dels på bifall till utskottets hemställan dels ock på bifall till den vid utlåtandet fogade reservationen; och biföll kammaren utskottets hemställan.

§ 13

Föredrogs vart efter annat bankoutskottets utlåtanden:

nr 23, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag med särskilda bestämmelser rörande riksbankens sedelutgivning, m. m., och

nr 24, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ändrad lydelse av 8 och 16 §§ förordningen den 6 juni 1929 (nr 129) angående Svenska skeppshypotekskassan.

Vad utskottet i dessa utlåtanden hemställt bifölls.

§ 14

Småföretagens och jordbrukets kapitalproblem m. m.

Föredrogs bankoutskottets utlåtande nr 25, i anledning av väckta motioner om utredning angående småföretagens och jordbrukets kapitalproblem m. m.

Sedan utskottets hemställan föredragits, yttrade:

Herr HAMILTON (h):

Herr talman! Bankoutskottet har i detta utlåtande sammanfört en rad motioner, som i olika hänseenden berör jordbrukets och småföretagens bekym-

Småföretagens och jordbrukets kapitalproblem m. m.

mersamma läge beträffande kapitalförsörjningen. I dessa motioner begäres utredningar av skilda slag. Vid behandlingen av motionerna har emellertid utskottet valt en bekväm arbetsmetod. Man har helt sonika letat reda på vad som skulle kunna kallas den minsta gemensamma nämnaren. Därigenom har utlåtandet koncentrerats till praktiskt taget enbart kreditfrågor, i stort sett av rent teknisk natur.

Jag har i utskottet biträtt föreliggande skäligen magra utlåtande, eftersom det trots allt har en positiv grundton. Såsom medansvarig för motion nr II: 237, som inte enbart avser kreditproblemen utan som syftar väsentligt längre genom att den tar upp frågan om kapitalförsörjningen i vidare bemärkelse, må det emellertid tillåtas mig att till utlåtandet foga ett par reflexioner.

Lika litet som det t. ex. skulle vara möjligt att sköta samhällsekonomin enbart med penningpolitiska medel och utan en finanspolitik, lika litet kan man ordna näringslivets kapitalförsörjning uteslutande genom krediter. Man måste ge företagen så fria händer som möjligt att ordna sin självfinansiering. Det synes därför vara en rimlig begäran, att utskottet icke hade begränsat sig till de i motionerna behandlade kreditfrågorna. Med tanke på den situation, vari berörda delar av vårt näringsliv befinner sig, hade det varit befogat att utskottet aktualiserat frågan om kapitalförsörjningen i väsentligt vidare bemärkelse.

Vi nalkas nu här i landet snabbt utlösningen av en statsfinansiell kris och med stor sannolikhet även allvarliga sysselsättningssvårigheter. Samtidigt har jordbrukets avsättningsfrågor aktualiserats på ett skrämmande sätt. I denna utomordentligt bekymmersamma situation står vi illa rustade att möta vad som komma kan. Det saknas genomgående reserver av betryggande storleksordning. Om landets anspråkslösa valutareserv, ökande statsskuld och växande statligt utgiftsoverskott

skall icke här ordas. Riskerna därav har gång på gång framhållits i tidigare debatter.

Även den enskilde medborgaren synes ha otillräckliga reserver inför ett annalkande krisläge. Trycket av ständigt ökade skatter och avgifter i förening med en känsla av oovekligt fortskridande penningvärdeförsämring torde vara två huvudanledningar till att den del av produktionsökningen i landet, som uttagits i form av löneförhöjningar, inte sparats i större utsträckning än som skett. Även när det gäller näringslivet, och då inte minst småföretag och jordbruk, är motståndskraften låg.

Efterkrigstiden har bland annat kännetecknats av en fortlöpande avsevärd produktionsökning. Näringslivet borde under denna tid ha erhållit ökade möjligheter att skapa egna kapitaltillgångar. Det statsbärande partiet har emellertid visat sig kallsinnigt då det gällt det ständigt stegrade kapitalbehovet och därmed även behovet av de reserver jag nyss efterlyst.

Skattetrycket har ständigt ökat. Utan att gå i detaljgranskning av denna fråga vill jag dock särskilt peka på ett ofta förbisett förhållande, som för övrigt snart aktualiseras i andra sammanhang i riksdagen. Jordbrukare och vissa andra grupper företagare har en omsättning per år räknat, som i förhållande till det insatta kapitalet är mycket måttlig i jämförelse med många andra branscher.

Anledningen till detta är, att fastighetsvärden ofta till högst avsevärd del ingår i det sammanlagda insatta kapitalet, förutom normala lager, inventarier och rörelsekapital.

I de fall då förmögenhetsbeskattning eller arvsbeskattning träder i funktion kommer dessa i realiteten att gå ut över de produktiva tillgångarna och alltså verka som rena företagsskatter. Inte minst gäller detta beträffande familjeföretagen.

Anslag till Fiskerilånefonden

Tyngden av företagens beskattning, vilken karaktär denna än har, bör även ses mot bakgrunden av att gällande föreskrifter om avskrivning och andra former av resultatutjämning lämnar mycket övrigt att önska.

Det synes alltså synnerligen önskvärt, att småföretagsamheten och jordbruket icke längre bromsas i sin kapitalförsörjning utan ges vidgade möjligheter att möta kommande kriser med rationella och välkonsoliderade företag.

Ett bifall till motionen nr 237 med begäran om utredning bland annat i dessa spörsmål hade i elfte timmen kunnat ge en kartläggning av tillståndet och ett underlag för åtgärder, ägnade att främja livskraften hos en betydande del av vårt näringsliv.

Jag har, herr talman, med hänvisning till inledningen intet yrkande men har velat uttrycka en stark oro över att bankoutskottet i detta fall begränsat sig till kreditfrågorna och icke i högre utsträckning beaktat lägets allvar. Det kan möjligen vara en tröst för motionärerna, men alldeles bestämt icke för det berörda näringslivet, att orsaken möjligen kan stå att finna i avgränsningen av utskottets kompetensområde.

Herr ANDERSSON i Ronneby (s):

Herr talman! Med hänvisning till utskottets motivering ber jag att helt kort få yrka bifall till utskottets hemställan.

Vidare yttrades ej. Utskottets hemställan bifölls.

§ 15

Föredrogos vart efter annat

bankoutskottets utlåtande nr 26, i anledning av väckta motioner angående småföretagsamhetens lokalfrågor; och jordbruksutskottets utlåtande nr 16, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda hemställan om anslag till Odlings- och byggnads-hjälp åt innehavare av vissa kronolägenheter m. m.

Kammaren biföll vad utskotten i dessa utlåtanden hemställt.

§ 16

Anslag till Fiskerilånefonden

Föredrogs jordbruksutskottets utlåtande nr 22, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda hemställan rörande anslag till Fiskerilånefonden jämte i ämnet väckta motioner.

Efter föredragning av utskottets hemställan anförde

Herr HEDIN (h):

Herr talman! I anslutning till frågan om fiskerilånefonden har bl. a. under-tecknad väckt en motion med ett förslag om att införa ett kreditgarantisystem vid sidan av och som komplettering till fiskerilånefonden.

Denna fond är i och för sig utomordentligt värdefull som hjälp för fisket till en nödvändig rationalisering. Detta har tidigare vitsordats i denna kam-mare. Fiskerilånefonden är dock långt ifrån tillräcklig och det torde med hänsyn till det statsfinansiella läget vara orealistiskt att för den närmaste fram-tiden räkna med någon nämnvärd för-stärkning. Fiskaren måste nu, vid sidan av de 30 à 40 procent han kan få genom fiskerilånefonden, lita till lån på den allmänna kapitalmarknaden — som regel borgenslån. Av erfarenhet från hus-hållningssällskapens låneförmedlande verksamhet vet jag, att det ofta bereder svårigheter för lånesökandena att klara borgensfrågan. En statlig kreditgaranti skulle därför, som komplement till fiskerilånefonden, enligt min mening vara värdefull och dessutom medföra den fördelen, att lånen skulle löpa efter bottenlåneränta.

Emot förslaget har viss tveksamhet framförts i en del remissvar, där man varit rädd för att fiskerilånefonden skulle påverkas i negativ riktning. Jag vill dock ännu en gång påpeka, att för-

Ny kanalled mellan Vänersborg och Uddevalla

slaget endast innebär att man vill öka fiskets lånemöjligheter vid sidan av fiskerilånefonden på samma sätt som man gör inom andra områden, t. ex. inom lantbruket. Där finns det liknande låneformer vid sidan av varandra, och det tycks fungera bra.

Då utskottet i sitt utlåtande hänvisar till 1954 års fiskeriutredning och förut-sätter, att utredningen tar upp frågan till vidare behandling, åtnöjer jag mig emellertid med vad utskottet anfört. Jag har, herr talman, inget yrkande.

Vidare anfördes ej. Utskottets hem-ställan bifölls.

Herr talmannen återtog nu ledning-
en av förhandlingarna.

§ 17

Föredrogs vart för sig

jordbruksutskottets utlåtande nr 23, i anledning av Kungl. Maj:ts proposi-tion angående försäljning av vissa kro-noegendomar m. m., såvitt avser Näs 1^a i Göteborgs och Bohus län m. fl. fastigheter; och

statsutskottets utlåtande nr 93, i an-ledning av Kungl. Maj:ts i statsverks-propositionen under åttonde huvudti-teln gjorda framställningar om anslag för budgetåret 1958/59 till inredning och utrustning av nya lokaler vid uni-versiteten och karolinska institutet.

Kammaren biföll vad utskotten i des-sa utlåtanden hemställt.

§ 18

Ny kanalled mellan Vänersborg och Uddevalla

Föredrogs statsutskottets utlåtande nr 94, i anledning av väckta motioner om utredning rörande byggandet av en ny kanalled mellan Vänersborg och Uddevalla.

I två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av her-

rar *Jonasson* och *Wahlund* (I: 21) och den andra inom andra kammaren av herr *Wahrendorff m. fl.* (II: 16), hade hemställts, att riksdagen måtte besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t hem-ställa om skyndsam och allsidig utred-ning rörande byggandet av en ny kanal-led av erforderlig storlek och lämplig sträckning mellan Vänersborg och Ud-devalla.

Utskottet hemställde, att motionerna I: 21 och II: 16 icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Reservation hade avgivits av herr *Rubbestad*, som ansett att utskottet bort hemställa, att riksdagen måtte, med bi-fall till motionerna I: 21 och II: 16, i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om skyndsam och allsidig utredning röran-de byggandet av en ny kanalled av er-forderlig storlek och lämplig sträckning mellan Vänersborg och Uddevalla.

Utskottets hemställan föredrogs; och yttrade därvid:

Herr WAHRENDORFF (cp):

Herr talman! I föreliggande motioner har vi hemställt om en statlig utredning rörande byggandet av en ny kanalled mellan Vänersborg och Uddevalla.

En utbyggnad och effektivisering av sjöfartsleden Vänern—Västerhavet, som skulle ge ökad trafikkapacitet samt snabbare, billigare och säkrare kunna förmedla de växande varutransporterna från och till vänerområdet, skulle utan tvivel starkt bidra till näringslivets ut-veckling inom detta stora område. Frå-gan om en förbättrad kanalled har länge varit aktuell och har ytterligare aktuali-serats genom de upprepade jordskre-den i Göta älv under senare tid, var-igenom trafiken tidvis har varit helt lamslagen. De förluster, som en even-tuell långvarig tillkorkning av Göta älv skulle vålla de berörda områdenas nä-ringsliv och befolkning, måste befaras bli enorma.

En lokal kommitté har tillsats för en

Åtgärder mot platsbristen inom fångvårdens ungdomsrådjong

preliminär utredning rörande en kanal mellan Vänersborg och Uddevalla. Det rör sig här om ett projekt av mycket stor ekonomisk och arbetsmässig räckvidd. Frågan är enligt min mening så omfattande och betydelsefull, att den motiverar ett statligt engagemang snarast möjligt. Det synes lämpligt och påkallat, att statsmakterna redan på ett tidigt stadium får överta ansvaret och kostnaderna för utredningen. Något dubbelarbete torde inte behöva bli följden av att utredningen kompletteras och överföres i statlig regi. Förutsättningarna för ett verkligt effektivt utredningsarbete skulle härigenom, på grund av de större ekonomiska resurserna, helt naturligt väsentligt ökas.

Med hänvisning till dessa synpunkter ber jag, herr talman, att få yrka bifall till herr Rubbestads reservation.

Herr förste vice talmannen **SKOGLUND** (h):

Herr talman! Problemen rörande en kanal Vänersborg—Uddevalla behandlas redan av en utredning, igångsatt av intressenter från landstingen och industrien, under ordförandeskap av landshövdingen i Karlstad. Denna utredning skall kartlägga dels de ekonomiska och dels de näringspolitiska förhållandena och när den blir färdig med detta framlägga förslag, vilket man hoppas skall kunna ske redan i år. Att medan denna utredning ännu pågår tillsätta en statlig utredning, har utskottet inte funnit lämpligt. Därför anser vi oss inte kunna tillstyrka motionen.

Herr **STÅHL** (fp):

Herr talman! Jag kunde avstå efter vad förste vice talmannen sade, men jag tillåter mig därutöver beklaga, att inte motionärerna innan de väckte sin motion tog kontakt med Vänerutredningen och fick klarlagt hur saken ligger till. Hade de gjort det, skulle denna motion nog inte ha blivit framlagd och då skul-

le vi nu inte heller ha behövt få ett slags avslag på detta stora och viktiga projekt. Säkerligen hade detta för denna ytterst väsentliga sak varit fördelaktigt.

Som det nu är vill jag bara understryka, att det avslag som nu kommer att beslutas i andra kammaren bara gäller formen. Jag hoppas att när Vänerutredningen blir klar med sitt arbete statsmakterna skall inta en välvillig hållning till projektet och att riksdagen den gången vid sitt ställningstagande i sak inte skall låta sig influeras av att riksdagen genom denna motion, som är något för tidigt ute, något »ofullgången», varit nödsakad att i dag fatta ett negativt beslut.

Herr talman! Jag ber att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Överläggningen var härmed slutad. Herr talmannen gav propositioner dels på bifall till utskottets hemställan dels ock på bifall till den vid utlåtandet fogade reservationen; och biföll kammaren utskottets hemställan.

§ 19

Åtgärder mot platsbristen inom fångvårdens ungdomsrådjong

Föredrogs statsutskottets utlåtande nr 95, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående åtgärder för att afhjälpa platsbristen inom fångvårdens ungdomsrådjong jämte i ämnet väckta motioner.

Efter föredragning av utskottets hemställan anförde

Herr **RYLANDER** (fp):

Herr talman! För bara ett par år sedan beslöt riksdagen på Kungl. Maj:ts förslag, att för förvaringsklientelet skulle dels ske en viss begränsad utbyggnad av Hallanstalten, dels också uppföras två sidosanstalter till denna, den ena belägen i Mariefred och den andra i Hällby, strax utanför Eskilstuna.

Åtgärder mot platsbristen inom fångvårdens ungdomsrådjong

Det ärende som vi nu har att avgöra gäller ett förslag om en ganska anmärkningsvärd förändring i denna disposition, i det att båda dessa sidostanstalter skulle överföras till ungdoms-anstaltsgruppen. Bortsett ifrån att det kan ifrågasättas, om dessa anstalter, som har planerats för förvaringsklientel, lämpligen bör tagas i anspråk för ungdomsklientelet — vem som helst kan förstå att det har sina risker att sammanföra så pass många som 90 ungdomsbrottslingar till ett och samma ställe — så finns det en annan invändning, som jag vill stryka under. Jag ämnar inte ställa något yrkande, eftersom ärendet redan avgjorts i första kammaren, men jag vill fästa uppmärksamheten på utskottets uttalande, att utskottet inte vill »motsätta sig att, om utvecklingen enligt Kungl. Maj:ts närmare bedömande oundgängligen påkallar detta, båda anstalterna överföres till ungdomsrådjongen». Utskottet synes alltså ha hyst viss tvekan om nödvändigheten. Jag hoppas denna tveksamhet också är till finnandes hos Kungl. Maj:t.

Vid ungdomsfängelseanstalterna har nämligen en viss underbeläggning faktiskt förekommit. Det har inte hänt, att någon till ungdomsfängelse dömd inte har kunnat tas in på ungdomsfängelse, under det att det föreligger en kraftig överbeläggning på säkerhetsanstalterna. Den 1 april 1958 hyste man 439 förvarade på 383 platser, d. v. s. man hade 56 förvarade för mycket. Därtill kom 10 stycken, som vid tillfället var avvikt och som man måste vara beredd att ta emot så snart de kunde gripas, och inte mindre än 69 personer, som var dömda till förvaring och som var intagna huvudsakligen på olika häktesavdelningar. Förhållandena beträffande de förvarade är alltså närmast att beteckna som olidliga. Det har också gång efter annan gjorts påstötningar om detta. Framställningar har inkommit till justitieministern, till JO och till för-

sta lagutskottet — senast för ett par dagar sedan kom en sådan klagoskrift till första lagutskottet. Själv har jag bittra erfarenheter av hur det går till när dessa till förvaring dömda nödgas sitta på häktningsavdelningar.

För något år sedan besökte jag i egen-skap av riksdagsrevisor Långholmen och såg sådana som väntat på att få en plats på en säkerhetsanstalt sitta i celler, som var så små, att man endast kunde ha två sängar stående intill varandra. På dagen fick man fälla upp den ena sängen utmed väggen. De stör-tade fram till oss riksdagsmän och undrade varför de behandlades på detta sätt. Som bekant skall de till förva-ring dömda behandlas på ett särskilt skonsamt sätt — de är ju icke mottag-liga för straff. Ja, vad skulle man sva-ra? Vi sade att det naturligtvis var en olycklig tillfällighet att det förelåg en sådan platsbrist, men att riksdagen hade antagit ett förslag om förbättring av platstillgången och att det bara var en tidsfråga när saken skulle ordnas. Och så gör man nu på detta sätt!

Herr talman! Jag skall inte utbreda mig vidare om saken. Jag vill emeller-tid skicka med en hälsning till justitie-ministern, som jag hoppas är besjälad av omsorg om dessa till förvaring dömda på vilkas sinnesbeskaffenhet det är fel och som inte är mottagliga för straff men redan en lång tid har undergått straff tidigare. Också de är verkligen förtjänta av att behandlas på ett mänskligt sätt.

Häri instämde herr *Rimmerfors* (fp).

Vidare anfördes ej. Utskottets hem-ställan bifölls.

Herr förste vice talmannen övertog nu ånyo ledningen av förhandlingarna.

§ 20

Föredrogs statsutskottets utlåtande nr 96, i anledning av Kungl. Maj:ts propo-

Fortsatt giltighet av lagen om tillståndsvång för byggnadsarbete

sition angående avtal om häkteslokaler i Örebro.

Utskottets hemställan bifölls.

§ 21

Fortsatt giltighet av lagen om tillståndsvång för byggnadsarbete

Föredrogs tredje lagutskottets utlå-
tande nr 20, i anledning av dels Kungl.
Maj:ts proposition med förslag till lag
angående fortsatt giltighet av lagen den
30 juni 1943 (nr 444) om tillståndsvång
för byggnadsarbete, dels ock i
ämnet väckta motioner.

Genom en den 21 mars 1958 dagteck-
nad proposition, nr 127, vilken hänvi-
sats till lagutskott och behandlats av
tredje lagutskottet, hade Kungl. Maj:t,
under återopande av propositionen bi-
lagda, i statsrådet och lagrådet förda
protokoll, föreslagit riksdagen att an-
taga följande förslag till

Lag

*angående fortsatt giltighet av lagen den
30 juni 1943 (nr 444) om tillståndsvång
för byggnadsarbete*

Härigenom förordnas, att lagen den
30 juni 1943 om tillståndsvång för
byggnadsarbete, vilken enligt lag den
18 maj 1956 (nr 222) gäller till och med
den 30 juni 1958, skall äga fortsatt gil-
tighet till och med den 30 juni 1959.

I samband med propositionen hade
utskottet behandlat sju före propo-
sitionens avlämnande väckta motioner,

nämligen inom första kammaren

nr 4 av herr *Lindblom m. fl.*,

nr 125 av herrar *Öhman* och *Norling*
samt

nr 201 av herrar *Sveningsson* och
Mannerskantz, ävensom

inom andra kammaren

nr 4 av herr *Wedén m. fl.*,

nr 17 av herr *Gustafsson* i Borås
m. fl.,

nr 181 av herr *Karlsson* i Stuvsta
m. fl. samt

nr 243 av herrar *Magnusson* i Borås
och *Dickson*.

I motionerna I: 4 och II: 4, vilka voro
likalydande, hemställdes »att riksdagen
måtte besluta

a) att lagen den 30 juni 1943 (nr
344) om tillståndsvång för byggnads-
arbete, vilken gäller t. o. m. 30 juni
1958, icke skall förlängas längre än till
31 december 1958, varefter lagen skall
upphöra att gälla;

b) att i skrivelse till Kungl. Maj:t
hemställa att sysselsättningen inom
byggnadsbranschen följes med vaksam-
het så att lämpliga åtgärder kan vid-
tagas i syfte att utjämna uppträdande
tendenser till säsongmässiga variationer
i sysselsättningen».

Utskottet hemställde

A. att riksdagen måtte — med avslag
å motionerna I: 4 och II: 4, såvitt däri
avsåges att lagen om tillståndsvång för
byggnadsarbete icke skulle bibehållas
längre än till den 31 december 1958,
samt motionerna I: 201 och II: 243 —
bifalla propositionen;

B. att motionerna I: 4 och II: 4 i öv-
rigt ävensom motionerna II: 17 samt
I: 125 och II: 181, i den mån de icke
besvarats med vad utskottet anfört, ej
måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Reservation hade avgivits av herrar
Osvald, *Ebbe Ohlsson*, *Johnsson* i Kas-
tanjegården, *Carlsson* i Stockholm och
Bengtsson i Göteborg, vilka ansett att
utskottet bort under punkten A. hem-
ställa, att riksdagen måtte, i anledning
av motionerna I: 4 och II: 4, för sin del
antaga följande förslag till

Lag

*angående fortsatt giltighet av lagen den
30 juni 1943 (nr 444) om tillståndsvång
för byggnadsarbete*

Härigenom förordnas att lagen den
30 juni 1943 om tillståndsvång för
byggnadsarbete, vilken enligt lag den
18 maj 1956 (nr 222) gäller till och med
den 30 juni 1958, skall äga fortsatt gil-

Fortsatt giltighet av lagen om tillståndstvång för byggnadsarbete

tighet till och med den 30 september 1958.

Efter föredragning av utskottets hemställan anförde:

Herr BENGTTSSON i Göteborg (h):

Herr talman! Tredje lagutskottets här föreliggande tillstyrkan av byggnadsregleringens bibehållande har jag icke kunnat biträda, utan jag har anslutit mig till reservationen. Det är nämligen här enligt min mening uppenbart, att det rör sig om en kristidsföreteelse, som har överlevt sig själv. Att ur konjunkturpolitisk synpunkt denna ransonering nu är onödig som dämpande medel torde även departementschefen anse, men i detta hänseende uttalar utskottsmajoriteten, att statsmakterna för närvarande icke bör avhända sig byggnadsregleringen som »konjunkturstyrande» medel. Detta är ett helt nytt begrepp i sammanhanget, och man frågar sig vilken underbar egenskap denna reglering från okänd källa har erhållit, när den icke längre skall vara »dämpande» utan »styrande». Detta förutsätter såvitt jag förstår icke enbart en negativ sida, alltså att neka tillstånd, utan även en positiv sida, alltså att få i gång byggen. Annars kan det knappast bli tal om att styra. Och i det fallet tror jag icke på byggnadsregleringens förmåga. Den industriella investeringen hålles tillbaka av ekonomiska realiteter, som i varje fall byggnadsregleringen inte kan styra.

Vad beträffar byggnadsregleringen som säsongutjämnande faktor delar utskottets majoritet departementschefens uppfattning att dess avlägsnande skulle medföra risker för ökade säsongvariationer. Det bör då vara av intresse att konstatera att utskottet 1956 uttalade, att enbart av detta skäl bör regleringen icke kvarstå. Det finns dessutom numera flera faktorer som verkar i säsongspridande riktning, varför detta

skäl icke är tillräckligt för regleringens bibehållande.

Utskottsmajoriteten ansluter sig också till departementschefens åsikt om byggnadsregleringens betydelse ur lokaliseringsynpunkt. Även om det icke säges ut får det väl antas att utskottsmajoriteten också här delar departementschefens uppfattning, att byggnadsregleringen emellertid icke bör bibehållas enbart av nämnda motiv. Det är enligt min mening uppenbart, att byggnadsregleringen icke skall användas i detta syfte. Avgörande här måste vara de företagsekonomiska betingelserna.

Det är över huvud taget typiskt, herr talman, att man radar upp motiv för regleringens bibehållande, men man konstaterar samtidigt beträffande flera motiv att de inte vart för sig ensamma motiverar regleringen.

Kvar står bara motivet att dämpa den industriella byggnationen i och kring de större städerna för att icke konkurrens med bostadsbyggandet skall uppstå. Som påpekats i den reservation som fogats till detta utlåtande kan detta komma att indirekt få en lokaliseringspolitisk verkan, vilket man ju innerst inne icke accepterar byggnadsregleringen som instrument för. Vi reserverar tror emellertid framför allt att konjunkturläget är sådant att en dämpning av byggnationen genom regleringens bibehållande icke är nödvändig. Den får i stället liksom alla ransoneringar som varar för länge en rent skadlig verkan. Här finns risker för att i vissa fall just genom byggnadsregleringen arbetskraft kan få gå outnyttjad.

Jag ber med detta, herr talman, att få yrka bifall till reservationen avseende utskottets hemställan under A) av herr Osvald m. fl.

Herr CARLSSON i Stockholm (fp):

Herr talman! Detta är ju ett gammalt politiskt debattämne, och det är väl knappast någon mening att så här

Fortsatt giltighet av lagen om tillståndstvång för byggnadsarbete

när klockan är fem minuter i tolv för denna kammare ta upp någon större debatt om alla tekniska detaljer i detta ämne, som vi annars skulle ha anledning att diskutera. Jag skall därför bara säga några få ord.

Även om motiveringarna för och emot regleringen har skiftat år för år, särskilt i vad de gäller ett bibehållande av regleringen, är de ändå så väl kända, att det är meningslöst att ta upp någon stor debatt — det skulle bara bli upprepningsar av gamla kända argument. Jag vill emellertid säga, att utvecklingen tydligt visar hän mot att denna reglering bör avskaffas. Den har överlevt sig själv, på samma sätt som så många andra regleringar har gjort innan de kommit bort.

Med tillfredsställelse noterar jag dock de lättnader som genomförts från den 1 januari i år och som var mer än berättigade. Att nu längre bibehålla regleringen i konjunkturdämpande syfte, då investeringsönskemålen är i stadigt nedåtgående såväl när det gäller industrien och näringslivet i övrigt som när det gäller kommunerna, torde vara meningslöst.

Att bibehålla regleringen i syfte att klara säsongarbetslösheten har också visat sig vara felaktigt — säsongarbetslösheten har ju inte alls kunnat klaras, trots byggnadsregleringen. Därom börjar man tydligen bli övertygad också i departementet och i departementet närstående kretsar. Som stöd för detta påstående vill jag citera ett uttalande av regeringsrättssekreterare Stig Wernstedt i socialdepartementets byggnadsberedning, som handlägger byggnadsregleringsfrågorna. Han säger i samband med den uppmjukning som infördes vid årsskiftet, att det givetvis är svårt att uttala sig om hur omläggningen av tillståndsgivningen kommer att påverka byggnadsverksamhetens omfattning, och han säger vidare: »Men anledning finnes antaga att ändringarna, om ej några mera betydande stör-

ningar inträffar inom samhällsekonomien, kommer att leda till ett jämnare och fullständigare utnyttjande av byggnadsarbetskraften och därmed till en viss total ökning av byggnadsvolymen.» Han anser alltså att lättnaderna kommer att leda till ett jämnare och fullständigare utnyttjande av arbetskraften. »I varje fall», säger han vidare, »torde detta bli fallet på de platser i de län, där kravet på byggnadstillstånd helt slopas.»

Ett annat motiv för bibehållande av regleringen som jag skall säga ett par ord om är det som herr Bengtsson i Göteborg nyss berörde, nämligen att den skulle behövas för att reglera industriens lokalisering. I detta avseende kan man väl vara tacksam mot statsrådet, som i propositionen säger sig anse, att regleringen inte bör upprätthållas enbart av den anledningen, att den kan användas som ett instrument för att främja den statliga lokaliseringspolitik. Den bör utnyttjas i detta syfte endast så länge den av andra skäl bedöms erforderlig, fortsätter departementschefen. Man har tvärtom fått det intrycket, att om byggnadsregleringen icke behövdes av andra skäl, skulle den vara kvar för lokaliseringspolitikens skull. Från vår sida har alltid hävdats, att denna motivering är felaktig; lokaliseringspolitik kan främjas utan det tvång som byggnadsregleringen innebär. Det är glädjande att socialministern nu tycks ha samma uppfattning.

Jag vill dessutom framhålla, att den upplysnings- och rådgivningsverksamhet som nu bedrivs inom Industriens produktionsråd och arbetsmarknadsstyrelsen säkerligen kan klara dessa problem. Det är ju ändå de företagsekonomiska betingelserna som måste vara avgörande för var en industri skall förläggas, och detta sammanhänger som regel med samhällets önskemål och med de kommunikationstekniska förutsättningarna.

Som herr Bengtsson i Göteborg nämn-

Fortsatt giltighet av lagen om tillståndstvång för byggnadsarbete

de, har utskottet i år kommit med något nytt, i det utskottet vill byta ut ordet »konjunkturdämpande» mot »konjunkturstyrande». Vi har i vår reservation anfört en del argument häremot, och jag vill bara här tillägga, att efter den ändringen skulle ju byggnadsregleringen praktiskt taget aldrig kunna avvecklas. Och hur regleringen skall kunna användas i lägen, då vi vill ha i gång mera byggen, det kan jag då inte förstå. Ty om det inte finns några pengar eller andra resurser, så kommer ju inga byggen till stånd bara därför att man får byggnadstillstånd.

Tillsammans med högerledamöterna i utskottet har vi nu avgivit en reservation, i vilken vi föreslagit att lagen skall upphöra från och med den 1 oktober 1958. Jag finner det ganska egendomligt att centerpartiet alltjämt vill behålla denna tvångslagstiftning, som är en kvarleva från kristiden. När centerpartiet nu har kastat loss från regeringskutan och blivit självständigt, borde man väl där ha kunnat vara med om ett upphävande av denna krislag.

Herr talman! Jag ber att få yrka bifall till reservationen.

Herr **BENGTSSON** i Halmstad (s):

Herr talman! Låt mig i största korthet erinra om de tre huvudskäl, som både tidigare och i dag anföres för byggnadsregleringens bibehållande. Det första skälet är, att man vill använda regleringen som ett konjunkturpolitiskt medel. Det andra är att man vill använda den som en säsongutjämnande faktor, när det gäller byggnadsarbetarnas sysselsättning. Och det tredje och sista skälet är, att regleringen skall vara ett instrument för att främja en ur samhällets synpunkt lämplig lokalisering av industriföretag.

Dessa skäl gäller såvitt jag förstår alltjämt. Men det finns ytterligare ett, nämligen det att regering och riksdag har tillsatt en stabiliseringskommitté,

som skall försöka finna ut andra medel att klara de problem som möter på detta område, och vi brukar ju i detta hus alltid avvakta resultatet av de utredningar vi har tillsatt.

Herrar Bengtsson i Göteborg och Carlsson i Stockholm framhöll, att vi i utskottsmajoriteten hade hittat på ett nytt argument, när vi säger att vi inte vill avhända oss byggnadsregleringen som ett konjunkturstyrande instrument. Vi har infört ett nytt begrepp, säger man. Då vill jag svara, att herrarna tydligen har missförstått hela problemet. Det är nämligen så att byggnadsregleringen har verkat ganska ensidigt, därför att vi under en lång tid har haft överkonjunkturer, d. v. s. konjunkturer med överfull sysselsättning. Men i en situation där konjunkturerna svänger är det väl naturligt att använda instrumentet på ett annat sätt. Det torde därför bero på oförstånd, att herrarna gör gällande att vi har infört ett nytt begrepp i vår vapenarsenal.

Jag har alltid ansett att byggnadsregleringen skall ha som en av sina främsta uppgifter att inom ramen för tillgängliga resurser upprätthålla en full och jämn sysselsättning. Jag tror också vi kan vara ganska tacksamma för att vi under högkonjunkturen sparade en del arbetsobjekt, som nu kan komma till utförande, när vi tyvärr snabbare än beräknat möter ökad arbetslöshet. Därför menar jag att byggnadsregleringen inte har spelat ut sin tidigare roll. Under högkonjunkturen spelade den bromsarens roll, nu skall den så långt som möjligt spela påfösarens roll. Den skall vara ett instrument, som hjälper oss att klara arbetslöshetsproblemen. Jag skall emellertid gärna medge, att den inte ensam räcker till för det.

Nu säger reservanterna — för vilken gång i ordningen vet jag inte — att de inte tror att byggnadsregleringen spelar någon nämnvärd roll när det gäller att utjämna säsongvariationerna inom byggnadsarbetarkåren. Siffrorna talar emel-

Fortsatt giltighet av lagen om tillståndstvång för byggnadsarbete

lertid ett helt annat språk. Januariarbetslösheten under hela 1930-talet var inte någon gång lägre än 38 procent av medlemsantalet i byggnadsfackförbundet. Under det senaste decenniet däremot låg arbetslöshetssiffran vid ungefär hälften. Jag medger att även den siffran är alltför hög, men jämförelsen säger väl ändå något om de svårigheter som möter, när vi försöker upprätthålla den fulla sysselsättningen för byggnadsarbetarna under de klimatiska förhållanden som råder här i landet vintertid.

Nu säger reservanterna: Ja, men tiderna har ändrats. Byggnadsfirmornas möjligheter att arbeta under kylig väderlek är helt annorlunda nu än förr. Jag vill då bara erinra om att ni kan titta på hur arbetslöshetssiffrorna växer, när vi har det riktigt kallt. Man har nämligen inte bemästrat detta problem.

Och säg mig, eftersom ni är så tvärsäkra på denna punkt, hur kan det komma sig att man i allt flera länder med varierande medel försöker nedbringa säsongarbetslösheten? I Finland har man t. ex. försökt reservera huvudparten av den offentliga byggnadsverksamheten till vintermånaderna. I Österrike är man inne på liknande linjer. I Tyskland har regeringen starkt kritiserats för att den inte koncentrerat de offentliga arbetena till vintern och på så sätt nedbringat arbetslösheten.

Något måste väl också ligga i det faktum, att jämfört med övriga länder är vår arbetslöshetssiffra ganska hygglig, inte minst om man tänker på säsongarbetslösheten. Jag skall bara här citera ett par rader i tidskriften »Bygginformation», nr 3, 1958. Där heter det om säsongsvängningarna i Europa: »Arbetslösheten i de fyra nordiska länderna, Nederländerna, Västtyskland och Österrike kännetecknas fortfarande av betydande säsongvariationer. Säsongarbetslöshetens betydelse i form av förlorade arbetsprestationer varierar dock avsevärt mellan länderna. Betydande är

sålunda förlusten i Tyskland, Österrike och Danmark, medan den i Sverige nästan mist all betydelse.» Allting är ju relativt här i världen, inte tycker jag att den mist sin betydelse här, men i jämförelse med andra länder kanske den har det. — »Och», fortsätter man, »i Norge, Finland och Nederländerna är den av mycket begränsad vikt.»

Herr talman! Jag vill inte i den uppbrotsstämning, som nu råder, argumentera ytterligare. Jag hänvisar till utskottsmajoritetens yttrande och ber att få yrka bifall till utskottets förslag.

Herr CARLSSON i Stockholm (fp) kort genmäle:

Herr talman! I frågan om säsongarbetslöshetens orsaker och verkningar skall jag inte taga upp någon debatt med herr Bengtsson i Halmstad. Jag ber att få hänvisa till riksdagens protokoll i tidigare debatter i samma ämne.

Jag begärde i stället ordet med anledning av herr Bengtssons i Halmstad påstående att varken herr Bengtsson i Göteborg eller jag förstod vad ordet »konjunkturstyrda» betyder. Det är väl så att om man har en styrinrättning, bör man kunna styra både till vänster och till höger och både uppåt och neråt. Jag frågar nu: Om det råder arbetslöshet i ett samhälle och man vill ha i gång flera byggen men det saknas resurser, hur skall då en byggnadsreglering kunna skapa resurser? Jag tycker att ordet i detta fall är felaktigt valt.

Herr BENGTTSSON i Göteborg (h) kort genmäle:

Herr talman! Efter herr Bengtssons i Halmstad Höga visa till byggnadsregleringen kan man endast få den uppfattningen, att vad som än händer skall denna reglering vara kvar. Den ges nu helt nya egenskaper, som inte var tänkta vid dess tillkomst och som tydligen i fortsättningen skall motivera dess tillvaro. I det hänseendet skiljer sig dock tydligen utskottsmajoritetens uppfatt-

Fortsatt giltighet av lagen om tillståndstvång för byggnadsarbete

ning från den som herr Bengtsson i Halmstad anför, eftersom utskottet i sitt utlåtande dock säger: »Som förut vid åtskilliga tillfällen skett vill utskottet ånyo understryka, att det icke i och för sig är önskvärt att den individuella detaljreglering, som byggnadsregleringen innebär, bibehålles längre än de samhällsekonomiska förhållandena kräver.»

Om de samhällsekonomiska förhållandena inte längre kräver den, herr talman, återstår ju fortfarande dock den oerhörda kylan om vintrarna, som herr Bengtsson i Halmstad talade om. Hur vi skall komma till rätta med den är det tydligen bara herr Bengtsson i Halmstad som förstår.

Herr BENGTTSSON i Halmstad (s) kort genmäle:

Herr talman! Till min namne i Göteborg vill jag säga, att om han lyssnade noga, skulle han ha hört att jag sade, att vi skulle invänta stabiliseringskommitténs rekommendationer på denna punkt. Detta måste väl innebära att här finns en möjlighet. Men innan vi sett den möjligheten tycker jag med tanke på situationen — inte minst den arbetslöshet som vi har inom byggnadsarbetarkåren — att vi borde taga det en smula försiktigt.

Till herr Carlsson i Stockholm vill jag säga att det var inte ordet »styrande», som jag sade att herrarna inte förstod, utan det var byggnadsregleringens innebörd. Jag tror nog att ni kommer att få lära er mycket om styrande i fortsättningen, när ni skall styra bland alla de blindskär, som möter borgerligheten, när den skall samsas och försöka regera.

Herr KARLSSON i Stuvsta (k):

Herr talman! I motion nr 181 i denna kammare yrkar vi, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställer om att kvoteringen vid sjukhusbyggen upphäves.

I utskottets skrivning med anledning

av motionen erinras om att på grund av arbetsmarknadsläget betydande lättnader i byggnadstillståndsgivningen genomförts av de tillståndsbeviljande myndigheterna. Dessa lättnader var delvis ett faktum då motionen väcktes. Att den likväl inlämnats berodde på att dessa lättnader bedömdes såsom tillfälliga, låt mig säga konjunkturbetonade, vilket gjorde att de inte kunde anses medföra en verklig vändpunkt i fråga om möjligheterna att utbygga våra sjukvårdsanstalter. Om man plötsligt får tillstånd att genomföra ett sjukhusbyggnadsprojekt, är det nämligen inte säkert att detaljritningar och kanske särskilt kostnadsberäkningar ligger på hyllan, färdiga att bara plockas ned och sättas i verket. Särskilt i tider av ständiga kostnadsfördyringar är det inte tänkbart att ha dagsfärska kostnadsberäkningar. Inte heller har landstingen i allmänhet lagt upp finansplaner med tanke på plötsliga byggnadsmöjligheter. Det är med andra ord inte så lätt för landstingen att omedelbart utnyttja de nya möjligheterna. Man måste göra tekniska och finansiella planeringar, och det förutsätter att lättnaderna för sjukhusbyggena blir permanenta.

Nu har utskottet med anledning av vår motion gjort en mycket positiv skrivning, även om ingen direkt skrivelse till regeringen föreslås. Jag förutsätter att denna skrivning skall medföra, att de lättnader i tillståndsgivningen som genomförts skall ge landstingen och andra sjukhusbyggande instanser möjligheter att planera och bygga i en helt annan skala än hittills. Angelägenheten härav betonas också i utskottsutlåtandet.

Jag tackar utskottet för en välvillig behandling av motionen och ber att få yrka bifall till utskottets förslag. Jag gör detta så mycket hellre som jag är helt överens med utskottets talesman, herr Bengtsson i Halmstad, i fråga om motiven för ett bibehållande av byggnadsregleringen. Jag anser att de argument som herr Bengtsson framförde är

Fortsatt giltighet av lagen om tillståndstvång för byggnadsarbete

helt hållbara, och jag är alltså överens med utskottet på samtliga punkter.

Herr JANSSON i Benestad (cp):

Herr talman! I denna fråga har vårt parti under många år haft den uppfattningen, att byggnadsregleringen är nödvändig. Herr Carlsson i Stockholm tycker att det är underligt, att vi inte ändrat uppfattning när vi nu lämnat koalitionen. Härtill finns ingen anledning, herr Carlsson! Har man fått klart för sig att t. ex. en reglering är nödvändig, skall man naturligtvis behålla den uppfattningen oavsett om man sitter i regeringsställning eller inte.

Skälen för oss att biträda byggnadsregleringen är följande.

För det första ger den möjlighet till en jämnare fördelning av byggnadsinvesteringarna över hela landet. Man kan med andra ord i viss utsträckning förhindra att vissa slag av byggnader förläggs till de större städerna. För det andra verkar den utjämnande på sysselsättningen mellan vinter- och sommarhalvåret. För det tredje har den under de sista åren haft sin betydelse ur lokaliseringssynpunkt. Vi har ett exempel härpå i min hemkommun, ett stockholmsföretag som flyttat ner och för närvarande bygger i Alvesta köping. Detta har skett genom den rådgivande verksamhet arbetsmarknadsstyrelsen bedriver. Då det gäller att på ett förnuftigt sätt sprida industriföretagen över landet i olika städer och tätorter, kan denna rådgivande lokaliserverksamhet uppenbarligen spela en mycket stor roll, och det gör den också. Jag skulle emellertid för min personliga del vilja framhålla, att det inte skulle kunna betecknas såsom felaktigt att använda detta medel hårdare än man för närvarande gör för att ännu skarpare begränsa industribyggena i våra allra största städer.

Vilka invändningar har då oppositionen haft att rikta mot byggnadsregleringen? Det har sagts, att den skulle er-

sättas av generella medel. Därmed har man menat räntan, ty det finns i så fall inte något annat instrument för att dirigera byggenskapen än priset på pengarna. Jag tycker faktiskt att de, som talar om en reglering genom räntan, borde vara litet mera tystlåtna. Vi har ju fått ett ränteläge, som är nästan orimligt, men herrarna måste väl ändå erkänna att de avsedda goda verkningarna i kostnadsnedpressande syfte ännu inte inträtt. Inom vissa sektorer fortsätter tvärtom trycket på kostnaderna att stiga. Ett försök att använda enbart räntan i stället för byggnadsregleringen skulle medföra betydande svårigheter. Det skulle vålla allvarliga rubbningar i fördelningen av sysselsättningen mellan vinter- och sommarhalvåret och skulle naturligtvis också leda till att den, som hade ekonomiska möjligheter att investera, även gjorde detta, vare sig hans investeringsobjekt vore verkligt produktivt eller inte. Jag skulle i all vänlighet kunna nämna ett exempel för herr Carlsson i Stockholm. Det härrör från den första kristiden, då det inte fanns något annat än räntan som avgjorde investeringarnas art. Det skulle då byggas ett tegelbruk och en leksaksfabrik. Tegelbruksbyggaren hade emellertid inte möjlighet att anskaffa kapital, ty hans fabrikation var inte så lönande, och det var svårt att erhålla lån. Leksaksfabrikanten däremot lyckades skaffa kapital till att bygga ut sin verksamhet. Om det i ett bristläge skall ske ett val mellan olika investeringsobjekt måste man ju säga att det i det fall jag här angivit varit viktigare med tegelbruket än med leksaksfabriken.

Det är ingen tvekan om att vi även nu hade fått finna oss i liknande situationer om vi inte haft denna byggnadsreglering. Vi är, herr talman, inte emot en fri penningmarknad, då det väger något så när jämnt mellan tillgång på kapital och investeringsbehov. I nuvarande läge är emellertid så inte fallet, och då får vi finna oss i att ha en regle-

Arbetsmarknadsstyrelsen: Krisorganisationen

ring av detta slag. Enligt min uppfattning har regleringen för övrigt hittills icke medfört annat än fördelar.

Jag ber, herr talman, att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Överläggningen förklarades härmed avslutad. Herr förste vice talmannen gav till en början propositioner i fråga om utskottets hemställan i *punkten A. med undantag av motionerna I: 201 och II: 243*, nämligen dels på bifall till utskottets hemställan härutinnan dels och på bifall till den vid utlåtandet fogade reservationen; och fann herr förste vice talmannen den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Herr Bengtsson i Göteborg begärde emellertid votering, i anledning varav efter given varsel följande voteringsproposition upplästes och godkändes:

Den, som vill, att kammaren bifaller tredje lagutskottets hemställan i punkten A. i utskottets utlåtande nr 20, utom i vad angår motionerna I: 201 och II: 243, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren bifallit den vid utlåtandet fogade reservationen.

Sedan kammarens ledamöter härefter intagit sina platser och voteringspropositionen blivit ännu en gång uppläst, skedde omröstning genom upprensning. Herr förste vice talmannen tillkännagav, att han funne flertalet av kammarens ledamöter hava röstat för ja-propositionen. Herr Carlsson i Stockholm begärde emellertid rösträkning, vadan votering medelst omröstningsapparat verkställdes. Därvid avgåvos 116 ja och 88 nej, varjämte en av kammarens ledamöter förklarade sig avstå från att rösta.

Kammaren hade alltså bifallit utskottets hemställan i förevarande del.

Härefter föredrogs vad utskottet i *övrigt* hemställt; och bifölls denna hemställan.

§ 22

Anslag till arbetsmarknadsstyrelsen m. m.

Föredrogs statsutskottets utlåtande nr 97, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen under femte huvudtiteln gjorda framställningar om anslag för budgetåret 1958/59 till arbetsmarknadsstyrelsen och den offentliga arbetsförmedlingen jämte i ämnet väckta motioner m. m.

Punkterna 1 och 2

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 3

Arbetsmarknadsstyrelsen: Krisorganisationen

Efter punktens föredragning anförde

Fröken ELMÉN (fp):

Herr talman! Till detta utlåtande har fogats reservationer bland annat vid punkten 3 och vid punkten 6. Dessa två är följdreservationer till den reservation, som hade knutits till tredje lagutskottets utlåtande nr 20, om vilket vi nyss fattade beslut. Då denna reservation avvisades av kammaren, har jag i förevarande ärende icke anledning att framställa något yrkande.

Vidare yttrades ej. Utskottets hemställan bifölls.

Punkterna 4—6

Vad utskottet hemställt bifölls.

§ 23

Föredrogs vart för sig statsutskottets utlåtanden:

nr 98, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen under elfte huvudtiteln gjorda framställning rörande

Tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1957/58 — Restitution av skatt å bensin, som användes vid sågverksdriftens brädgårdar

anslag för budgetåret 1958/59 till Vissa kostnader i anledning av allmänna val jämte i ämnet väckt motion,

nr 99, i anledning av riksdagens år 1957 församlade revisorers berättelse angående verkställd granskning av statsverket, i vad berättelsen avser kammarkollegiet,

nr 100, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till reglering av tomtförhållandena å den s. k. Drottningholmsholmsmalmen i Lovö socken av Stockholms län, och

nr 101, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning av vissa, allmänna arvsfonden tillfallna fastigheter.

Kammaren biföll vad utskottet i dessa utlåtanden hemställt.

§ 24

Tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1957/58

Föredrogs statsutskottets memorial nr 102, angående tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1957/58.

Ordet lämnades på begäran till

Herr ANDRE VICE TALMANNEN, som yttrade:

Herr talman! Sedan i kamrarna motionsledes förslag framförts, innebärande bland annat ytterligare medelsanvisning på tilläggsstat, får jag å utskottets vägnar hemställa om återremiss av memorialet.

Vidare anfördes ej. Memorialet visades åter till utskottet för ny behandling.

§ 25

Restitution av skatt å bensin, som användes vid sågverksdriftens brädgårdar

Föredrogs bevillningsutskottets betänkande nr 43, i anledning av väckta motioner om restitution av skatt å bensin, som användes vid drift av truckar

och traktorer i sågverksdriftens brädgårdar.

I de inom riksdagen väckta, till bevillningsutskottet hänvisade likalydande motionerna I: 259 av herr *Torsten Andersson* och II: 326 av herr *Eriksson* i Bäckmora m. fl. hade hemställts, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om utredning och förslag till 1959 års riksdag angående restitution av skatt å bensin för de truckar och traktorer, som användes i sågverksdriftens brädgårdar.

Utskottet hemställde, att de likalydande motionerna I: 259 av herr *Torsten Andersson* och II: 326 av herr *Eriksson* i Bäckmora m. fl. om restitution av skatt på bensin, som användes vid drift av truckar och traktorer i sågverksdriftens brädgårdar, måtte, i den mån de icke kunde anses besvarade genom vad utskottet anført, av riksdagen lämnas utan åtgärd.

Reservation hade avgivits av herrarna *Bengtson*, *Alvar Andersson*, *Stenberg* och *Eriksson* i Bäckmora, vilka ansett utskottet böra hemställa, att riksdagen, med bifall till de likalydande motionerna I: 259 av herr *Torsten Andersson* och II: 326 av herr *Eriksson* i Bäckmora m. fl., måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om utredning och förslag till 1959 års riksdag angående restitution av skatt å bensin för de truckar och traktorer, som användes i sågverksdriftens brädgårdar.

Utskottets hemställan föredrogs; och anförde därvid:

Herr **ERIKSSON** i Bäckmora (cp):

Herr talman! I motion II: 326 har jag hemställt om utredning rörande restitution av skatt å bensin till truckar och traktorer, som begagnas i sågverkens brädgårdar. Redan nu sker som bekant en sådan restitution när det gäller jordbruket, fisket och trädgårdsnäringen. De skäl, som legat till grund för restitutio-

Restitution av skatt å bensin, som användes vid sågverksdriftens brädgårdar

nen till dessa näringar, torde med lika stort fog kunna åberopas i fråga om traktorer och truckar som används i sågverkens brädgårdar. Principen för restitutionsförordningen, som alltså redan knäsluts av riksdagen, motiveras med att då dessa fordon inte belastar vägarna, skall deras ägare inte heller behöva vara med och bidra till vägunderhållet.

Bevillningsutskottet har inte velat tillstyrka motionen, bland annat med hänvisning till att frågan måhända kommer att beaktas i en utredning. På den punkten vill jag emellertid invända, herr talman, att det är tvivel underkastat om denna fråga kommer att tas upp av 1953 års trafikutredning. Tar utredningen inte upp spörsmålet, kommer ju detta att ytterligare skjutas på framtiden. På grund av den vikt som frågan har inte minst för landets alla småsågar är ett vidare dröjsmål att beklaga.

Herr talman! Då vi endast för någon timme sedan haft en debatt om restitution av skatt på bensin som används för motorsågar och argumenteringen i förevarande ärende är i stort sett densamma, nöjer jag mig med att nu yrka bifall till den reservation som fogats till betänkandet.

Häri instämde herrar *Stenberg* (fp) och *Vigelsbo* (cp).

Herr SUNDSTRÖM (s):

Herr talman! Redan 1950 begärde bevillningsutskottet utredning om restitution av skatt på bensin, som användes inom industrien. Det har gått många år sedan dess, men ännu föreligger inget resultat.

Då restitution för jordbruket 1953 infördes, förklarade vederbörande utredningsorgan att den inte kunde framlägga något förslag till industrirestitution, enär den inte hade tillräckligt statistiskt material. 1956 kom ånyo motion i detta ärende, men bevillningsutskottet ansåg, att man då inte kunde skriva till Kungl. Maj:t, alldenstund frågan redan var föremål för utredning.

Nu anser herr Eriksson i Bäckmora att den restitution det här gäller skulle riskera att ej komma under omprövning, därest allmän restitution infördes för bensinförbrukningen inom industrien. Jag kan inte finna anledning förmoda att inte även sågverksrörelsen kommer att räknas till industrien. Om det påpekas att traktorer förekommer inom sågverksindustrien lika väl som inom andra industrier, är det väl högst sannolikt att även sågverkens bensinförbrukning kommer att inbegripas i utredningen.

Under sådana omständigheter ber jag få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr LOTHIGIUS (h):

Herr talman! Den här frågan hänger logiskt sett samman med den vi hade uppe för någon timme sedan rörande restitution av skatt på bensin för motorsågar, då jag yrkade bifall till reservationen.

Herr Darlin fick för några dagar sedan av finansministern svar på sin interpellation angående restitution av skatt på bensin för truckar som användes inom näringslivet. I sitt svar nämnde finansministern att det numera torde stå klart att man inte kan vänta en generell lösning av restitutionsfrågorna i den mening, att ett för alla fall gemensamt restitutionsförfarande infördes. I den mån man vill utvidga restitutionsrätten torde man vara hänvisad till att fortsätta på den inslagna vägen och lösa olika fall för sig. Finansministern har alltså lämnat dörren öppen för att på viktiga områden kunna införa restitution på bensinskatt. Därför tycker jag det är logiskt att kammararen går med åtminstone på denna utredning, och jag ber att få yrka bifall till reservationen.

Efter härmed slutad överläggning gav herr förste vice talmannen propositioner dels på bifall till utskottets hemställan dels ock på bifall till den vid betänkandet fogade reservationen; och fann herr förste vice talmannen den

Anslag till jordbrukets och trädgårdsnäringens rationalisering ävensom till täckande av förluster på grund av statlig kreditgaranti

förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Herr Eriksson i Bäckmora begärde emellertid votering, i anledning varav efter given varsel följande voteringsproposition upplästes och godkändes:

Den, som vill, att kammaren bifaller bevillningsutskottets hemställan i utskottets betänkande nr 43, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren bifallit den vid betänkandet fogade reservationen.

Sedan kammarens ledamöter härefter intagit sina platser och voteringspropositionen blivit ännu en gång uppläst, skedde omröstning genom uppresning. Herr förste vice talmannen tillkännagav, att han funne flertalet av kammarens ledamöter hava röstat för ja-propositionen. Herr Eriksson i Bäckmora begärde emellertid rösträkning, vadan votering medelst omröstningsapparat verkställdes. Därvid avgåvos 136 ja och 56 nej, varjämte 16 av kammarens ledamöter förklarade sig avstå från att rösta.

Kammaren hade alltså bifallit utskottets hemställan.

§ 26

Föredrogs vart efter annat

bevillningsutskottets betänkanden:

nr 44, i anledning av väckta motioner om vidgad rätt till tullrestitution för varvsindustrien, och

nr 45, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ändrad lydelse av 3 § förordningen den 19 november 1914 (nr 383) angående stämpelavgiften;

utrikesutskottets utlåtande nr 6, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med anhållan om riksdagens ytt-

rande angående vissa av Europarådets rådgivande församling år 1957 och 1958 vid dess nionde ordinarie möte fattade beslut;

bevillningsutskottets betänkande nr 46, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående viss ändring i gällande avtal angående utövandet av statens tobaksmonopol;

statsutskottets utlåtanden:

nr 103, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående godkännande av överenskommelse mellan Sveriges regering och De Socialistiska Rådsrepublikernas Unions regering om utförande av beskickningsanläggningar i Moskva och Stockholm,

nr 104, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående överförande till Sverige av vissa sjuka flyktingar,

nr 105, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående vissa ändringar i statens allmänna avlöningsreglemente m. m.,

nr 106, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående löneförmåner m. m. för viss läkarpersonal, och

nr 107, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till viss ändring i 1947 års allmänna tjänstepensionsreglemente m. m.; samt

tredje lagutskottets utlåtande nr 21, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ändrad lydelse av 19 § 1 och 3 mom. folkbokföringsförordningen den 28 juni 1946 (nr 469).

Kammaren biföll vad utskotten i dessa betänkanden och utlåtanden hemställt.

§ 27

Anslag till jordbrukets och trädgårdsnäringens rationalisering ävensom till täckande av förluster på grund av statlig kreditgaranti

Föredrogs jordbruksutskottets utlåtande nr 19, i anledning av Kungl. Maj:ts

Anslag till jordbrukets och trädgårdsnäringens rationalisering ävensom till täckande av förluster på grund av statlig kreditgaranti

i statsverkspropositionen gjorda hemställan rörande anslag för budgetåret 1958/59 till bidrag till jordbrukets och trädgårdsnäringens rationalisering ävensom till täckande av förluster på grund av statlig kreditgaranti jämte i ämnet väckta motioner.

I årets statsverksproposition hade Kungl. Maj:t under nionde huvudtiteln, punkterna 17, 18 och 19 (s. 41—53), föreslagit, att riksdagen måtte *dels* till Bidrag till jordbrukets rationalisering, Bidrag till trädgårdsnäringens rationalisering samt Täckande av förluster på grund av statlig kreditgaranti för budgetåret 1958/59 anvisa reservationsanslag av 13 000 000 kronor och 100 000 kronor respektive förslagsanslag av 300 000 kronor, *dels* medgiva, att under budgetåret 1958/59 statlig kreditgaranti måtte få beviljas, dels för lån avseende yttre rationalisering intill ett belopp av 10 000 000 kronor, för lån till inre rationalisering intill ett belopp av 15 000 000 kronor, för jordbruksegnahemslån m. m. intill ett belopp av 20 000 000 kronor och för driftslån intill ett belopp av 6 000 000 kronor, med rätt för Kungl. Maj:t att, om förhållandena skulle ge anledning därtill, medgiva jämkning i sagda fördelning, dels för lån avseende uppförande av lagerhus m. m. för jordbruksändamål intill ett belopp av 4 000 000 kronor, dels för lån avseende trädgårdsnäringens rationalisering intill ett belopp av 2 000 000 kronor, *dels* medgiva, att den årliga räntan å den stående delen av lån från egnahemslånefonden, som beviljats efter ingången av år 1920 men före den 1 juli 1940 och för vilka amorteringsskyldighet inträtt, finge för år 1959 nedsättas till 3,6 procent, *dels ock* medgiva, att i avseende å köpeskillning för sådan jordbrukslägenhet eller byggnad å åbolägenhet, som år 1920 eller senare år försålts från kronoegendom, räntan finge i den mån köpeskillningen förräntades enligt enahanda grunder, som gällt eller gällde för

den stående delen av före den 1 juli 1940 beviljat egnahemslån för jordbrukslägenheter, under år 1959 utgå efter 3,6 procent.

Utskottet hade i detta sammanhang behandlat ett antal inom riksdagen väckta, till utskottet hänvisade motioner.

I de likalydande motionerna I:209 av herrar *Mannerskantz* och *Sveningsson* samt II:254 av herr *Magnusson* i Tumlhult *m. fl.* hade hemställts, såvitt nu vore i fråga, att riksdagen måtte för budgetåret 1958/59 under reservationsanslaget Bidrag till jordbrukets rationalisering anvisa ett belopp av 9 000 000 kronor.

I motionen II:258 av herrar *Löfroth* och *Antby* hade hemställts, att riksdagen måtte till Bidrag till jordbrukets rationalisering för budgetåret 1958/59 anvisa ett förslagsanslag av 10 000 000 kronor.

I de likalydande motionerna I:69 av herr *Sundelin m. fl.* och II:112 av herr *Åhman m. fl.* hade hemställts, att riksdagen måtte besluta att den övre belåningsgränsen för lånegaranti vid inköp av egnahemsjordbruk sänktes från nuvarande 100 procent till tidigare gällande 90 procent.

Utskottet hemställde

I. att riksdagen måtte

A. med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I:209 och II:254, såvitt nu vore i fråga, ävensom II:258 till Bidrag till jordbrukets rationalisering å riksstaten för budgetåret 1958/59 under nionde huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 13 000 000 kronor;

B. med bifall till Kungl. Maj:ts förslag

1) till Bidrag till trädgårdsnäringens rationalisering å riksstaten för budgetåret 1958/59 under nionde huvudtiteln

Anslag till jordbrukets och trädgårdsnäringsens rationalisering ävensom till täckande av förluster på grund av statlig kreditgaranti

anvisa ett reservationsanslag av 100 000 kronor;

2) till Täckande av förluster på grund av statlig kreditgaranti å riksstaten för budgetåret 1958/59 under nionde huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 300 000 kronor;

C. med bifall till Kungl. Maj:ts förslag

1) medgiva, att under budgetåret 1958/59 statlig kreditgaranti finge beviljas, dels för lån avseende yttre rationalisering intill ett belopp av 10 000 000 kronor, för lån till inre rationalisering intill ett belopp av 15 000 000 kronor, för jordbruksegnahemslån m. m. intill ett belopp av 20 000 000 kronor och för driftslån intill ett belopp av 6 000 000 kronor, med rätt för Kungl. Maj:t att, om förhållandena skulle ge anledning därtill, medgiva jämkning i sagda fördelning, dels för lån avseende uppförande av lagerhus m. m. för jordbruksändamål intill ett belopp av 4 000 000 kronor, dels för lån avseende trädgårdsnäringsens rationalisering intill ett belopp av 2 000 000 kronor;

2) medgiva, att den årliga räntan å den stående delen av lån från egnahemslånefonden, som beviljats efter ingången av år 1920 men före den 1 juli 1940 och för vilka amorteringsskyldighet inträtt, måtte få för år 1959 nedsättas till 3,6 procent;

3) medgiva, att i avseende å köpeskilling för sådan jordbrukslägenhet eller byggnad å åbolägenhet, som år 1920 eller senare år försålts från kronoegendom, räntan måtte få, i den mån köpeskillingen förräntades enligt enahanda grunder, som gällt eller gällde för den stående delen av före den 1 juli 1940 beviljat egnahemslån för jordbrukslägenheter, under år 1959 utgå efter 3,6 procent;

II. att motionerna I:136 och II:161 icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd;

III. att motionerna I: 133 och II: 158

icke måtte någon riksdagens åtgärd föranleda;

IV. att motionerna I:69 och II:112 måtte av riksdagen avslås;

V. att motionerna I:101 och II:117 ävensom I:208 och II:253, sistnämnda båda motioner såvitt de anginge yrkandet att statlig garanti för lån för uppförande av lagerhus m. m. för jordbruksändamål jämväl skulle få utlämnas för lokaler för tillfällig förvaring och auktionsförsäljning av samtliga slag av trädgårdsprodukter, som kunde marknadsföras på angivet sätt, icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd;

VI. att motionerna I:103 och II:118, I:135 och II:163 ävensom I:208 och II:253, sistnämnda båda motioner såvitt de icke behandlats i det föregående, icke måtte någon riksdagens åtgärd föranleda;

VII. att motionerna I:134 och II:159 måtte av riksdagen lämnas utan åtgärd.

Reservationer hade avgivits

1. av herrar *Eskilsson*, *Agerberg* och *Nilsson* i Båstekille, vilka ansett att utskottet bort under I. A. hemställa att riksdagen måtte, i anledning av Kungl. Maj:ts framställning samt med bifall till motionerna I:209 och II:254, såvitt nu vore i fråga, ävensom med avslag å motionen II:258, till Bidrag till jordbrukets rationalisering å riksstaten för budgetåret 1958/59 under nionde huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 9 000 000 kronor;

2. av herrar *Nord*, *Nils Hansson*, *Antby* och *Ahlsten*, vilka ansett, att utskottet under I. A. bort hemställa att riksdagen måtte, i anledning av Kungl. Maj:ts framställning samt med bifall till motionen II:258 ävensom med avslag å motionerna I:209 och II:254, såvitt nu vore i fråga, till Bidrag till jordbrukets rationalisering å riksstaten för budgetåret 1958/59 under nionde huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 10 000 000 kronor;

Anslag till jordbrukets och trädgårdsnäringsens rationalisering ävensom till täckande av förluster på grund av statlig kreditgaranti

3. av herrar *Nord, Nils Hansson, Antby* och *Ahlsten*, vilka ansett att utskottet under IV. bort hemställa, att riksdagen måtte, i anledning av Kungl. Maj:ts framställning samt med bifall till motionerna I: 69 och II: 112, besluta sänka den övre belåningsgränsen för lånegaranti vid inköp av egnahemsjordbruk till 90 procent.

Utskottets hemställan föredrogs. Därvid anförde:

Herr **AGERBERG** (h):

Herr talman! Vi ha ifrån högerhåll fogat en reservation till detta utlåtande, där vi förordar en begränsning av medelsanvisningen till jordbrukets rationalisering. Det är i första hand medelsanvisningen för den inre rationaliseringen som vi där åsyftar.

Bakgrunden till vårt förslag om minskning av ifrågavarande anslag har fått en alldeles särskild aktualitet i de allra sista av dessa dagar, då överskottet på vissa jordbruksprodukter blivit särskilt starkt accentuerat. Man kan då fråga sig, om vi skall fortsätta att utöka den odlade jorden genom nyodling och om vi skall genom betesförbättringar skaffa ett ökat foderunderlag och likaså om vi skall utvidga produktionen genom stenröjning av vissa områden.

Statsrevisorerna har i sin berättelse i föl varit inne på detta ämne och anför, att den av lantbruksnämnderna understödda rationalisering som avser nyodling, stenröjning och betesförbättring numera torde ha fortskridit så långt, att de åtgärder som kan betraktas som ekonomiskt försvarliga har blivit i huvudsak utförda. De säger också att den stegring av jordbruksproduktionen som under senare tid lett till överskott på vissa jordbruksprodukter torde medföra att någon ytterligare ökning av den odlade arealen icke i princip är önskvärd. Med hänsyn därtill säger de att det synes som om åtskilliga smärre rationaliseringsföretag skulle kunna genomföras

utan direkt bidrag från det allmännas sida, varför en större restriktivitet i fråga om bidragsgivningen till sådana företag finge anses motiverad.

Vi skulle kunna gå ett litet steg längre och säga, att det är tveksamt, huruvida man skall lägga ner pengar på täckdikning av vissa sämre arealer. Det har tyvärr förekommit att både statsbidrag och enskildas pengar gått åt till att täckdika mark som sedan har planterats med skog. Det gäller säkerligen också vissa av de områden som med stora kostnader exempelvis stenröjts. Vi tror alltså att det finns en viss möjlighet till begränsning och att det är klokt att inte ytterligare stimulera jordbrukarna till sådana åtgärder.

Jag är fullt på det klara med att det i vissa fall är mycket väl motiverat att exempelvis stenröja vissa marker, som man anser under alla förhållanden bör vara kvar i produktionen. Men det finns speciellt i detta läge en viss risk för att man går för långt, och jag tror det finns all anledning att vara försiktig på denna punkt. Den medelsanvisning, som skett de senaste åren, har ju varit rundlig. Det visar sig också däri att det blivit så pass stora reservationer beträffande dessa anslag. Därför tror vi att man utan något som helst men för jordbruket kan minska på denna bidragsanvisning, i varje fall till dess man får ytterligare erfarenhet av hur detta verkar och hur det blir med överskottet på jordbruksprodukter.

Herr talman! Jag vill med denna korta motivering yrka bifall till den vid detta utlåtande fogade reservationen nr 1 av herr Eskilsson m. fl.

Herr **ANTBY** (fp):

Herr talman! Med tanke på det digra arbetsprogram kamrarna har haft de senaste dagarna skall jag fatta mig mycket kort.

Jag skall be att i allt väsentligt få instämna i vad herr Agerberg sade. Den

Anslag till jordbrukets och trädgårdsnäringsens rationalisering ävensom till täckande av förluster på grund av statlig kreditgaranti

meningsriktning jag företräder har också ansett, att det går att spara en del på detta anslag, men vi har icke velat sträcka oss fullt lika långt som herr Agerbergs parti. Vi föreslår således att man skär ned detta anslag för nästa budgetår med 3 miljoner, och det är vad som föreslås i reservation nr 2 av herr Nord m. fl.

Under de senaste åren har anspråken på bidrag av detta anslag blivit mindre och därigenom har det uppstått en ganska stor reservation. Vi förutsätter att denna reservation mer än väl täcker den nedskärning av anslaget som vi föreslagit, varför det alltså skulle bli en viss direkt besparing.

Jag skall, herr talman, nöja mig med dessa synpunkter och ber att få yrka bifall till reservation nr 2.

Herr PETERSSON i Dahl (cp):

Herr talman! Herr Agerbergs yttrande liksom högerreservationen bör ses i samband med den motion från högerhåll beträffande avlöningsanslaget till lantbruksnämnderna som vi för en tid sedan behandlade här i kammaren. Enligt denna motion ville man minska anslaget till avlöningar med 800 000 kronor, men det sades inte hur det skulle vara möjligt att skära ned verksamheten på ett sätt som svarade mot denna minskning av avlöningarna. Riksdagen avslög ju också motionen — det var inte någonting annat att göra. Nu menar herr Agerberg och de övriga högerreservanterna — även herr Antby har i stort sett instämt med herr Agerberg — att man skulle kunna minska anslaget till rationaliseringsverksamheten.

Från alla håll talas det ju om att jordbruket måste rationaliseras och göras så ändamålsenligt som möjligt. Men hur skall man kunna i förväg bestämma, hur mycket som i detta fall bör rationaliseras? Det måste väl ändå bli en sak som lantbruksnämnderna får bedöma.

De måste därför ha möjlighet att ha medel till förfogande i den utsträckning som anses nödvändigt. Av betänkandet framgår för övrigt att lantbruksstyrelsen äskat ett större belopp än Kungl. Maj:t föreslagit. Kungl. Maj:t har prutat ned beloppet under hänvisning till de reservationer som finns.

Herr Agerberg anser att det är mycket tveksamt, om man skall ställa pengar till förfogande för täckdikning och stenröjning på dålig jord. Men samtidigt medger herr Agerberg att det kan vara motiverat med sådana åtgärder när det gäller bärkraftig jord, som det alltså lönar sig att bruka. Det är just denna bedömning som lantbruksnämnderna skall göra, och är det fråga om jord, som enligt nuvarande uppfattning inte är odlingsvärd, kommer det självklart inte att lämnas bidrag till vare sig täckdikning eller stenröjning.

Herr talman! I likhet med reservanterna skall jag inte tynga debatten med något längre anförande, utan jag ber med det sagda att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr ANTBY (fp) kort genmäle:

Herr talman! Jag vill naturligtvis inte på något sätt bestrida att det är av vikt för jordbruksnäringen att rationaliseringsarbetet kommer att fortsätta, men sådant som det ekonomiska läget nu är tvingas man ju att spara på alla områden. Vi tror att man även i detta fall skulle kunna spara pengar utan att därigenom eftersätta nödvändiga ågärder.

Herr AGERBERG (h) kort genmäle:

Jag sade i mitt föregående anförande att det i vissa fall kan vara motiverat att lämna bidrag till täckdikning och stenröjning, och det står jag fast vid. Men jag vill poängtera att vi på högerhåll ingalunda vill ta bort hela anslaget till detta ändamål, utan vi anser att även i fortsättningen bör angelägna företag understödjas.

Anslag till jordbrukets och trädgårdsnäringsens rationalisering ävensom till täckande av förluster på grund av statlig kreditgaranti

En viss återhållsamhet med anslagsbeviljandet kan nog också medföra att lantbruksnämnderna prövar ansökningsarna litet strängare, vilket ibland kan vara motiverat. Har man mindre med pengar att dela ut, brukar man vara betydligt restriktivare när det gäller att bevilja bidrag, och det kan kanske i detta fall vara befogat.

Herr **PETTERSSON** i Dahl (cp) kort genmäle:

Herr talman! Det är klart att vi inte skall slösa med pengar. När det finns möjligheter är vi alla överens om att man bör spara så mycket som möjligt. Å andra sidan ligger det onekligen så till att man också kan spara dumt. Man kan inte sätta upp ett program för rationaliseringsverksamheten och bedömningen av de olika jordarnas bärighet och i förväg bestämma hur mycket som skall göras. Det blir väl ett senare avgörande. De pengar, herr talman, som inte går åt, sedan lantbruksnämnderna gjort sin bedömning — som jag hoppas är överlagd och klok — finns ju tillgängliga senare.

Herr **ÅHMAN** (fp):

Herr talman! Med anledning av motionerna I: 69 och II: 112 föreligger till detta utlåtande reservation nr 3 av herr Nord m. fl., som yrkar bifall till dessa motioner. De innebär att man när det gäller lånegaranti för inköp av jordbruksegnahem bör återgå till den tidigare gällande garantiramen av 90 procent. När denna garantiform ursprungligen infördes hade man 90 procent. Man ansåg att vederbörande på privat väg skulle skaffa sig medel eller borgen för 10 procent. På så vis skulle man få en större säkerhet för att vederbörande vore tillräckligt skickad och tillräckligt känd i bygden för sin kunnighet som jordbrukare för att kunna genomföra företaget. Förlusterna på denna verksamhet var mycket små, men de senaste

åren har de sprungit upp till 400 000 à 500 000 kronor. Man måste då hävda, att det är rätt orimligt att man skall behöva sätta lånegarantien till 100 procent. Denna höjning skedde för några år sedan, när det var vanligt att det allmänna skulle ikläda sig garanti för all verksamhet på olika områden, medan vederbörande själv inte skulle behöva ta några risker. Jag anser det olämpligt att ha en så pass hög lånegaranti.

För övrigt är garantianslaget för litet. De som söker lånegaranti kan inte få sådan i full utsträckning. Då vore det väl naturligt att sänka garanibeloppet till 90 procent, så att flera kunde bli i tillfälle att åtnjuta denna hjälp.

Herr talman! Jag ber att få yrka bifall till reservationen nr 3 av herr Nord m. fl.

Herr **PETTERSSON** i Dahl (cp):

Herr talman! Det är riktigt som herr Åhman säger, att man när denna verksamhet började ansåg att vederbörande skulle ha en sparad slant för att själv kunna sätta in 10 procent, liksom fallet var när det gällde bostadsegnahem. Nu har förhållandena ändrats ganska väsentligt, och man har fått frånga denna regel. I annat fall skulle hela verksamheten ha stoppats.

Man bör också observera, att vi har ganska stränga kreditrestriktioner — det vet också herr Åhman — och att lantbruksnämnderna utgår från det uppskattade värdet. I många fall får vederbörande ge högre inköpspris än detta. De överskjutande pengarna måste han skaffa själv. Vill man ha vad reservanterna kallar ett legitimt ekonomiskt stöd åt mindre bemedlade som vill skaffa sig egnahem, tror jag inte att man bör rucka på något.

Jag ber också här, herr talman, att få yrka bifall till utskottets förslag.

Herr **ÅHMAN** (fp):

Herr talman! Av vad herr Pettersson

Anslag till jordbrukets och trädgårdsnäringens rationalisering ävensom till täckande av förluster på grund av statlig kreditgaranti

i Dahl här sagt om egnahemslåneverksamheten framgår tydligt att jordbruksutskottets ärade ordförande inte observerat att det har skett en minskning av stödet till bostadsegnahem. Det vore väl inte mer än rimligt att man vidtog en liknande åtgärd när det gäller jordbruksegnahem.

Efter härmed slutad överläggning gav herr förste vice talmannen i fråga om punkten I. A. propositioner på 1:o) bifall till utskottets hemställan; 2:o) bifall till den av herr Eskilsson m. fl. avgivna reservationen nr 1); samt 3:o) bifall till den med 2) betecknade reservation, som avgivits av herr Nord m. fl.; och fann herr förste vice talmannen den förstnämnda propositionen vara med övervägande ja besvarad. Herr Agerberg begärde likväl votering, i anledning varav och sedan till kontraproposition antagits den med 3:o) betecknade propositionen följande voteringsproposition efter given varsel upplästes och godkändes:

Den, som vill, att kammaren bifaller jordbruksutskottets hemställan i punkten I. A. i utskottets utlåtande nr 19, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren bifallit den vid utlåtandet fogade reservationen nr 2) av herr Nord m. fl.

Sedan kammarens ledamöter härefter intagit sina platser och voteringspropositionen blivit ännu en gång uppläst, verkställdes omröstning genom uppresning. Herr förste vice talmannen tillkännagav, att han ansåge tvekan kunna råda angående omröstningens utgång, varför votering medelst omröstningsapparat verkställdes. Därvid avgåvos 113 ja och 87 nej, varjämte 4 av kammarens ledamöter förklarade sig avstå från att rösta.

Kammaren hade alltså bifallit utskottets hemställan i punkten I. A.

Punkterna I. B., I. C. samt II. och III.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten IV.

Herr förste vice talmannen gav propositioner dels på bifall till utskottets hemställan dels ock på bifall till den vid utlåtandet fogade reservationen nr 3) av herr Nord m. fl.; och fann herr förste vice talmannen den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Herr Ahman begärde emellerlid votering, i anledning varav efter given varsel följande voteringsproposition upplästes och godkändes:

Den, som vill, att kammaren bifaller jordbruksutskottets hemställan i punkten IV. i utskottets utlåtande nr 19, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren bifallit den vid utlåtandet fogade reservationen nr 3) av herr Nord m. fl.

Sedan kammarens ledamöter härefter intagit sina platser och voteringspropositionen blivit ännu en gång uppläst, skedde omröstning genom uppresning. Herr förste vice talmannen tillkännagav, att han funne flertalet av kammarens ledamöter hava röstat för ja-propositionen. Herr Ahman begärde emellerlid rösträkning, vadan votering medelst omröstningsapparat verkställdes. Därvid avgåvos 119 ja och 78 nej, varjämte 8 av kammarens ledamöter förklarade sig avstå från att rösta.

Kammaren hade alltså bifallit utskottets hemställan i punkten IV.

Punkterna V.—VII.

Vad utskottet hemställt bifölls.

§ 28

På förslag av herr talmannen beslöt kammaren, att jordbruksutskottets utlåtanden nr 18, 26 och 24 skulle i nu nämnd ordning uppföras främst bland två gånger bordlagda ärenden på morgondagens föredragningslista.

§ 29

Anmälades följande till herr talmannen under sammanträdet avlämnade motioner:

i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 110, angående vissa organisations- och anslagsfrågor rörande försvaret motionerna:

nr 549, av herr *Nilsson* i Bästekille *m. fl.*,

nr 550, av herr *Andersson* i Ronneby *m. fl.*,

nr 551, av herr *Hagberg m. fl.*,
nr 552 av herr *Hagberg m. fl.*,
nr 553, av herr *Larsson* i Stockholm,
och
nr 554, av herr *Johnsson* i Kastanjegården; samt

i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 158, angående lönegradsplaceringen för vissa tjänster m. m. motionen nr 555, av herr *Hansson* i Skegrie *m. fl.*

Dessa motioner bordlades.

§ 30

Justerades protokollsutdrag.

Kammarens ledamöter åtskildes här-
efter kl. 17.36.

In fidem

Gunnar Britth